

DIAGNOZA PROFILAKTYCZNA NA TERENIE GMINY BARCIANY

raport z badań
przeprowadzonych w 2021 roku

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	4
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH.....	7
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	7
PROBLEMATYKA BADANIA.....	8
WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH	11
DOBÓR PRÓBY.....	13
NARZĘDZIA BADAWCZE.....	14
ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ	15
METRYKA GMINY BARCIANY – ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH	16
POŁOŻENIE GMINY	16
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	17
RYNEK PRACY.....	20
WYCHOWANIE I EDUKACJA.....	21
KULTURA, SPORT I REKREACJA	24
POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	26
WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI.....	26
POMOC SPOŁECZNA.....	27
ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	32
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	33
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	33
PROBLEM ALKOHOLOWY	37
PROBLEM NIKOTYNOWY	43
PROBLEM NARKOTYKOWY	47
PROBLEM PRZEMOCY.....	52
KORZYSTANIE Z INTERNETU	62
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	65
WPŁYW PANDEMII COVID-19 NA KONDYCJĘ PSYCHICZNĄ.....	70
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW.....	74
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	74
PROBLEM ALKOHOLOWY	76
PROBLEM NIKOTYNOWY	81
PROBLEM NARKOTYKOWY	86
PROBLEM PRZEMOCY.....	93
UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH.....	103
KORZYSTANIE Z INTERNETU	106

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	111
WPŁYW PANDEMII COVID-19 NA KONDYCJĘ PSYCHICZNĄ.....	114
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH.....	117
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	117
PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD RODZIN I DZIECI	118
PRZEMOC W RODZINIE ORAZ SKAŁA UZALEŻNIEŃ	126
DZIAŁANIA PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH.....	131
ANALIZA SWOT	134
WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE.....	138
DOROŚLI MIESZKAŃCY	140
UCZNIOWIE	166
PRACOWNICY INSTYTUCJONALNI	200
BIBLIOGRAFIA.....	205
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	207
SPIS TABEL	207
SPIS WYKRESÓW	209
SPIS RYSUNKÓW	212
ZAŁĄCZNIKI.....	213
ZAŁĄCZNIK NR 1	213
ZAŁĄCZNIK NR 2	215
ZAŁĄCZNIK NR 3.....	216

W P R O W A D Z E N I E

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej - Majewskiej globalizacja jest „*wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”¹. Panujące przekonanie, o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie ².

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”³.

¹ Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

² Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7.

³ Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s. 172.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e G m i n y B a r c i a n y

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁴. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- rozpoznania wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy.

⁴ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione poniżej:

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej

Źródło: Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*

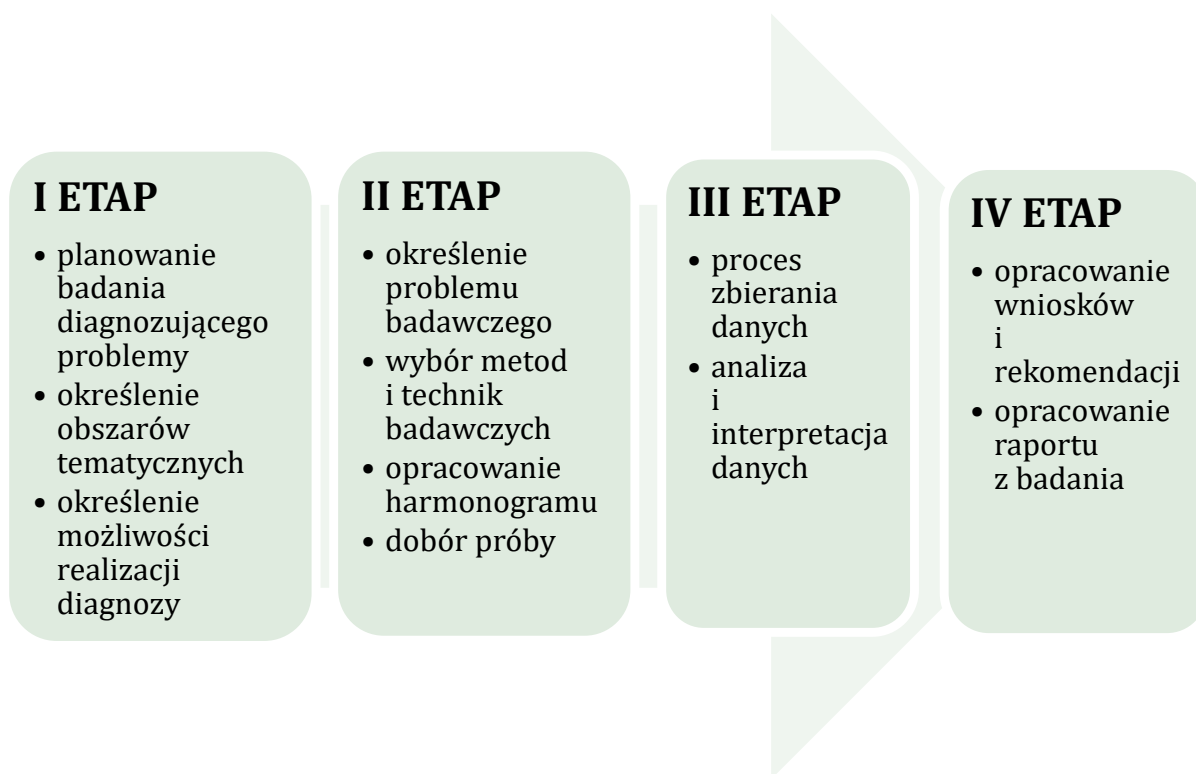
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Gminy Barciany ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród jej mieszkańców. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów społecznych występujących wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców Gminy,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów społecznych,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

PROBLEMATYKA BADAŃ

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM ALKOHOŁOWY (ALKOHOLIZM) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁵. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”⁶. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

⁵ Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).

SIECIOHOLIZM – zespół zależności polegający na wielogodzinnym korzystaniu z Internetu, które jest dla osoby uzależnionej źródłem stresu oraz negatywnie wpływa na jego funkcjonowanie w sferze fizycznej, psychicznej, interpersonalnej, społecznej, rodzinnej oraz ekonomicznej.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE – przemoc jest intencjonalnymi i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako *„użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”*⁷. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

⁷ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
Powtarzalność	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwanie obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji.
Nierównowaga sił	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
Intencjonalność	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych) niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Źródło: J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*

Warto poznać przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół. Obejmuje ona następujące formy:

- flaming – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej,
- prześladowanie (ang. *harassment*) – regularne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji,
- kradzież tożsamości (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod ofiarę,
- upublicznianie tajemnic (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia),
- śledzenie (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami,
- Happy Slapping – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie,
- poniżenie (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary,

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

- wykluczenie (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary,
- agresja techniczna – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze⁸.

WPLYW PANDEMII COVID-19 NA KONDYCJĘ PSYCHICZNĄ – pandemia COVID-19 i wywołana nią sytuacja kryzysowa może doprowadzić do pojawienia się stresu, który może mieć negatywny wpływ na zdrowie psychiczne Polaków. Znaczna część społeczeństwa przyznaje, iż odczuwa więcej stresu niż przed pandemią oraz dostrzega pogorszenie swojego stanu psychicznego. Istnieje także wyraźna korelacja pomiędzy częstotliwością sięgania po używki, a pogarszającym się zdrowiem psychicznym wynikającym z dominującymi stanami stresu i lęku zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych⁹.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców Gminy Barciany na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, korzystania z Internetu oraz profilaktyki. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy, uczniów oraz pracowników instytucjonalnych. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹⁰. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie

⁸ Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, s. 126-128.

⁹ <https://www.wolterskluwer.com/pl>

¹⁰ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e G m i n y B a r c i a n y

głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹¹.

Badania wśród wszystkich grup zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Wśród wszystkich grup badawczych zostały przeprowadzone za pomocą techniki **CAWI** (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

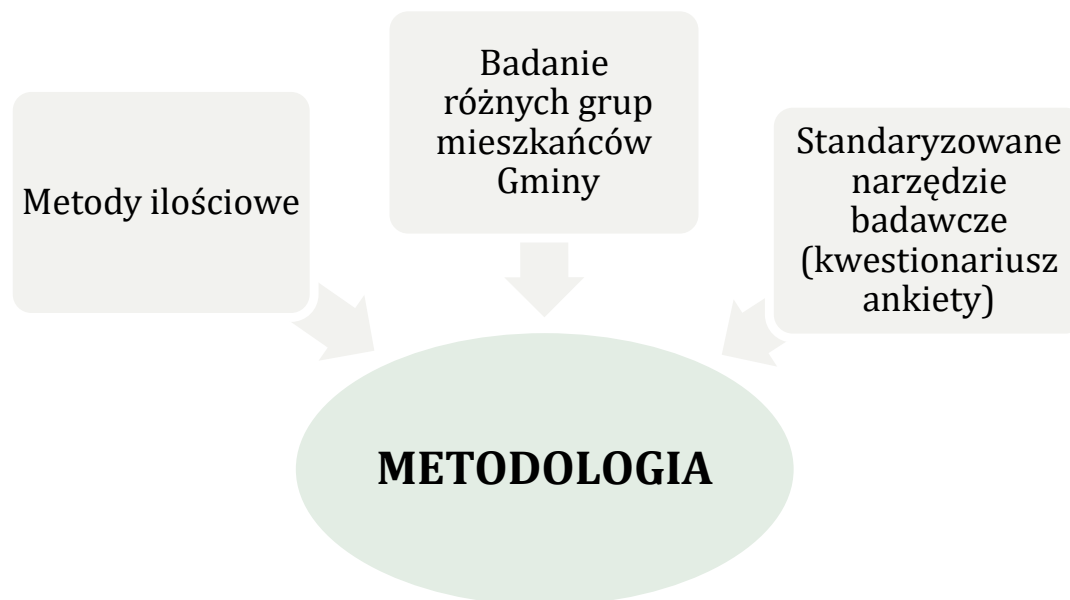
W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Triangulacja pozwala na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Pojęcie to zostało po raz pierwszy zdefiniowane przez Normana Denzina. Definiuje ją jako połączenie metodologii w badaniu jakiegoś zjawiska. Wyróżnia dwa rodzaje triangulacji metod badawczych: triangulację wewnątrzmetodyczną oraz triangulację międzymetodyczną. Triangulacja wewnątrzmetodyczna polega na korzystaniu z wielu technik w ramach jednej metody, a międzymetodyczna korzysta z wielu technik różnych metod badawczych¹².

¹¹ Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

¹² Denzin N., *Wprowadzenia. Dziedzina i praktyka badań jakościowych*, s. 291-301.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Badania były przeprowadzane w czerwcu 2021 roku i wzięło w nich udział łącznie 316 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

PRÓBA BADAWCZA		
Dorośli mieszkańcy	Uczniowie	Pracownicy instytucjonalni
N = 88	N = 183	N = 45

NARZĘDZIA BADAWCZE

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
3. część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 3%).

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹³.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

¹³ Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

METRYKA GMINY BARCIANY – ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH

POŁOŻENIE GMINY

Gmina Barciany to gmina wiejska położona w województwie warmińsko-mazurskim, w północnej części powiatu kętrzyńskiego. Jej siedzibą jest miejscowość Barciany. Obszar Gminy znajduje się w makroregionie Niziny Staropruskiej na Nizinie Sępopolskiej. Teren ten jest rozległą niecką z wykształconym dnem dolny rzeki Guber, będącej dopływem rzeki Łyny. Gminę tworzą 23 sołectwa, wśród których należy wymienić: Asuny, Aptynty, Barciany, Bobrowo, Drogosze, Frączkowo, Gęsie Góry, Gęsiki, Krelikiejmy, Modgarby, Momajny, Mołtajny, Ogródki, Podławki, Radosze, Rodele, Silginy, Skandawę, Skierki, Solkieniki, Suchawę, Wilkowo Małe oraz Windę.

Rysunek 2. Położenie gminy Barciany na mapie Polski

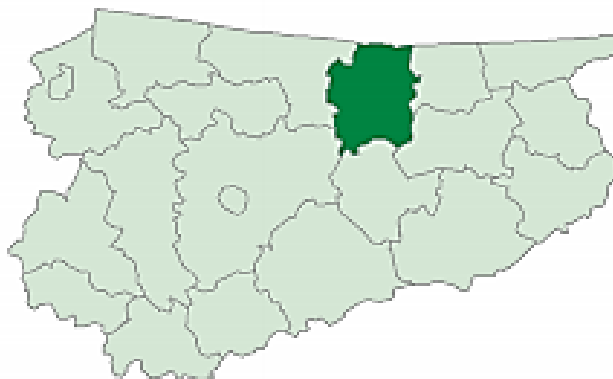
Źródło: <https://www.google.com/>

Charakteryzowana jednostka terytorialna od zachodu graniczy z gminami: Sępopol (powiat bartoszycki) oraz Korsze (powiat kętrzyński), od wschodu z gminą Srokowo (powiat kętrzyński), natomiast od południa z gminą Kętrzyn (powiat kętrzyński). Z kolei od północy graniczy z Rosją – Obwodem Kaliningradzkim.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Gmina obejmuje powierzchnię 294,08 km², co stanowi 24,2% obszaru powiatu kętrzyńskiego, a 1,2% terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Poniżej przedstawione zostało położenie Gminy na mapie powiatu kętrzyńskiego.

Rysunek 3. Położenie gminy Barciany na mapie powiatu kętrzyńskiego

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2020

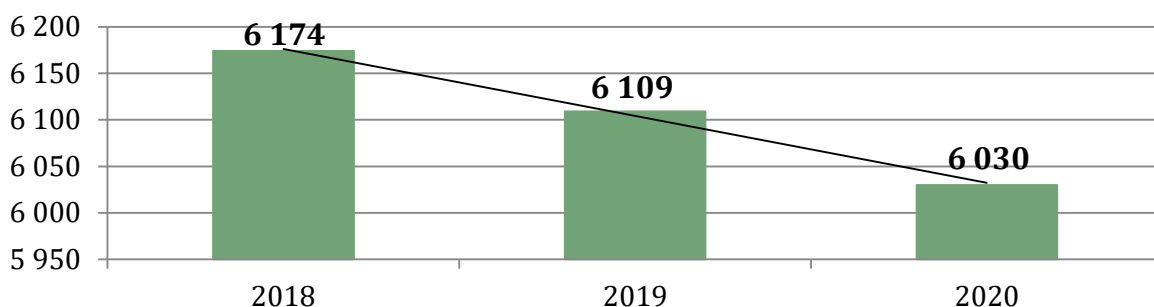
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwi wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Barciany zamieszkuje 6 030 osób (stan na 31.12.2020 roku). W stosunku do roku 2018, liczba mieszkańców zmalała, jednak wartość spadkowa kształtuje się na poziomie 2%. Liczba mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2018-2020 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

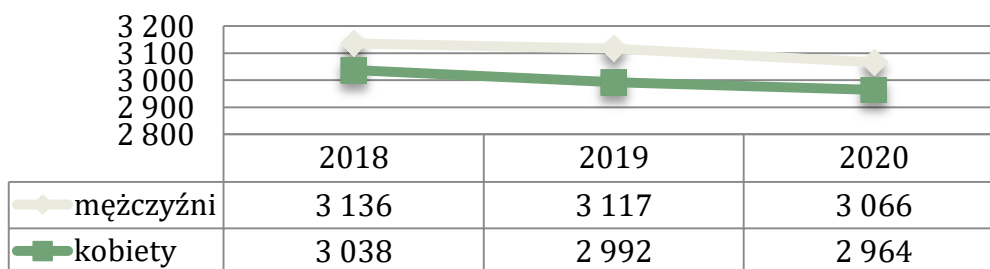
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Barciany w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Barciany jest większa niż liczba kobiet - kobiety stanowią 49,2% ogólnej liczby ludności (2 964 kobiety), natomiast mężczyźni 50,8% (3 066 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 97, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 97 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Barciany na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Barciany w 2020 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie -3,95 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował wyższą wartość niż w powiecie kętrzyńskim (-5,53), a jednocześnie niższą niż w województwie warmińsko-mazurskim (-3,27).

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w porównaniu do powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego na przestrzeni lat 2018-2020

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	gmina Barciany	-7,88	-5,21	-3,95
2	powiat kętrzyński	-4,01	-4,65	-5,53
3	województwo warmińsko-mazurskie	-0,90	-1,39	-3,27

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Struktura ludności w gminie Barciany według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawia się następująco:

- 17,5% jest w wieku przedprodukcyjnym – 15 lat i mniej;
- 62,4% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 16-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 16-64;
- 20,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wieku w gminie Barciany. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zmniejszył się. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w 2020 roku prezentował się nieco odmiennie od wskaźników w całym województwie warmińsko-mazurskim, gdzie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 18,2%, w wieku produkcyjnym – 60,7%, natomiast w wieku poprodukcyjnym – 21,1%.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

Lp.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	wiek przedprodukcyjny	17,8	17,7	17,5
2	wiek produkcyjny	63,4	62,5	62,4
3	wiek poprodukcyjny	18,9	19,8	20,0

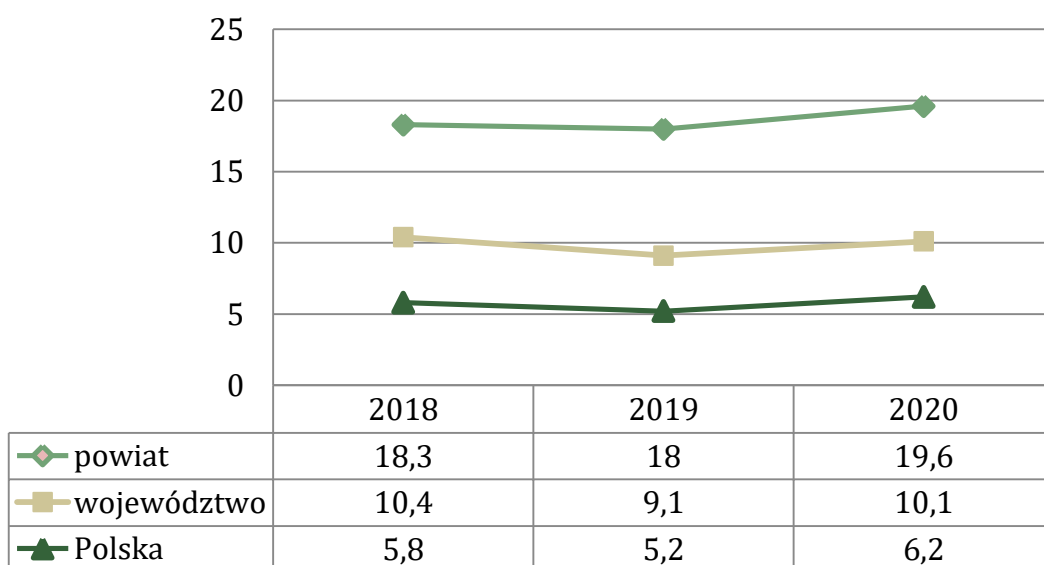
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie kętrzyńskim.

W 2020 roku wynosiła ona 19,6%, a więc była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie warmińsko-mazurskim i całej Polsce. W stosunku do 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie kętrzyńskim uległa zwiększeniu podobnie jak ma to miejsce w całym kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie kętrzyńskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w procentach)

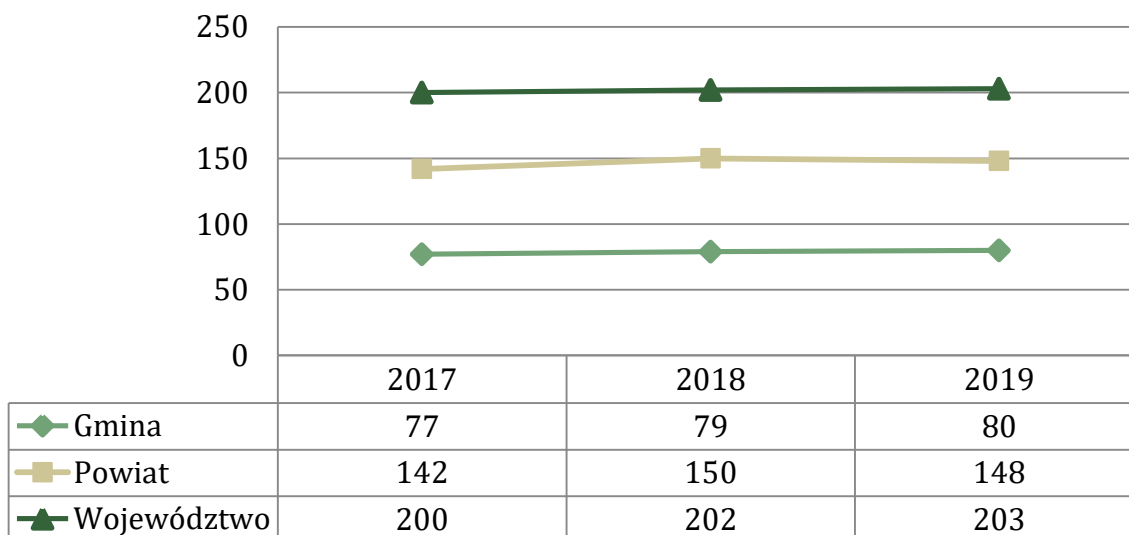

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Barciany na 1000 mieszkańców pracowało 80 osób¹⁴. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wskaźnik ten uległ zwiększeniu. Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminie znacznie niższa niż w całym powiecie kętrzyńskim oraz województwie warmińsko-mazurskim.

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Barciany na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Barciany przedstawia się następująco:

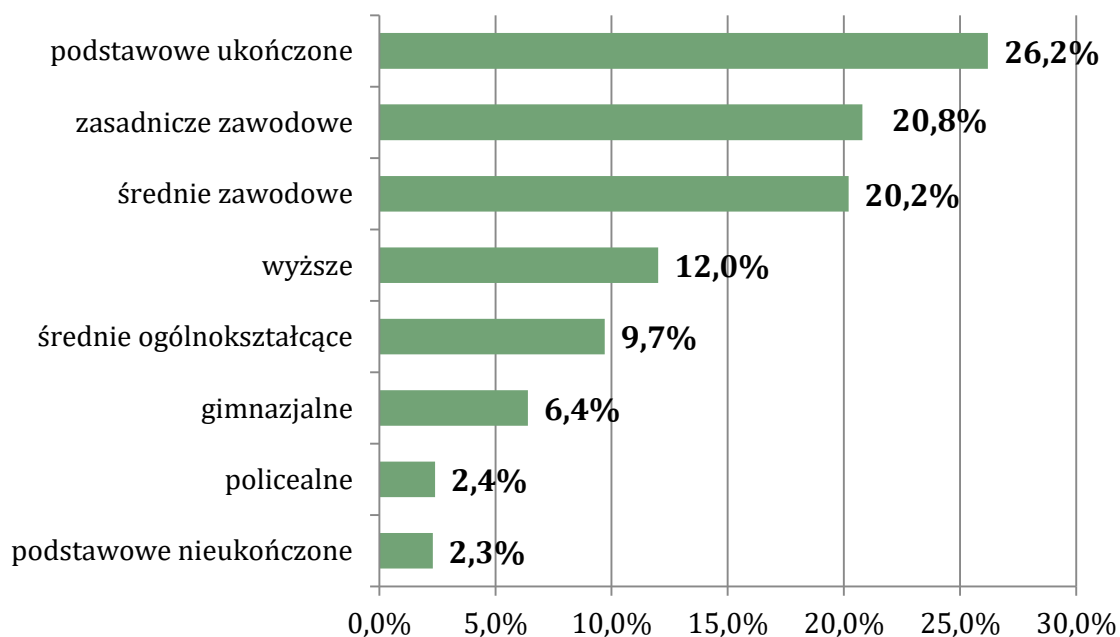
- 12% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,4% wykształcenie policealne,
- 9,7% średnie ogólnokształcące,
- 20,2% średnie zawodowe,
- 20,8% zasadnicze zawodowe,
- 6,4% gimnazjalne,
- 26,2% podstawowe ukończone,
- 2,3% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

¹⁴ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

W porównaniu do całego województwa warmińsko-mazurskiego, mieszkańcy gminy Barciany mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (24,3%) oraz średnie zawodowe (19,2%). Mężczyźni najczęściej posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe (25,9%) oraz podstawowe ukończone (25,1%).

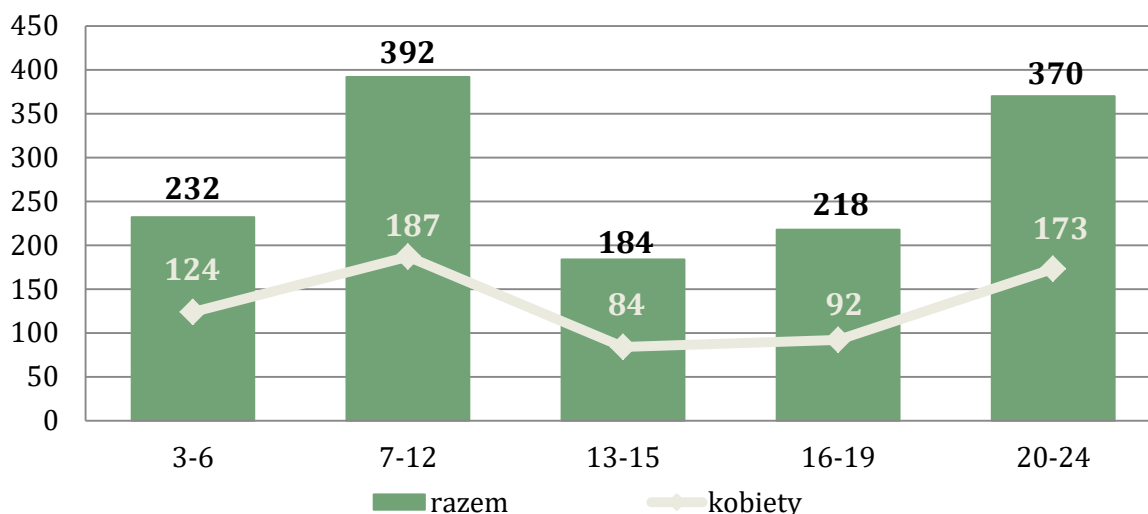
Wykres 5. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było 1 396 mieszkańców gminy Barciany. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (392 osoby). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (370 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (232 osoby). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje wykres nr 6.

Wykres 6. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

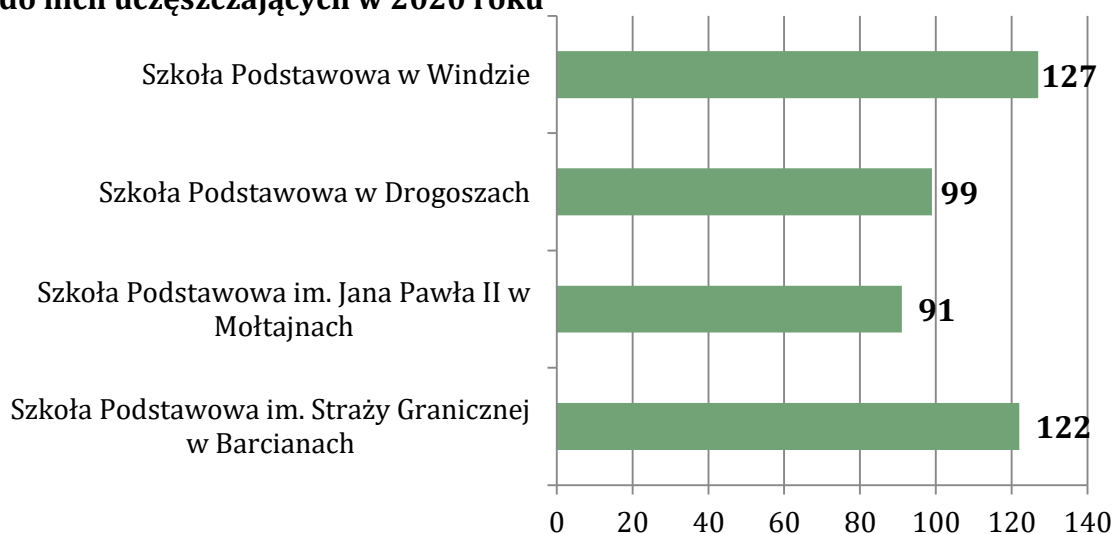

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy Barciany funkcjonuje 5 **jednostek oświatowych**. Wykaz szkół podstawowych wraz z wyszczególnieniem liczby uczniów do nich uczęszczających w 2020 roku przedstawiony został na poniższym wykresie. W Gminie działalność prowadzi także Publiczne Przedszkole Samorządowe w Barcianach wraz z oddziałami zamiejscowymi w Drogoszach, Windzie i Mołtajnach, a także jedno Przedszkole Niepubliczne „Biedronka” w Barcianach.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy nie znajduje się żaden **żłobek**, ani klub dziecięcy.

Wykres 7. Wykaz jednostek oświatowych w gminie Barciany oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2020 roku

Źródło: Raport o stanie gminy Barciany za 2020 rok

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi **Gminny Ośrodek Kultury w Barcianach (GOK)**. Do zadań GOK należy w szczególności:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- wypromowanie wizerunku GOK jako instytucji ważnej dla Gminy i regionu,
- stworzenie oferty programowej GOK elastycznej i otwartej na nowe inicjatywy i trendy kulturowe w oparciu o dotychczasowe doświadczenia i diagnozę potrzeb kulturalnych,
- zwiększenie atrakcyjności, jakości i dostępności oferty Ośrodka Kultury poprzez rozwijanie współpracy w partnerstwach,
- wykreowanie wizerunku GOK jako instytucji posiadającej kadrę otwartą na rozwój,
- zróżnicowanie źródeł finansowania na realizację zamierzeń programowych,
- ochrona i podtrzymanie wartości dziedzictwa kulturowego w aspekcie tradycji i regionalnego folkloru,
- prowadzenie działalności kulturalno - oświatowej oraz sportowo-rekreacyjnej wśród dzieci i młodzieży, współpraca ze szkołami i organizacjami młodzieżowymi.

Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez GOK różnorodnych zajęciach (m. in. plastyczno-kreatywnych, wokalnych, muzycznych, sportowych). Ośrodek Kultury jest organizatorem również wielu wydarzeń kulturalnych dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Jego oferta skierowana jest także do starszych mieszkańców. Mogą oni uczestniczyć w warsztatach i wydarzeniach kulturalnych w działającym na terenie Gminy **Klubie Seniora**.

Do imprez w gminie Barciany, które organizowane są w sposób cykliczny, cieszące się dużym zainteresowaniem mieszkańców należą:

- Dni Barcian,
- Gminne Dożynki,
- festyny organizowane przez Rady Sołeckie,
- obchody Dnia Matki, Dnia Dziecka, Dnia Seniora.
- uroczystości patriotyczne oraz związane z tradycją świąt bożonarodzeniowych i wielkanocnych.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e G m i n y B a r c i a n y

W zakresie upowszechniania kultury na terenie Gminy działalność prowadzi również **Biblioteka Gminna w Barcianach**, która współpracuje z oddziałami przedszkolnymi oraz szkołami podstawowymi działającymi w Gminie. W 2020 roku wypożyczono na zewnątrz 9 045 pozycji czytelniczych, z czego 2 564 pozycji literatury dziecięcej, 6 036 pozycji literatury dla dorosłych oraz 445 pozycji z zakresu literatury popularno-naukowej. Biblioteka służy nie tylko rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, ale zajmuje się także upowszechnianiem kultury i wiedzy, poprzez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla dzieci, spotkań literackich, lekcji bibliotecznych dla dzieci i młodzieży. W 2020 roku Biblioteka uczestniczyła w takich akcjach czytelniczych jak: „Rozkochajmy dzieci w książkach” oraz „Podaruj książkę bibliotece”.

Wśród najważniejszych **zabytków** występujących na terenie gminy Barciany należy wymienić gotycki zamek w Barcianach, kościoły gotyckie z wyposażeniem barokowym i rokokowym w Barcianach, Drogoszach, Mołtajnach i Windzie, zespół pałacowo-parkowy w Drogoszach, założenia dworsko-parkowe w Maciejkach i Rodelach, a także parki krajobrazowe w Arklitach, Silginach, Skandawie, Świętym Kamieniu oraz w Wielewie.

W zakresie **kultury fizycznej** gmina Barciany podejmuje szereg działań związanych z działalnością klubów i organizacji upowszechniających sport i rekreację. Wśród klubów sportowych działających w Gminie wymienić można:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy „Jurand” Barciany,
- LUKS Wilczek Wilkowo¹⁵.

Do organizowanych cyklicznie imprez i zawodów sportowych na terenie Gminy należą: turnieje piłki nożnej, turnieje sportowo-rekreacyjne, Barciańska Liga Futsalu, Korona Bieg Bartów, Korona Motomajówka, czy turnieje plażowej piłki siatkowej.

¹⁵ Raport o stanie gminy Barciany za 2020 rok

POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹⁶. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹⁷. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁸.

Na terenie gminy Barciany funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich:

1. Barciańska Inicjatywa Oświatowa,
2. Gminny Ludowy Klub Sportowy „Jurand” Barciany,
3. Ochotnicze Straże Pożarne działające na terenie Gminy¹⁹,
4. Maltańskie Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej „Nadzieja” Organizacja Pozarządowa,
5. Stowarzyszenie Sołectw „Razem Możemy Więcej”,
6. Stowarzyszenie Na Rzecz Odnowy Sołectwa Suchawa „Przyjazna Wieś”,
7. Iskierka Nadziei,
8. Stowarzyszenie Aktywności Lokalnej Sołectwa Aptynty (S.A.L.S.A),
9. Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej im. św. Łazarza w Kętrzynie²⁰.

¹⁶ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁷ Oniszczyk 2008, str. 269

¹⁸ Yazij M., Doh J. 2011, s.15

¹⁹ Raport o stanie Gminy za 2020 rok

²⁰ <https://rejestr.io/>

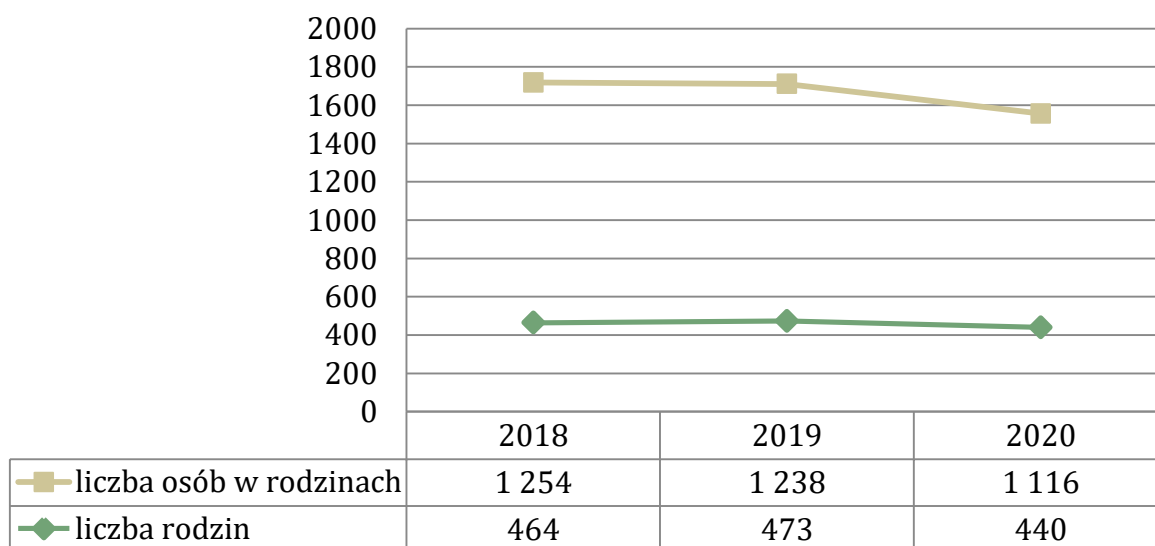
POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Barciany jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Barciany uległa zmniejszeniu. W 2020 roku z pomocy skorzystało 440 rodzin – to o 7% mniej niż w 2019 roku i jednocześnie o 5% mniej niż w 2018 roku. W stosunku do 2018 roku zmniejszeniu uległa również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Barciany w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym. W omawianym roku korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było nieco więcej niż kobiet – różnica wynosiła 4%.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

Tabela 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	344	151	328	156	310	143
produkcyjny	456	218	465	229	547	265
poprodukcyjny	31	19	36	24	24	14

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Barciany było bezrobocie - z tego powodu pomoc otrzymały 273 rodziny. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się ubóstwo (160 rodzin), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (122 rodziny). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także długotrwała lub ciężka choroba (56 rodzin) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (39 rodzin).

Tabela 5. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku – liczba rodzin oraz udział w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej rodzin

Lp.	powód udzielenia świadczeń	liczba rodzin
1	bezrobocie	273
2	ubóstwo	160
3	niepełnosprawność	122
4	długotrwała lub ciężka choroba	56
5	alkoholizm	6
6	potrzeba ochrony macierzyństwa	39
7	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	24
8	narkomania	1
9	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5
10	zdarzenie losowo	7
11	bezdomność	7

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na terenie gminy Barciany działa **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, licząca w 2020 roku 6 członków, którzy w roku przedmiotowym przeprowadzili rozmowy z 15 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 11 członkami rodzin osób uzależnionych. W 2020 roku GKRPA w Barcianach podjęła czynności wobec 54 osób uzależnionych od alkoholu, zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec nich obowiązku poddania się leczenia w placówce leczenia uzależnień.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e G m i n y B a r c i a n y

Z kolei wobec 4 osób członkowie GKRPA wystąpili do sądu z wnioskiem o zobowiązanie się do podjęcia leczenia odwykowego.

Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Barciany w 2020 roku

wyszczególnienie	2020
liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi przeprowadzono rozmowy	15
liczba członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu, z którymi przeprowadzono rozmowy	11
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	54
liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA G1 za 2020 rok

Mieszkańcy gminy Barciany po pomoc i wsparcie w zakresie problemu uzależnienia mogą udać się do **Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego**. Celem działania punktu jest udzielanie wszelkich informacji osobom nadużywającym alkoholu i ich rodzinom o możliwości podjęcia leczenia odwykowego, o możliwości uzyskania wsparcia i pomocy psychologa, a także kierowania i informowania osób doznających przemocy do odpowiednich służb zajmujących się tego rodzaju sprawami. W 2020 roku w Punkcie zatrudniony był: terapeuta ds. uzależnień w zakresie usług poradnictwa i terapii (z jego usług skorzystało 27 osób, zostało udzielonych 69 porad), psychoterapeuta (z którego usług skorzystało 30 osób) oraz psycholog (udzielił on porad 30 osobom).

Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Barciany zajmuje się **Gminny Zespół Interdyscyplinarny**. Z powodu przemocy w rodzinie w 2020 roku z pomocy i wsparcia z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Barcianach nie skorzystała żadna rodzina.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Osoby doświadczające **przemocy** w rodzinie mogą uzyskać pomoc i wsparcie w instytucjach, do których należy:

Źródło: opracowanie własne

W 2020 roku do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 34 formularze „Niebieskie Karty – A”, z czego 31 wszczynających procedurę. W omawianym roku powołano 34 grupy robocze, które w wyniku realizacji indywidualnych planów pomocy w przypadkach występowania przemocy w rodzinie, diagnozie i monitorowaniu sytuacji poszczególnych rodzin, wydały decyzję o zakończeniu 17 procedur.

Tabela 7. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w 2020 roku

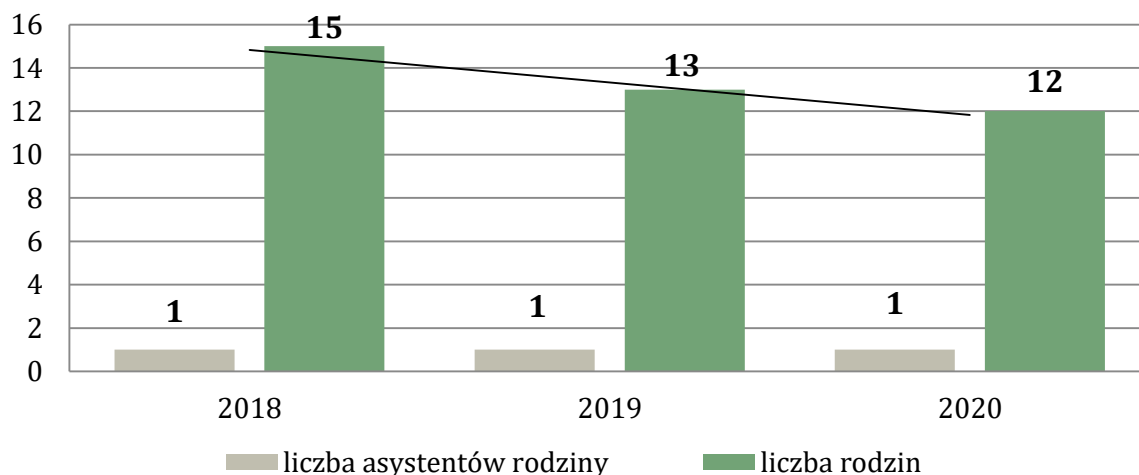
	2020 rok
liczba grup roboczych	34
liczba wszczętych procedur	31
liczba zakończonych procedur	17

Źródło: Raport o stanie gminy Barciany za 2020 rok

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

W 2020 roku w GOPS w Barcianach zatrudniony był 1 asystent rodziny. Obserwowany jest spadek liczby rodzin objętych jego wsparciem. Ich liczba w 2018 roku wynosiła 15, w kolejnym roku zmniejszyła się do 13, natomiast w roku przedmiotowym asystent pracował z 12 rodzinami.

Wykres 9. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Działania na rzecz rodzin podejmowane są w gminie Barciany przez **światlice wiejskie**, których celem działalności jest zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, kształtowanie umiejętności współżycia i współdziałania w grupie, poprawnego zachowania i wzajemnej życzliwości.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie **zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych** funkcjonujące na terenie gminy Barciany.

Należą do nich:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Urząd Gminy

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych

Gminny Zespół Interdyscyplinarny

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny

Gminny Ośrodek Kultury w Barcianach

Biblioteka Gminna w Barcianach

placówki oświatowe

placówki ochrony zdrowia

światlice wiejskie

organizacje pozarządowe, kościoły i inne podmioty, o
których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24.04.2003 r. o
działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO)

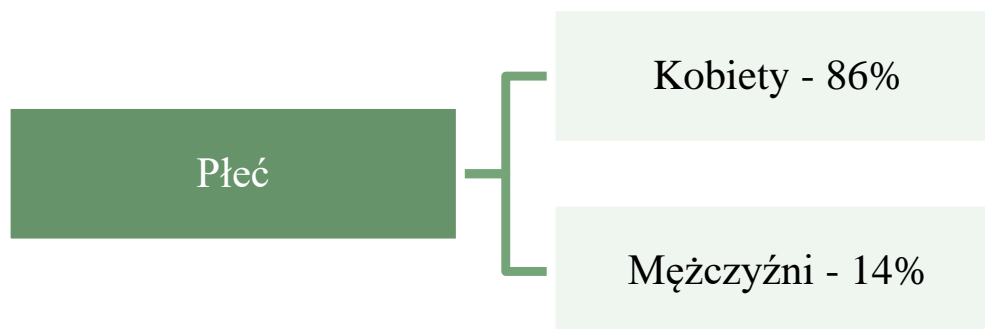
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Barciany, a także skala zjawiska przemocy i korzystania z Internetu. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie oraz wpływu pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Barciany wzięło udział 88 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one aż 86% ogółu.

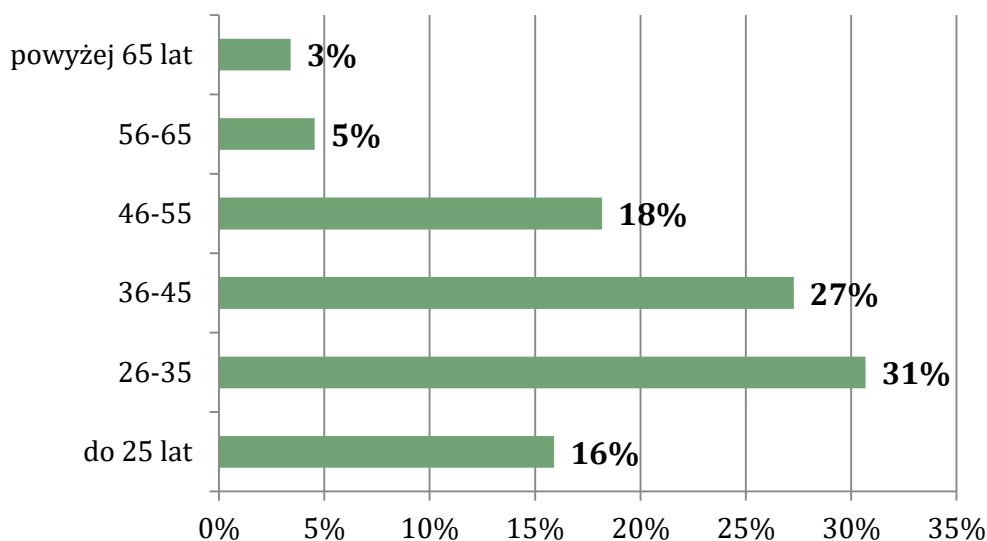
Rysunek 4. Płeć. N=88

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 26-35 lat (31%) oraz 36-45 lat (27%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (18%) i 56-65 lat (5%), respondenci przed 25 rokiem życia (16%), a także osoby powyżej 65 lat (3%).

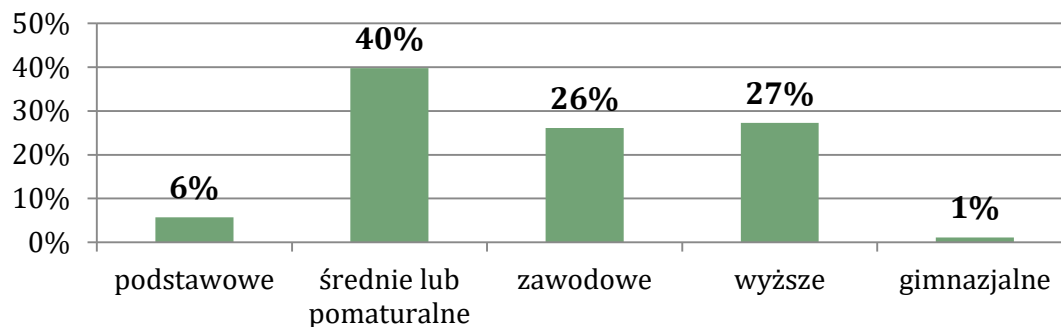
Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Wykres 10. Wiek. N=88

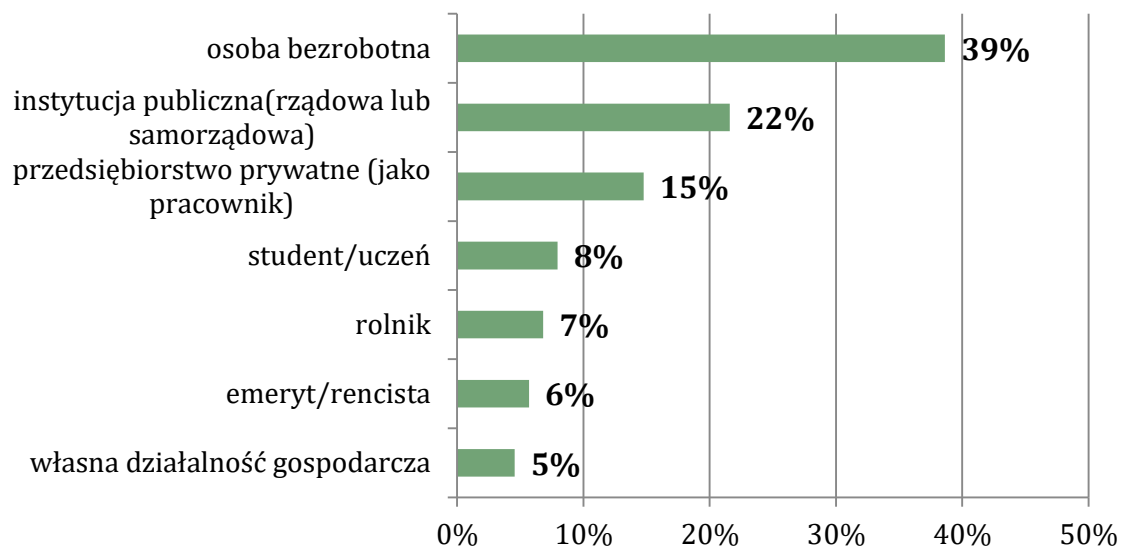
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem średnim lub pomaturalnym (40%). 27% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem wyższym, 26% z wykształceniem zawodowym, natomiast 6% ankietowanych zakończyło swoją edukację na poziomie podstawowym, a 1% na poziomie gimnazjalnym.

Wykres 11. Wykształcenie. N=88

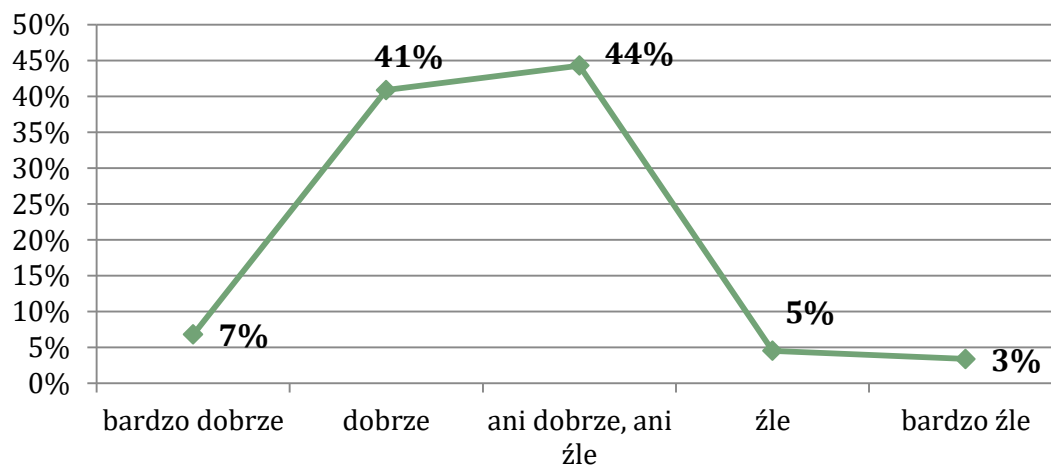
W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie gminy Barciany, najczęściej dorosłych mieszkańców biorących w nim udział było osobami bezrobotnymi (39%). 22% ankietowanych było zatrudnionych w instytucji publicznej, a 15% w przedsiębiorstwie prywatnym. 8% respondentów stanowili uczniowie/studenci, 7% osoby zatrudnione w rolnictwie, 6% stanowili emeryci/renciści, natomiast 5% ankietowanych prowadziło własną działalność gospodarczą.

Wykres 12. Miejsce zatrudnienia. N=88

Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że niecała połowa dorosłych mieszkańców Gminy jest z niej zadowolona - 41% ocenia ją dobrze, a 7% bardzo dobrze. 44% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast posiadanie złej sytuacji materialnej dotyczy 5% respondentów, a bardzo złej 3%.

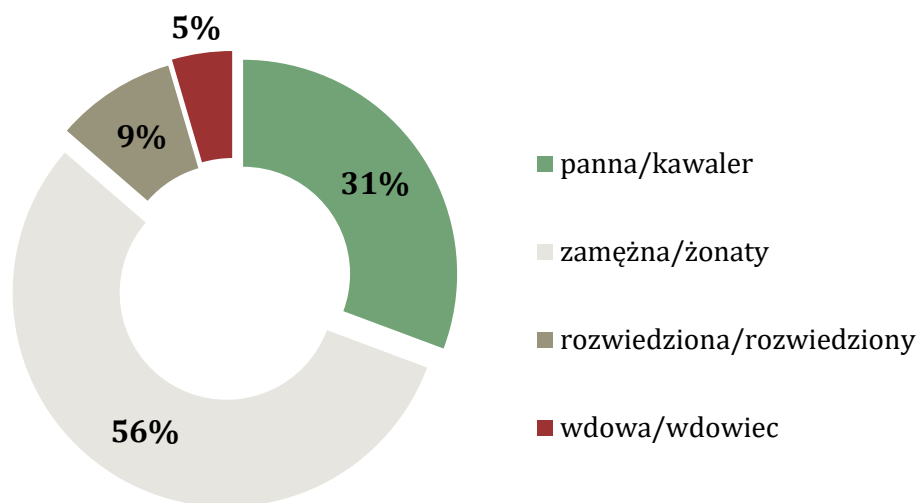
Wykres 13. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=88

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/żonatych (56%), średnio co trzeci badany to panna lub kawaler (31%), natomiast 9% stanowią osoby rozwiedzione. W badaniu wzięło także udział 5% respondentów będących wdową/wdowcem.

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

Wykres 14. Stan cywilny. N=88

PROBLEM ALKOHOLOWY

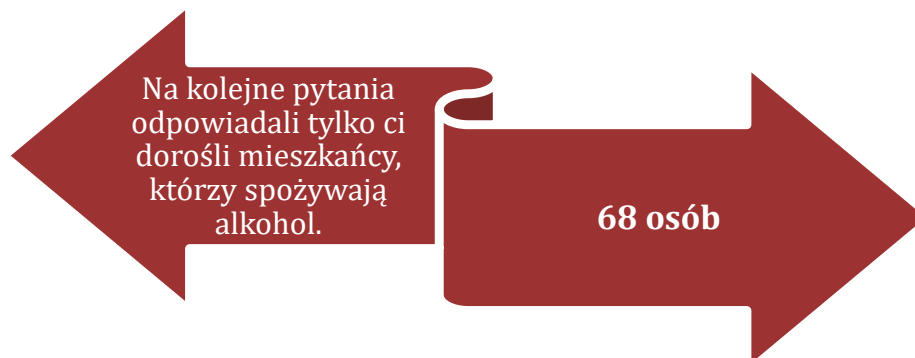
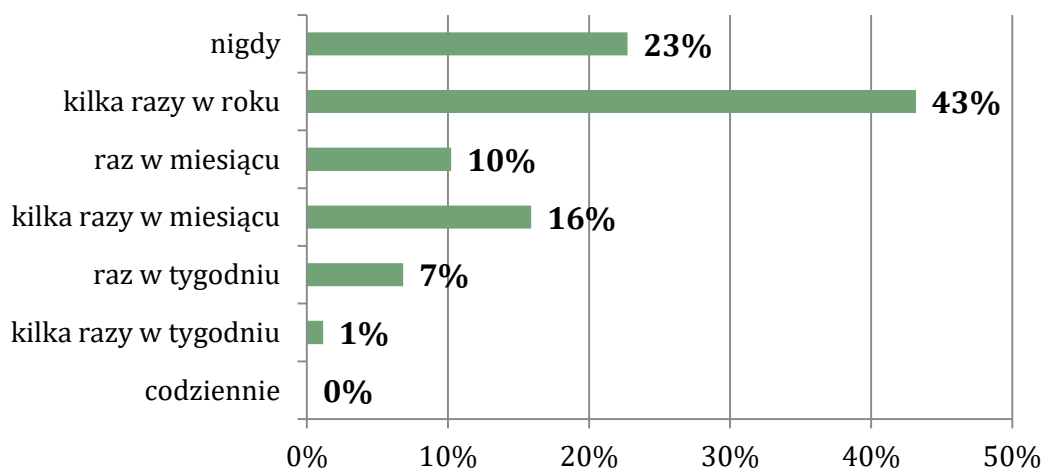
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji²¹. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym²².

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż do codziennego picia nie przyznał się żaden z mieszkańców. 1% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 7% respondentów - raz w tygodniu, 16% - kilka razy w miesiącu, 10% - raz w miesiącu, natomiast 43% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 23% mieszkańców.

²¹ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analazy-badania-raporty/132-statystyki>

²² Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Wykres 15. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=88

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych sięga po piwo (38 osób, tj. 56%), wino (31 osób, tj. 46%) oraz wódkę (11 osób, tj. 16%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: whisky (8 osób, tj. 12%), nalewki (4 osoby, tj. 6%), likiery (3 osoby, tj. 4%) oraz alkohol własnej roboty (2 osoby, tj. 3%).

Tabela 8. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? N=68

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>piwo</i>	56%	38
<i>wino</i>	46%	31
<i>wódka</i>	16%	11
<i>whisky</i>	12%	8
<i>nalewki</i>	6%	4
<i>likiery</i>	4%	3
<i>alkohol własnej roboty</i>	3%	2
<i>alkohol spoza legalnego źródła</i>	0%	0
<i>inne</i>	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym sięga po alkohol wypija 1-2 porcji tego napoju (55 osób, tj. 85%). Mniejsza część mieszkańców wskazała na 3-4 porcje (5 osób, tj. 8%), na 5-7 porcji (3 osoby, tj. 5%) oraz na 8-10 porcji (2 osoby, tj. 3%).

Tabela 9. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). N=68

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	85%	55
3-4	8%	5
5-7	5%	3
8-10	3%	2
11-13 i więcej	0%	0

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (65 osób, tj. 96%). Do takiego zachowania przyznało się 3 badanych (4%), wśród których 2 ankietowanych (3%) stwierdziło, że miało to miejsce raz, a w przypadku 1 osoby (1%) zdarzało się to sporadycznie.

Tabela 10. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=68

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nigdy mi się to nie zdarzyło</i>	96%	65
<i>raz mi się to zdarzyło</i>	3%	2
<i>zdarza mi się to sporadycznie</i>	1%	1
<i>zdarza mi się to często</i>	0%	0

Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (67 osób, tj. 99%), a 1 ankietowany przyznał, iż zdarzyło się mu to jednokrotnie (1%).

**Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?
N=68**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nigdy mi się to nie zdarzyło</i>	99%	67
<i>raz mi się to zdarzyło</i>	1%	1
<i>zdarza mi się to sporadycznie</i>	0%	0
<i>zdarza mi się to często</i>	0%	0

Badanym zostało także zadane pytanie na temat wpływu trwającej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) na ilość wypijanego przez nich alkoholu. Większość respondentów zdecydowanie temu zaprzeczyła (38 osób, tj. 56%) lub uznała, że raczej nie spożywają większej ilości alkoholu (21 osób, tj. 31%). Odmienne zdanie posiadało 4 respondentów, którzy uznali, iż w trakcie pandemii COVID-19 spożywają zdecydowanie większe ilości alkoholu (6%), a 3 badanych stwierdziło, że raczej spożywa większe ilości (4%). 2 ankietowanych miało trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie (3%).

Tabela 12. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) spożywa Pan/i większe ilości alkoholu niż przedtem? N=68

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>zdecydowanie tak</i>	6%	4
<i>zdecydowanie nie</i>	56%	38
<i>raczej tak</i>	4%	3
<i>trudno powiedzieć</i>	3%	2
<i>raczej nie</i>	31%	21

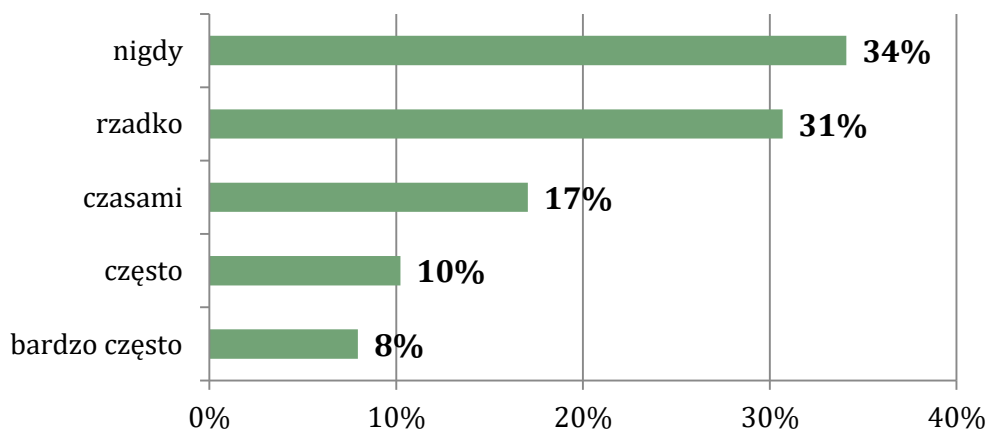

Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Barciany. Jak wynika z zebranych danych, aż 66% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe na

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

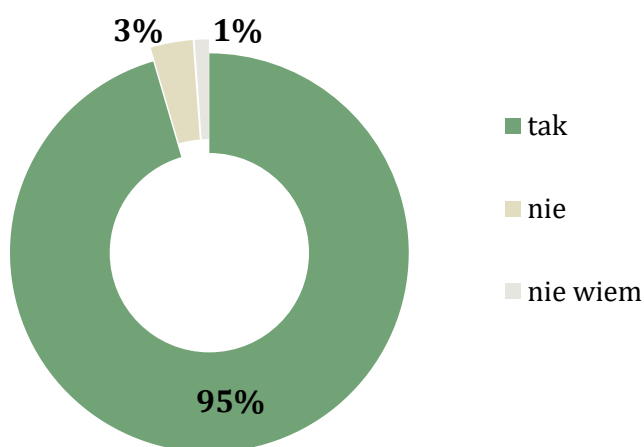
terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. 31% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 17% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 10% – często, a 8% – bardzo często.

Wykres 16. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=88

W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 1% badanych, natomiast 3% jednoznacznie stwierdziło, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój płodu.

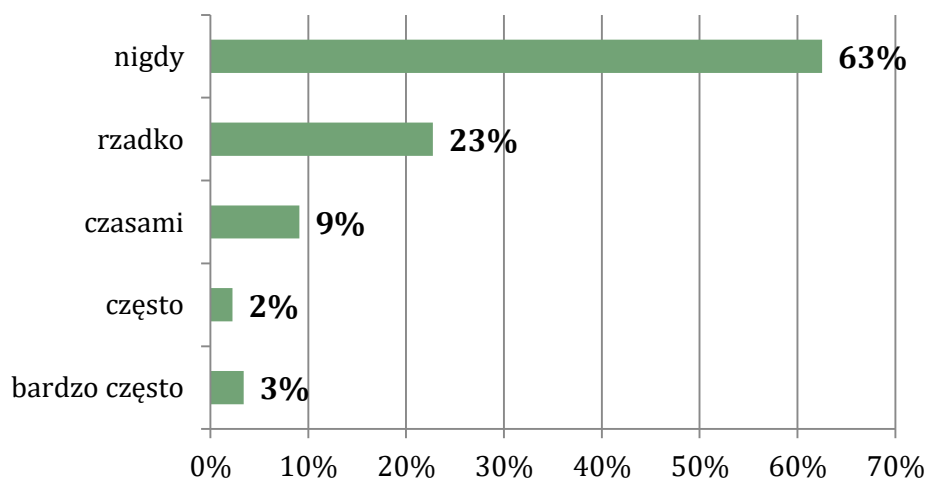
Wykres 17. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=88

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

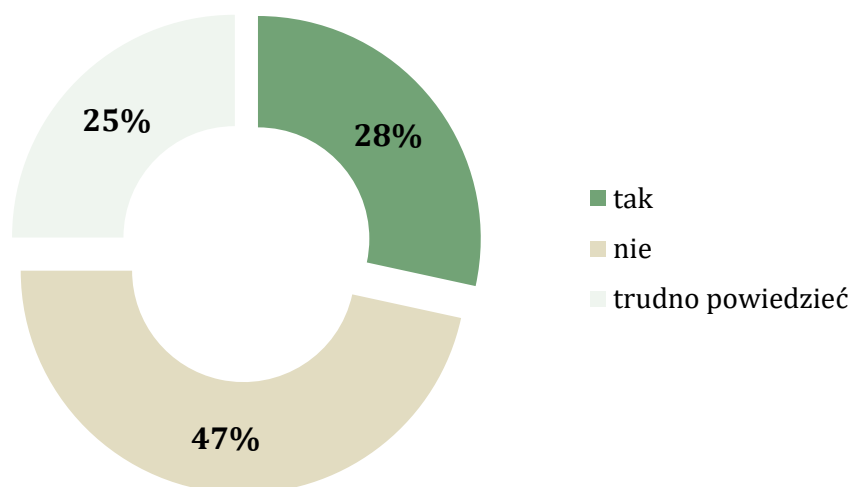
Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia tego świadkiem przyznało się 37% respondentów, w tym 23% było obserwatorem takiej sytuacji rzadko, 9% – czasami, 2% – często, a 3% – bardzo często.

Wykres 18. Jak często w ostatnich 12 miesięcy widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=88

W jednym z pytań poprosiliśmy respondentów o wyrażenie swojej opinii dotyczącej ewentualnego ograniczenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych znajdujących się na terenie Gminy. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że: za ograniczeniem ilości punktów jest 28% badanych, 47% jest przeciwnego zdania, natomiast 25% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 19. Czy według Pana/i na terenie Gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych? N=88

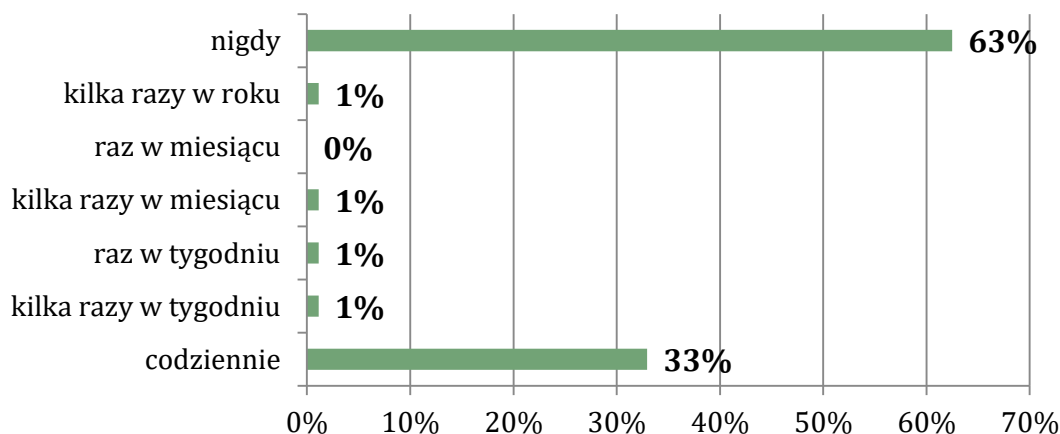

PROBLEM NIKOTYNOWY

***Palenie papierosów** jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²³. W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²⁴. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez Centrum Badania Opinii Społecznej w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak²⁵. Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.*

Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Barciany. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali 37%, przy czym codziennie sięga po nie 33% respondentów, a kilka razy w roku, kilka razy w miesiącu, raz w tygodniu oraz kilka razy w tygodniu po 1%.

Wykres 20. Jak często pali Pan/i papierosy? N=88

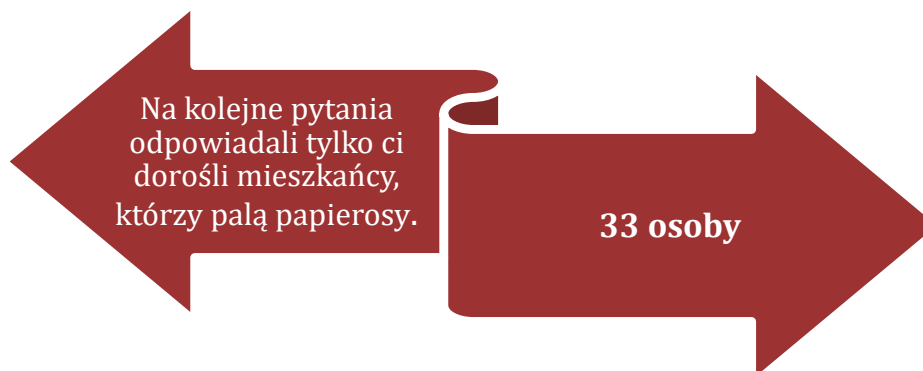

²³ WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²⁴ Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14(237).

²⁵ CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że 1 osoba (3%) nie wie ile dziennie papierosów wypala, ponieważ nie robi tego codziennie, a 13 osób nie wie, ponieważ nie liczy ich ilości (39%). 9 ankietowanych (27%) deklaruje, iż sięga po papierosa od 6 do 15 razy w ciągu dnia, 7 osób (21%) między 16, a 25 razy, natomiast 3 badanych (9%) wypala dziennie mniej niż 5 sztuk.

Tabela 13. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala? N=33

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nie wiem, nie liczę</i>	39%	13
<i>6-15 sztuk</i>	27%	9
<i>16-25 sztuk</i>	21%	7
<i>poniżej 5 sztuk</i>	9%	3
<i>trudno powiedzieć, nie palę codziennie</i>	3%	1

W następnym pytaniu respondenci zostali zapytani o to, czy trwająca pandemia COVID-19 przyczyniła się do wzrostu ilości wypalanych przez nich papierosów. Według 5 ankietowanych – zdecydowanie tak, a według kolejnych 5 – raczej tak (po 15%).

Tabela 14. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) pali Pan/i większe ilości papierosów niż przedtem? N=33

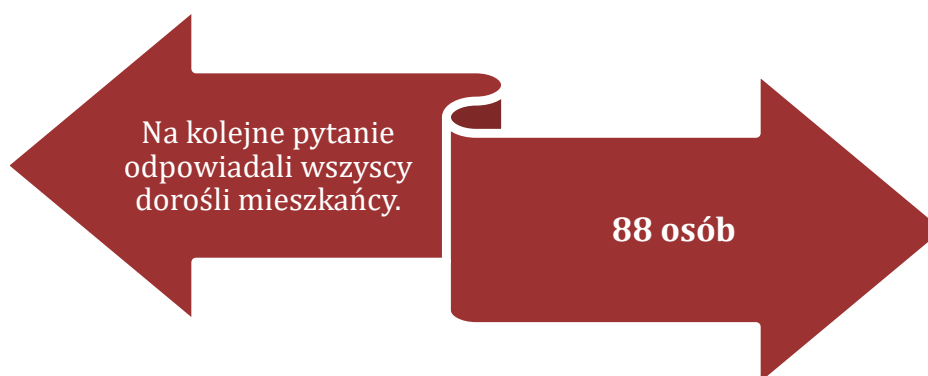
Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>zdecydowanie tak</i>	15%	5
<i>raczej tak</i>	15%	5
<i>raczej nie</i>	48%	16
<i>zdecydowanie nie</i>	12%	4
<i>trudno powiedzieć</i>	9%	3

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Poniższa tabela prezentuje rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytanie o próby rzucenia przez nich palenia. Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 19 osób (61%), w tym 10 respondentów raz (32%), natomiast 9 osób wiele razy (29%). 4 ankietowanych zamierza podjąć próby rzucenia palenia (13%).

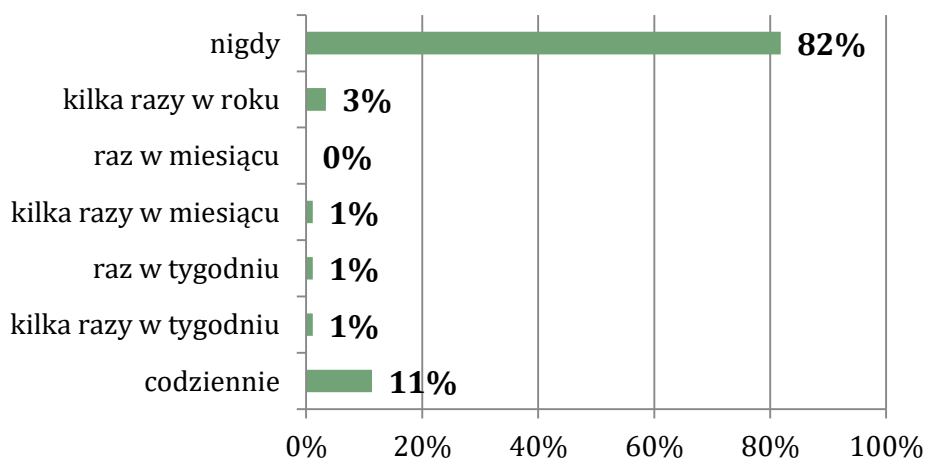
Tabela 15. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie? N=33

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nigdy nie próbowałem/am</i>	26%	8
<i>nie, ale zamierzam spróbować</i>	13%	4
<i>tak, raz, ale nie udało mi się</i>	32%	10
<i>tak, wiele razy, ale nie udało mi się</i>	29%	9

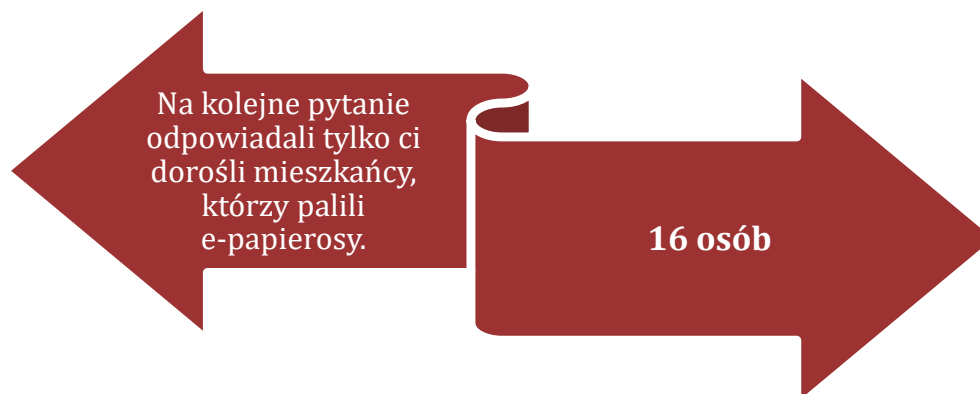

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 18% dorosłych mieszkańców, w tym: 3% - kilka razy w roku, po 1% - kilka razy w tygodniu, kilka razy w miesiącu oraz raz w tygodniu, natomiast 11% - codziennie.

Wykres 21. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=88

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

W dalszej kolejności ankietowani zostali poproszeni o określenie, czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej wypalają więcej e-papierosów niż przedtem. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 4 badanych (25%), spośród których 3 osoby (19%) uznały, że zdecydowanie tak, a 1 ankietowany (6%), że raczej tak.

Tabela 16. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID 19) pali Pan/i większe ilości e-papierosów niż przedtem? N=16

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>zdecydowanie tak</i>	19%	3
<i>raczej tak</i>	6%	1
<i>raczej nie</i>	31%	5
<i>zdecydowanie nie</i>	38%	6
<i>trudno powiedzieć</i>	6%	1

PROBLEM NARKOTYKOWY

Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana²⁶. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. dopalacze. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznaną skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu Głównego Inspektora Sanitarnego, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi²⁷. Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

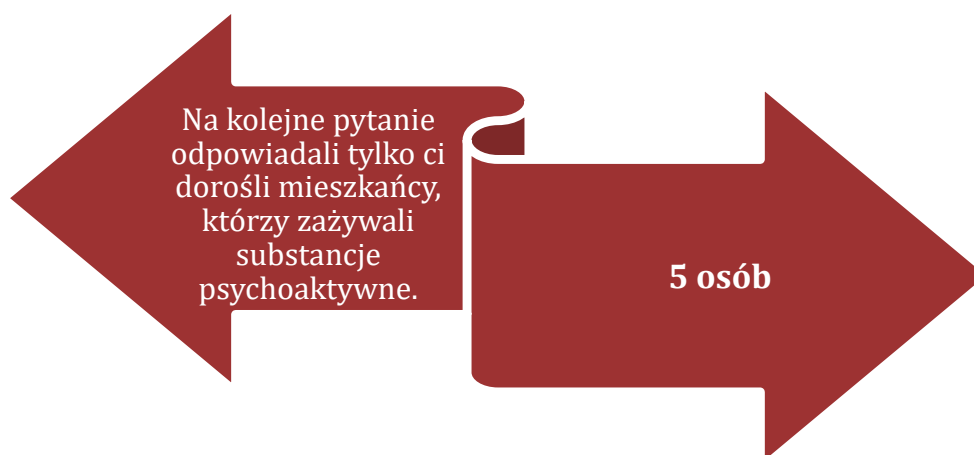
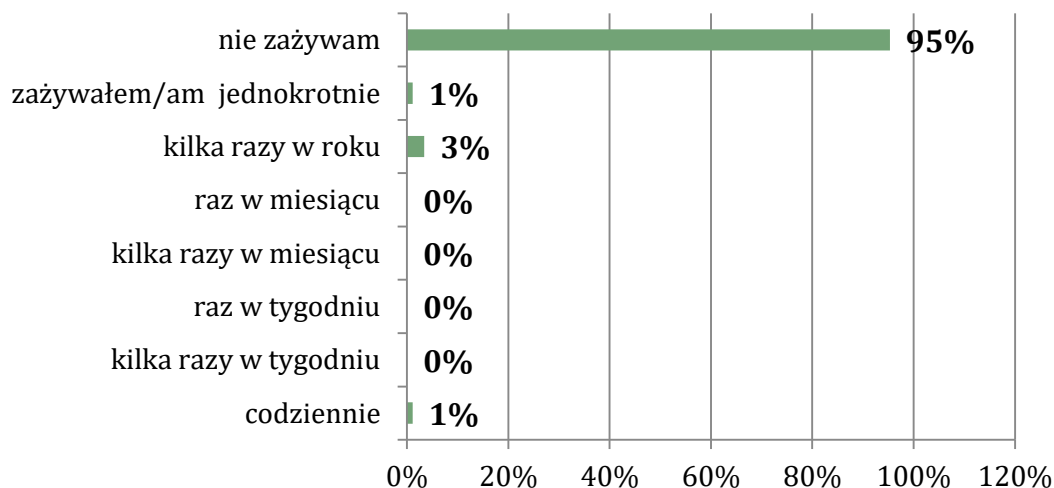
²⁶ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

²⁷ Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali spożywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięgnęło po tego typu substancje zadeklarowało 5% badanych, w tym 1% zażywało je jednokrotnie, kolejny 1% przyznał, że zażywa je codziennie, natomiast 3% sięga po nie kilka razy w roku.

Wykres 22. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=88

W celu pogłębionej analizy określono, które substancje psychoaktywne zażywali dorośli mieszkańcy gminy Barciany. Wyniki badania ankietowego pokazały, iż najpopularniejszą wśród respondentów substancją jest marihuana – sięgnęło po nią 4 z 5 ankietowanych (80%). Dwukrotny wybór respondentów padł także na dopalacze i środki nasenne (po 40%). Badani sięgnęli również po ekstazy, mefedron, grzyby halucynogenne oraz kokainę. Wśród innych odpowiedzi, 1 osoba wskazała na *leki uspokajające*.

Tabela 17. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i? N=5

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>marihuana</i>	80%	4
<i>środki nasenne</i>	40%	2
<i>dopalacze</i>	40%	2
<i>kokaina</i>	20%	1
<i>grzyby halucynogenne</i>	20%	1
<i>mefedron</i>	20%	1
<i>ekstazy</i>	20%	1
<i>amfetamina</i>	0%	0
<i>LSD</i>	0%	0
<i>sterydy anaboliczne</i>	0%	0
<i>leki w celu odurzania się</i>	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

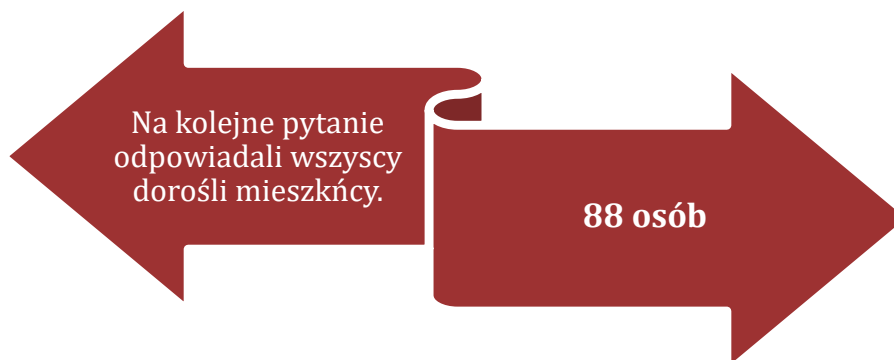
Ankietowani zostali zapytani także o to, czy doznali przykrych konsekwencji w związku z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Z odpowiedzi respondentów wynika, iż żaden z nich ich nie doświadczył.

Interesowało nas także to, czy podczas trwającej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) respondenci zażywali większe ilości środków psychoaktywnych, niż przedtem. 3 badanych (60%) odpowiedziało, że zdecydowanie nie, a pojedyncze odpowiedzi ankietowanych padły na „raczej nie” oraz „trudno powiedzieć” (po 20%).

Tabela 18. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) zażywa Pan/i większe ilości środków psychoaktywnych niż przedtem? N=5

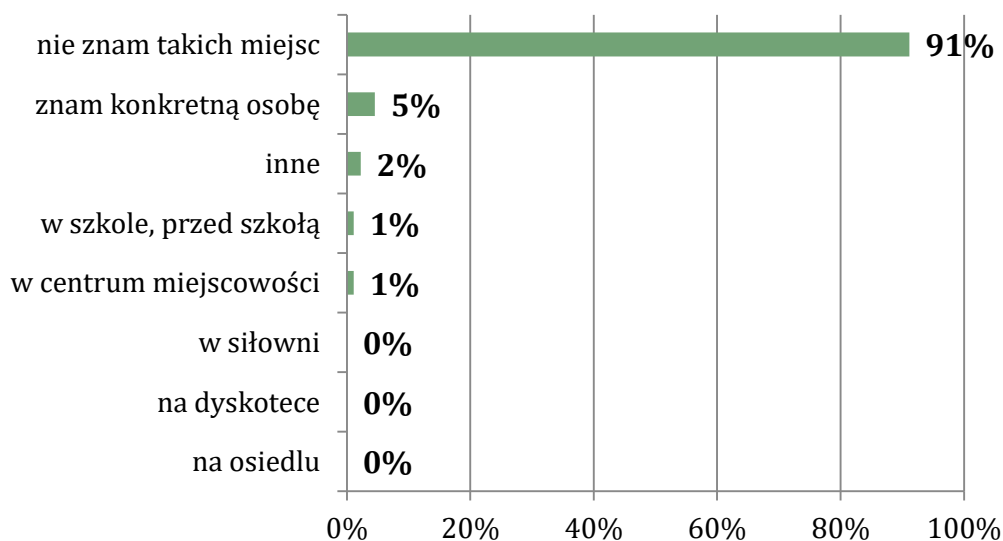
Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>zdecydowanie tak</i>	0%	0
<i>zdecydowanie nie</i>	60%	3
<i>raczej tak</i>	0%	0
<i>trudno powiedzieć</i>	20%	1
<i>raczej nie</i>	20%	1

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały, że co jedenasty ankietowany deklaruje znajomość takich miejsc (9%), przy czym przeważająca część spośród tych badanych wskazała na znajomość konkretnej osoby (5%). Dorośli mieszkańcy Gminy wskazywali także na szkołę oraz centrum miejscowości (po 1%).

Wykres 23. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=88

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

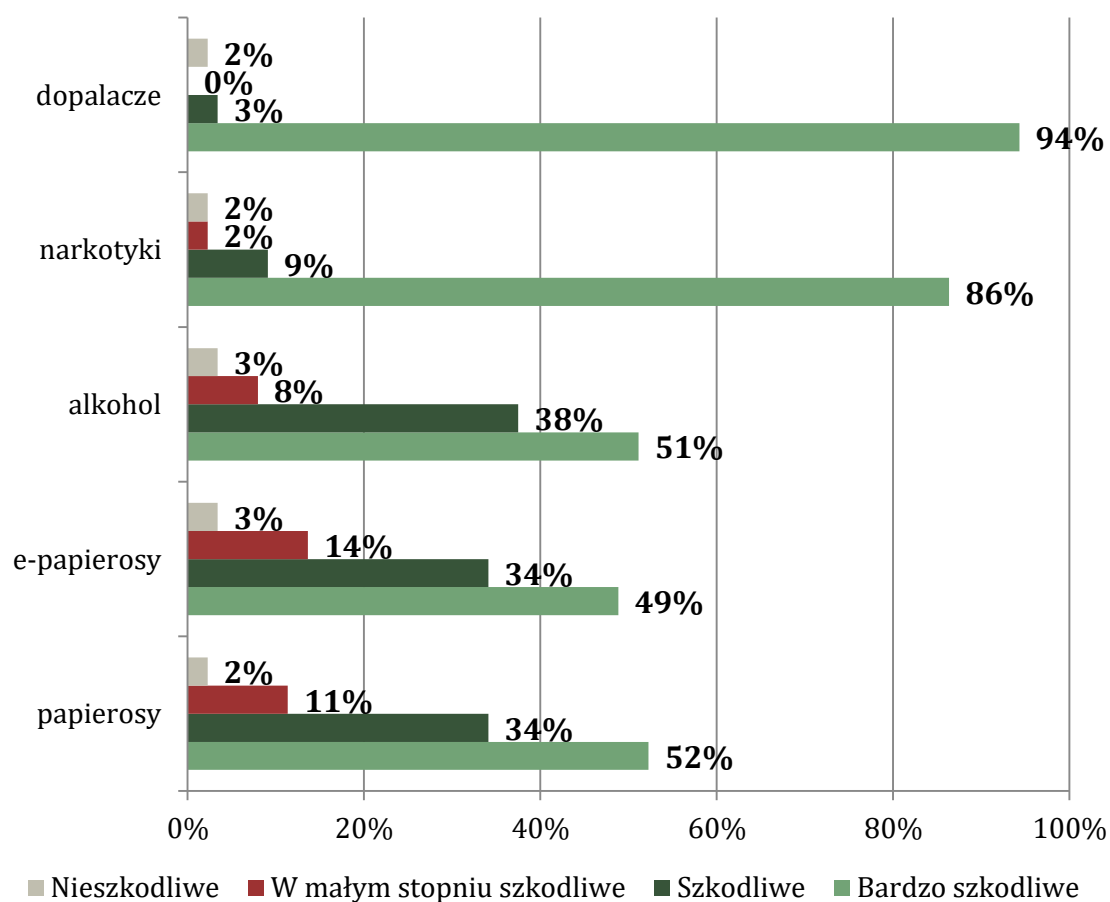
Opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega 97% badanych, a brak wiedzy na temat ich szkodliwości występuje w przypadku 2% respondentów;
- narkotyki są szkodliwe dla 95% badanych, a przekonanie o ich małej skuteczności lub nieszkodliwości posiada 5% osób;

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

- alkohol jest szkodliwy dla 89% ankietowanych, ale o jego niskiej szkodliwości lub nieszkodliwości przekonanie ma 11%;
- e-papierosy są szkodliwe dla 83% badanych mieszkańców, o ich niskiej szkodliwości przekonanie ma 14%, a o nieszkodliwości – 3%;
- szkodliwość papierosów dostrzega 86% respondentów, w opinii 11% badanych są one mało szkodliwe, natomiast według 2% osób są one nieszkodliwe.

Wykres 24. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=88

PROBLEM PRZEMOCY

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032²⁸. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%²⁹. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

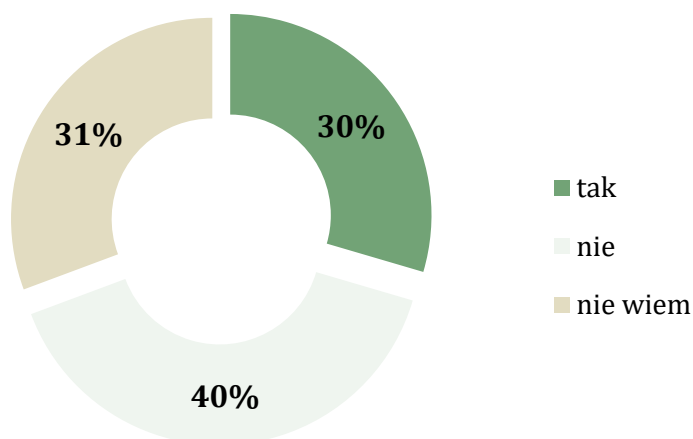
²⁸ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

²⁹ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

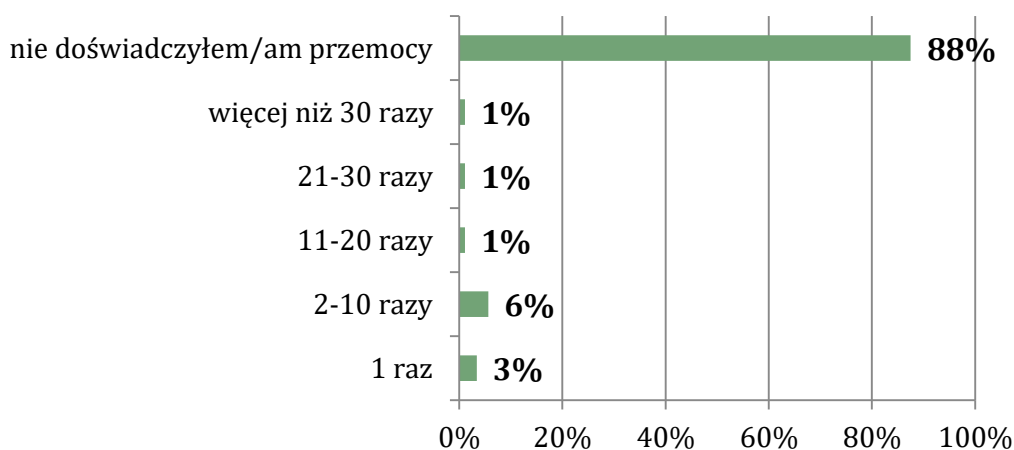
Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Barciany. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 30% badanych.

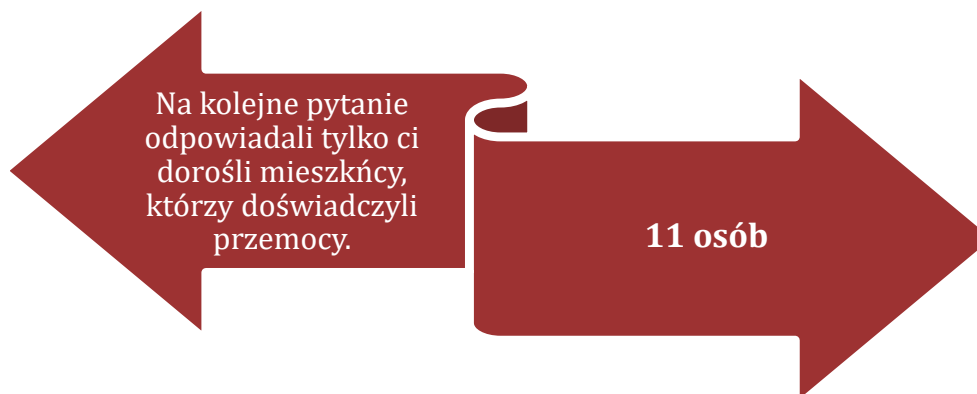
Wykres 25. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=88

Skala problemu przemocy w gminie Barciany została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, jak często zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie przemocy doznało 12% mieszkańców, wśród których 3% jednokrotnie, 6% od 2 do 10 razy, a kolejno po 1% 11-12 razy, 21-30 razy oraz więcej niż 30 razy.

Wykres 26. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=88

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że największa część z nich doświadczyła przemocy psychicznej (8 osób, tj. 73%). Czterokrotne wskazanie padło na przemoc ekonomiczną i mobbing (po 4 osoby, tj. 36%). 3 ankietowanych wskazało na zaniedbanie (27%), dwukrotna odpowiedź padła na przemoc fizyczną (18%), a pojedyncza na przemoc seksualną (9%). 1 z badanych miał trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie (9%).

Tabela 19. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=11

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>przemoc psychiczna</i>	73%	8
<i>przemoc ekonomiczna</i>	36%	4
<i>mobbing</i>	36%	4
<i>zaniedbanie</i>	27%	3
<i>przemoc fizyczna</i>	18%	2
<i>przemoc seksualna</i>	9%	1
<i>nie wiem</i>	9%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że 4 ankietowanych doznało przemocy ze strony męża/żony (36%), 3 osoby wskazały na nieznanego/a (27%), a dwukrotne odpowiedzi padły na partnera/partnerkę, kolegę/koleżankę z klasy, dziecko/dzieci oraz inne osoby, wśród których został wymieniony sąsiad (po 2 osoby, tj. 18%). Pojedynczy wybór respondentów padł na tatę i pracodawcę (po 1 osobie, tj. 9%).

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

Tabela 20. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=11

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mąż/żona	36%	4
nieznajomy/a	27%	3
partner/partnerka	18%	2
kolega/koleżanka z pracy	18%	2
dziecko/dzieci	18%	2
inne osoby	18%	2
tata	9%	1
pracodawca	9%	1
mama	0%	0
dziadkowie	0%	0
siostra	0%	0
brat	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, największa liczba badanych wskazała na dom (7 osób, tj. 64%). Mniejsza liczba odpowiedzi padła na pracę (3 osoby, tj. 27%), miejsce publiczne (2 osoby, tj. 18%) oraz na uczelnię (1 osoba, tj. 9%).

Tabela 21. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemoc? N=11

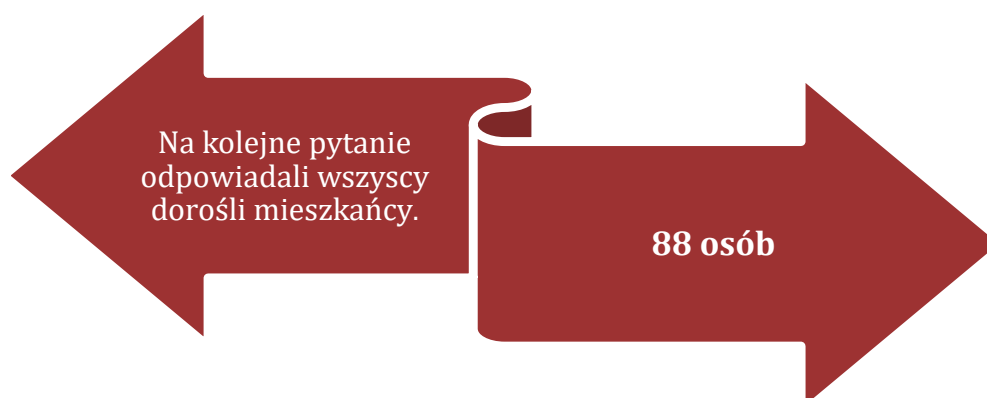
Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	64%	7
w pracy	27%	3
w miejscu publicznym	18%	2
na uczelni	9%	1
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Jeżeli chodzi o wpływ pandemii COVID-19 na częstotliwość doświadczania przemocy przez mieszkańców gminy Barciany, 3 ankietowanych wskazało, iż miało to miejsce zdecydowanie częściej (27%), a według 1 badanego raczej częściej (9%). 2 respondentów uważa, że sytuacja epidemiologiczna zdecydowanie nie wpłynęła na częstotliwość doświadczania przemocy, a w opinii kolejnych 2 raczej nie (po 18%). 3 osoby miały trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie (27%).

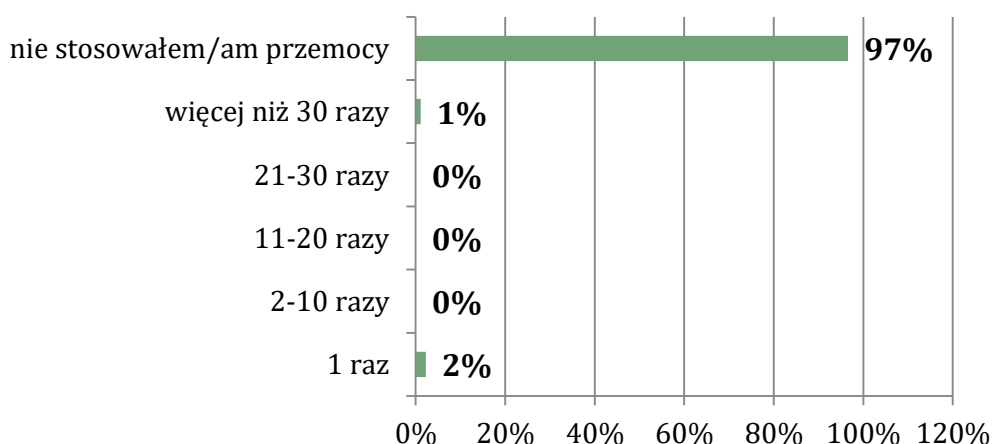
Tabela 22. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) doświadczał/a Pan/i przemocy częściej niż przedtem? N=11

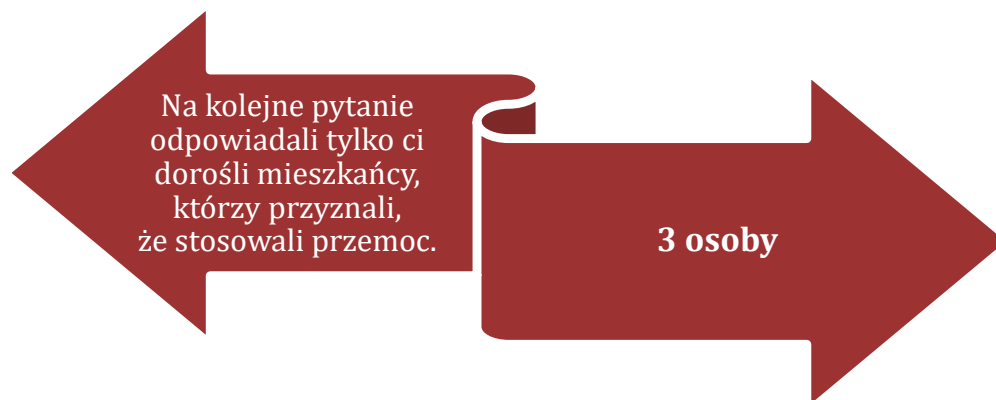
Odpowiedź	%	Liczba odp.
zdecydowanie tak	27%	3
zdecydowanie nie	18%	2
raczej tak	9%	1
trudno powiedzieć	27%	3
raczej nie	18%	2

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznała się mniejsza część badanych, niż w przypadku doznawania przemocy – na pytanie „czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby” twierdzącej odpowiedzi udzieliło 3% ankietowanych, w tym 2% stwierdziło, iż miało to miejsce tylko raz, a 1% wskazało na odpowiedź więcej niż 30 razy.

Wykres 27. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? N=88

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju zastosowali przemoc. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc fizyczna i psychiczna (po 2 osoby, tj. 67%). Jednokrotna odpowiedź padła także na przemoc ekonomiczną i zaniedbanie (po 33%).

Tabela 23. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a? N=3

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>przemoc psychiczna</i>	67%	2
<i>przemoc fizyczna</i>	67%	2
<i>przemoc ekonomiczna</i>	33%	1
<i>zaniedbanie</i>	33%	1
<i>przemoc seksualna</i>	0%	0
<i>mobbing</i>	0%	0
<i>nie wiem</i>	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Pojedyncze odpowiedzi respondentów na pytanie, wobec kogo stosowali przemoc padły na partnera/partnerkę, dziecko/dzieci, kolegę/koleżankę z pracy oraz nieznanego/a (po 33%).

Tabela 24. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? N=3

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>partner/partnerka</i>	33%	1
<i>dziecko/dzieci</i>	33%	1
<i>kolega/koleżanka z pracy</i>	33%	1
<i>nieznajomy/a</i>	33%	1
<i>inne osoby</i>	33%	1
<i>rodzice</i>	0%	0
<i>rodzeństwo</i>	0%	0
<i>dziadkowie</i>	0%	0
<i>mąż/żona</i>	0%	0

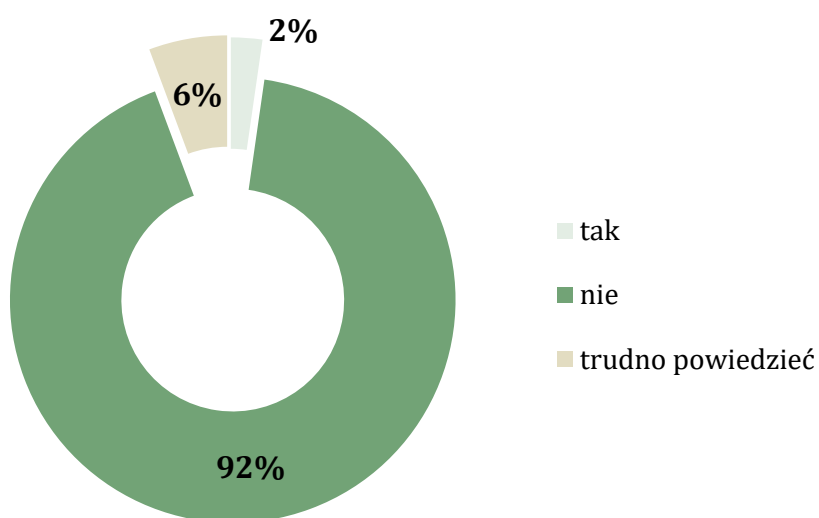
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

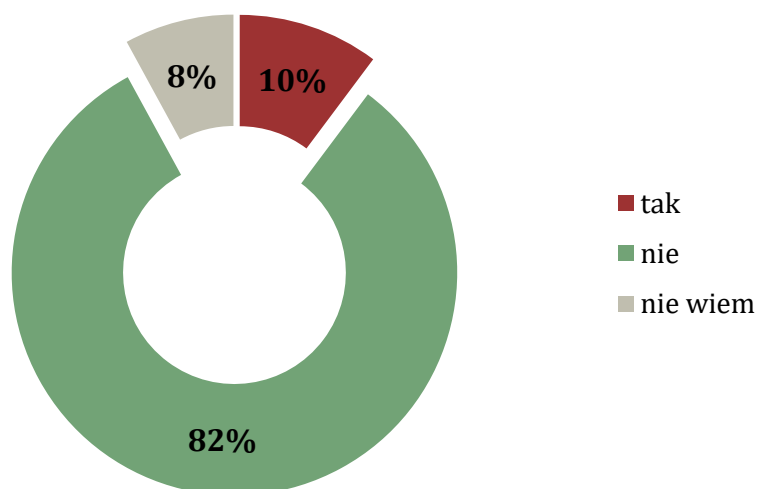
Odpowiedzi respondentów na następane pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Barciany. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 2% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się jednak osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 6% ogółu.

Wykres 28. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? N=88

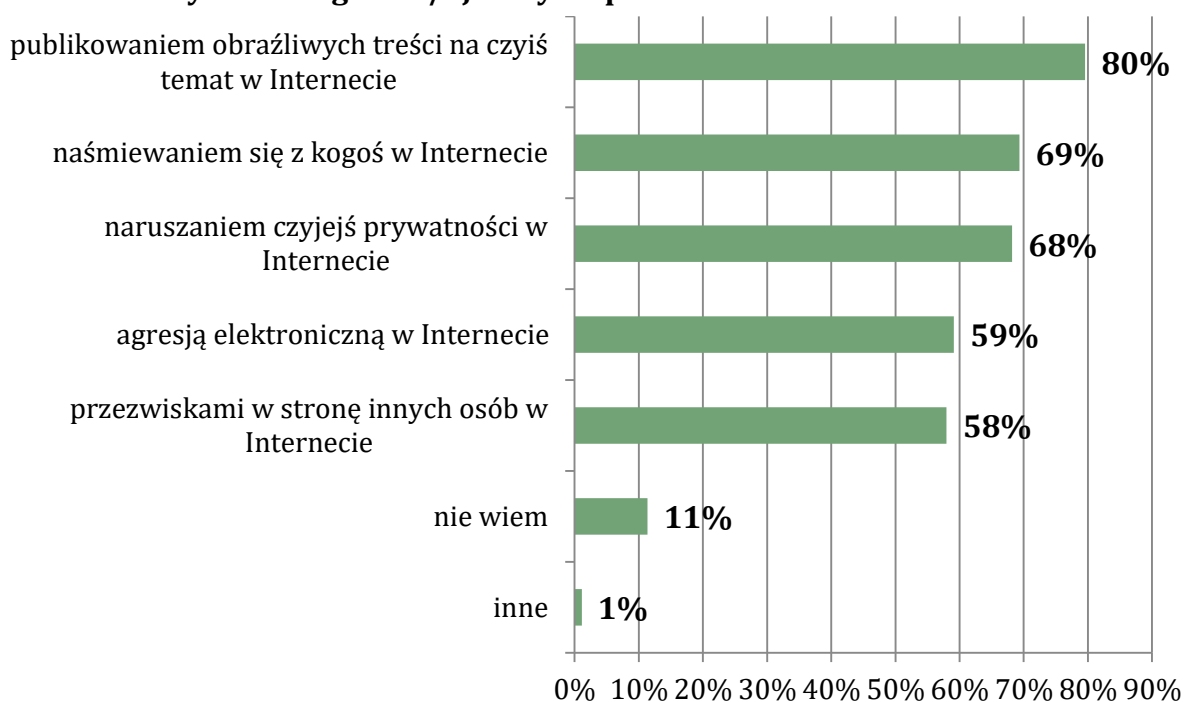
Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 10% badanych, z kolei 8% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 82% mieszkańców.

Wykres 29. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=88

W dalszej kolejności respondenci zostali zapytani o zjawisko cyberprzemocy – mieszkańcy zostali poproszeni o określenie tego, czym omawiane zjawisko dla nich jest. Najwięcej odpowiedzi padło kolejno na: publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat w Internecie (80%), naśmiewanie się z kogoś w sieci (69%) oraz naruszanie w niej czyjej prywatności (68%). Brak wiedzy w tym zakresie przyznał co dziesiąty ankietowany (11%).

Tabela 25. Czym według Pana/i jest cyberprzemoc? N=88

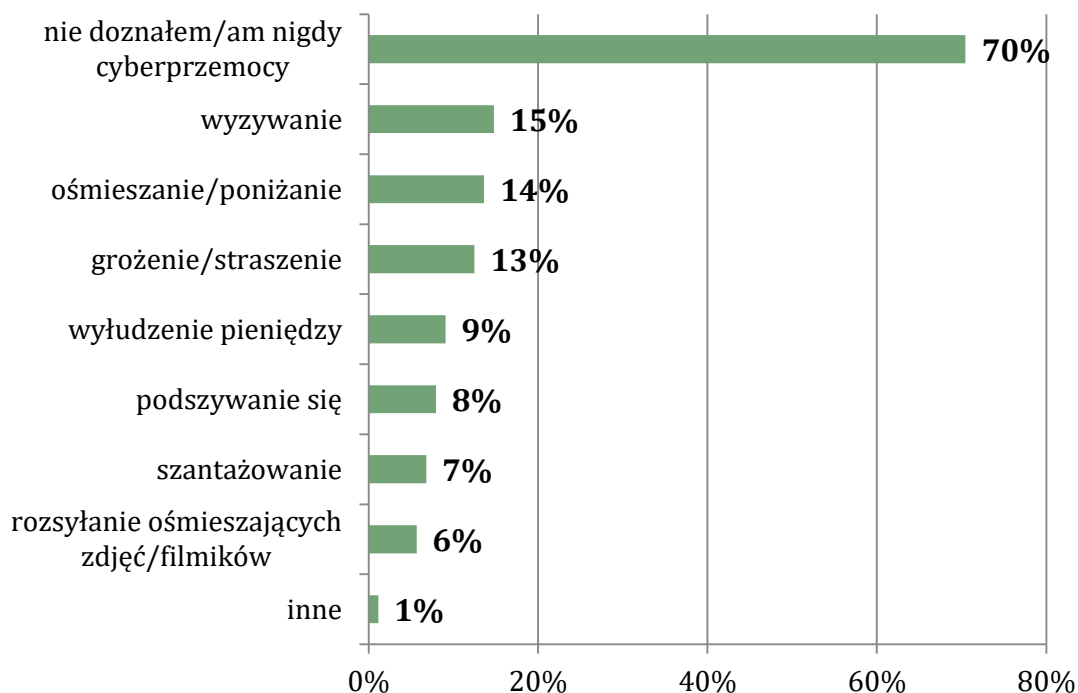

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Następnie ankietowani mieli odpowiedzieć na pytanie, czy kiedykolwiek doznali cyberprzemocy. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 30% badanych, spośród których 15% doświadczyło wyzywania, 14% ośmieszania/poniżania, a 13% grożenia straszenia. Mniejsza liczba odpowiedzi padła na wyłudzenie pieniędzy (9%), podszywanie się (8%), szantażowanie (7%) oraz rozsyłanie ośmieszających materiałów graficznych (6%).

Wykres 30. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy? N=88

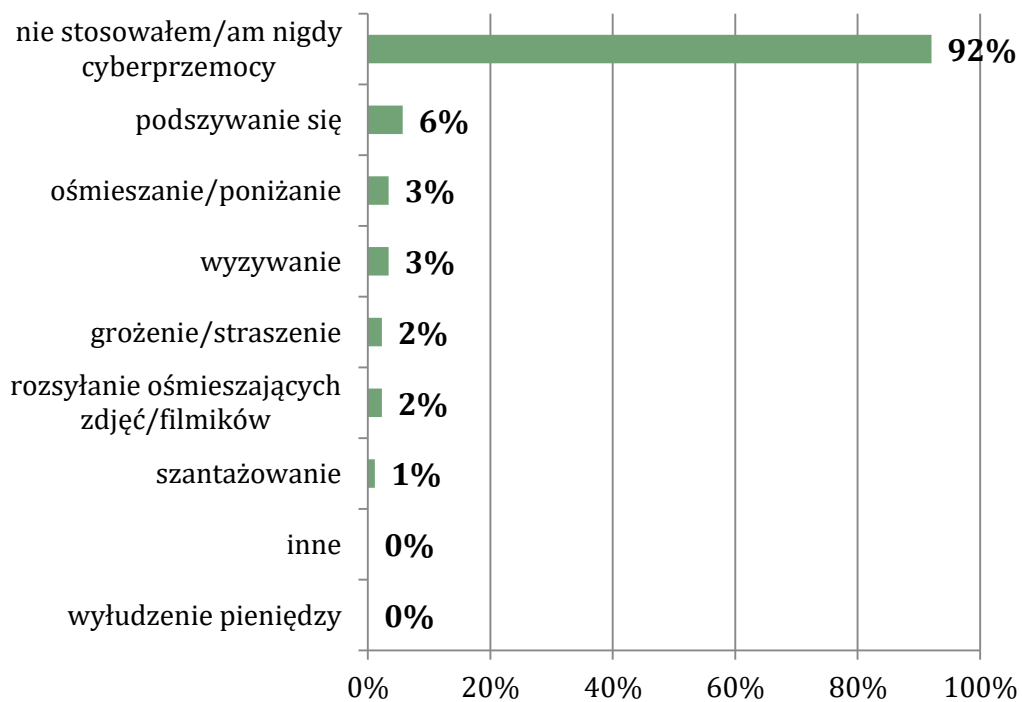

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Mieszkańcy gminy Barciany zostali także zapytani o to, czy sami stosowali kiedykolwiek cyberprzemoc. Do takiego zachowania przyznała się znacznie mniejsza część respondentów (8%). Wśród najczęstszych form cyberprzemocy stosowanej przez ankietowanych znalazło się kolejno: podszywanie (8%), ośmieszanie poniżanie i wyzywanie (po 3%), grożenie/straszenie oraz rozsyłanie ośmieszających materiałów graficznych (po 2%). Najmniej osób wskazało na szantażowanie (1%).

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

Wykres 31. Czy stosował/a Pan/i kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

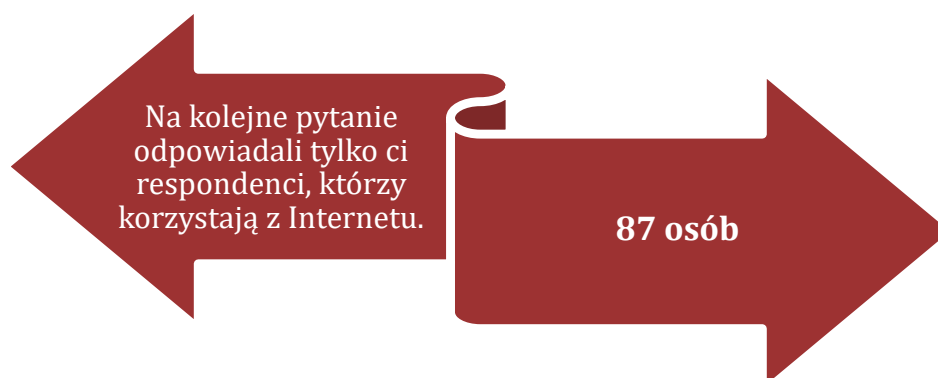
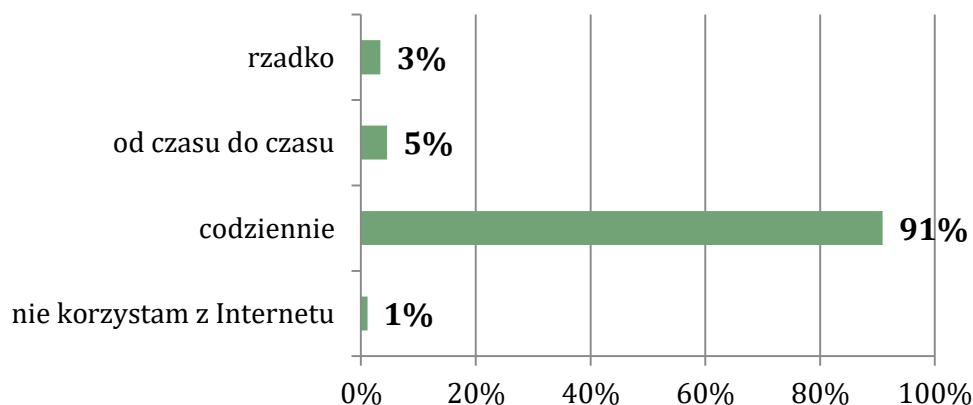
KORZYSTANIE Z INTERNETU

***Nałogowe korzystanie z nowych mediów**, wśród których wymienia się Internet, telewizję, gry, telefony komórkowe jest stosunkowo nowym zjawiskiem, jednak przyjmującym coraz większe rozmiary. Wiąże się, tak samo jak uzależnienia od substancji psychoaktywnych, z wieloma negatywnymi konsekwencjami zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Realizowane badania ogólnopolskie pokazują, że na przestrzeni lat wzrasta odsetek osób korzystających z Internetu – w 2012 deklarowało to 61,4%, natomiast w 2018 roku – 74,2%, a więc blisko trzy czwarte Polaków. Problem z uzależnieniem od Internetu według testu przejawiało w 2019 roku 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Liczba osób zagrożonych uzależnieniem od Internetu kształtuje się natomiast na poziomie 1,4%, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. Jak wynika z raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych” opracowanego przez Centrum Badania Opinii Społecznej: „Konto w portalach społecznościowych ma obecnie mniej więcej połowa badanych, jednak wśród najmłodszych – niemal wszyscy. Należy przypuszczać, że w przyszłości, wraz ze starzeniem się obecnie najmłodszych kohort wiekowych, uczestnictwo w mediach społecznościowych może stać się powszechne”³⁰. Ze względu na postępujący rozwój technologii oraz zajmujące znaczną część czasu korzystanie z urządzeń elektronicznych, zjawisko to powinno zostać objęte stałym monitoringiem oraz systematycznymi działaniami profilaktycznymi.*

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy gminy Barciany korzystają z Internetu, nie wliczając w to godzin pracy. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż swój czas poświęcają na to niemal wszyscy mieszkańcy Gminy (99%). 91% badanych robi to codziennie, 5% - od czasu do czasu, natomiast 3% - rzadko. 1% respondentów nie korzysta z Internetu.

³⁰ Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

Wykres 32. Jak często korzysta Pan/i z Internetu (nie wliczając w to godzin pracy)?
N=88

Zadaliśmy respondentom pytanie również o to, ile czasu w ciągu dnia spędzają na korzystaniu z Internetu. Największa liczba respondentów (39 osób, tj. 45%) wskazała na 1-3 godzin, 23% (tj. 20 osób) poświęca na to do 1 godziny dziennie, 22% (tj. 19 osób) – od 3 do 6 godzin. Na 6-10 godzin wskazało 7% ankietowanych (tj. 6 osób), natomiast bardzo duże ilości czasu – powyżej 10 godzin – poświęca na korzystanie z Internetu 1 badany (1%). Z kolei 2 respondentów nie korzysta z niego codziennie (2%).

Tabela 26. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z Internetu (nie wliczając w to godzin pracy)? N=87

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>do 1 godz.</i>	23%	20
<i>1-3 godz.</i>	45%	39
<i>3-6 godz.</i>	22%	19
<i>6-10 godz.</i>	7%	6
<i>powyżej 10 godzin</i>	1%	1
<i>nie korzystam codziennie z Internetu</i>	2%	2

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Większość mieszkańców Gminy nie doświadczyło problemów w związku z korzystaniem z Internetu. Natomiast wśród tych ankietowanych, którzy doznali konsekwencji wynikających z korzystania z sieci, 9 respondentów doświadczyło problemów ze zdrowiem (10%), 3 osoby doznały problemów w rodzinie (3%), a dwukrotnie odpowiedzi padły na problemy w pracy oraz problemy finansowe (po 2%).

Tabela 27. Czy w związku z korzystaniem z Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i: N=87

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nie doświadczyłem/am</i>	89%	77
<i>problemów ze zdrowiem</i>	10%	9
<i>problemów w rodzinie</i>	3%	3
<i>problemów w pracy</i>	2%	2
<i>problemów finansowych</i>	2%	2
<i>innych</i>	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ostatnie pytanie tego bloku tematycznego dotyczyło wpływu obecnej sytuacji epidemiologicznej na czas poświęcony przez respondentów na korzystanie z Internetu. Wyniki w tym zakresie prezentują się następująco: 30% respondentów (tj. 26 osób) przyznało, że w trakcie pandemii COVID-19 poświęca na to zdecydowanie więcej czasu, 13% ankietowanych uważa, że raczej czas na to przeznaczony uległ zwiększeniu (tj. 11 osób). Przeciwnie zdanie posiada 13% badanych, którzy uznali, że zdecydowanie nie poświęcają na korzystanie z Internetu więcej czasu niż przedtem (tj. 11 osób), a 36% ankietowanych wskazało na odpowiedź „raczej nie” (tj. 31 osób).

Tabela 28. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) poświęca Pan/i na korzystanie z Internetu więcej czasu niż przedtem (z wyłączeniem pracy zdalnej) ? N=87

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>zdecydowanie tak</i>	30%	26
<i>zdecydowanie nie</i>	13%	11
<i>raczej tak</i>	13%	11
<i>trudno powiedzieć</i>	9%	8
<i>raczej nie</i>	36%	31

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

*Jak wynika ze statystyk Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z **profilaktyką** uzależnień, samorzędy często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”³¹. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym³². Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych³³.*

³¹ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

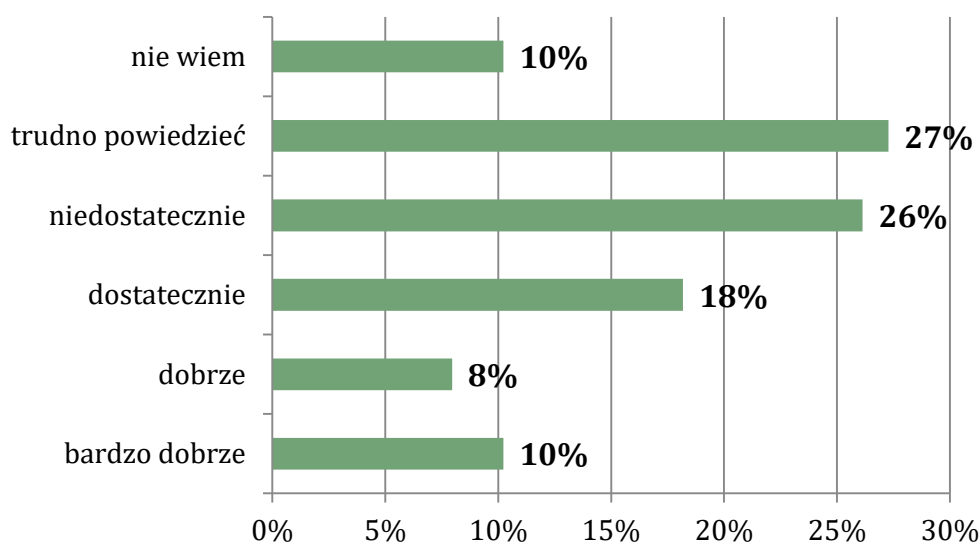
³² Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

³³ Kmieciak-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

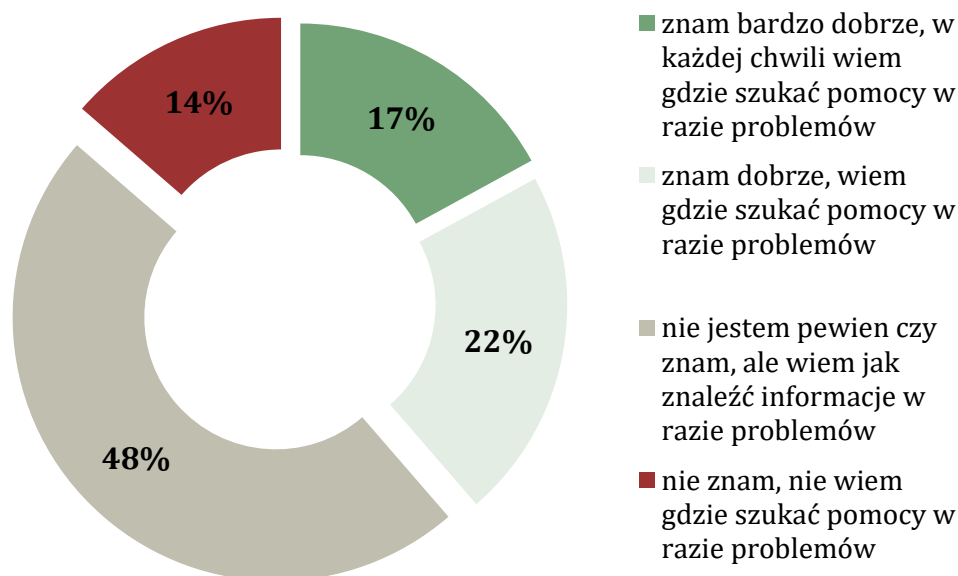
W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że tylko 10% ankietowanych uważa, iż działania prowadzone są bardzo dobrze, zdaniem 8% - dobrze, 18% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, a 27% mieszkańców miało trudność w odpowiedzi na to pytanie. Stopień zaangażowania władz lokalnych niedostatecznie ocenia co czwarty badany, tj. 26%. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (10%).

Wykres 33. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców? N=88

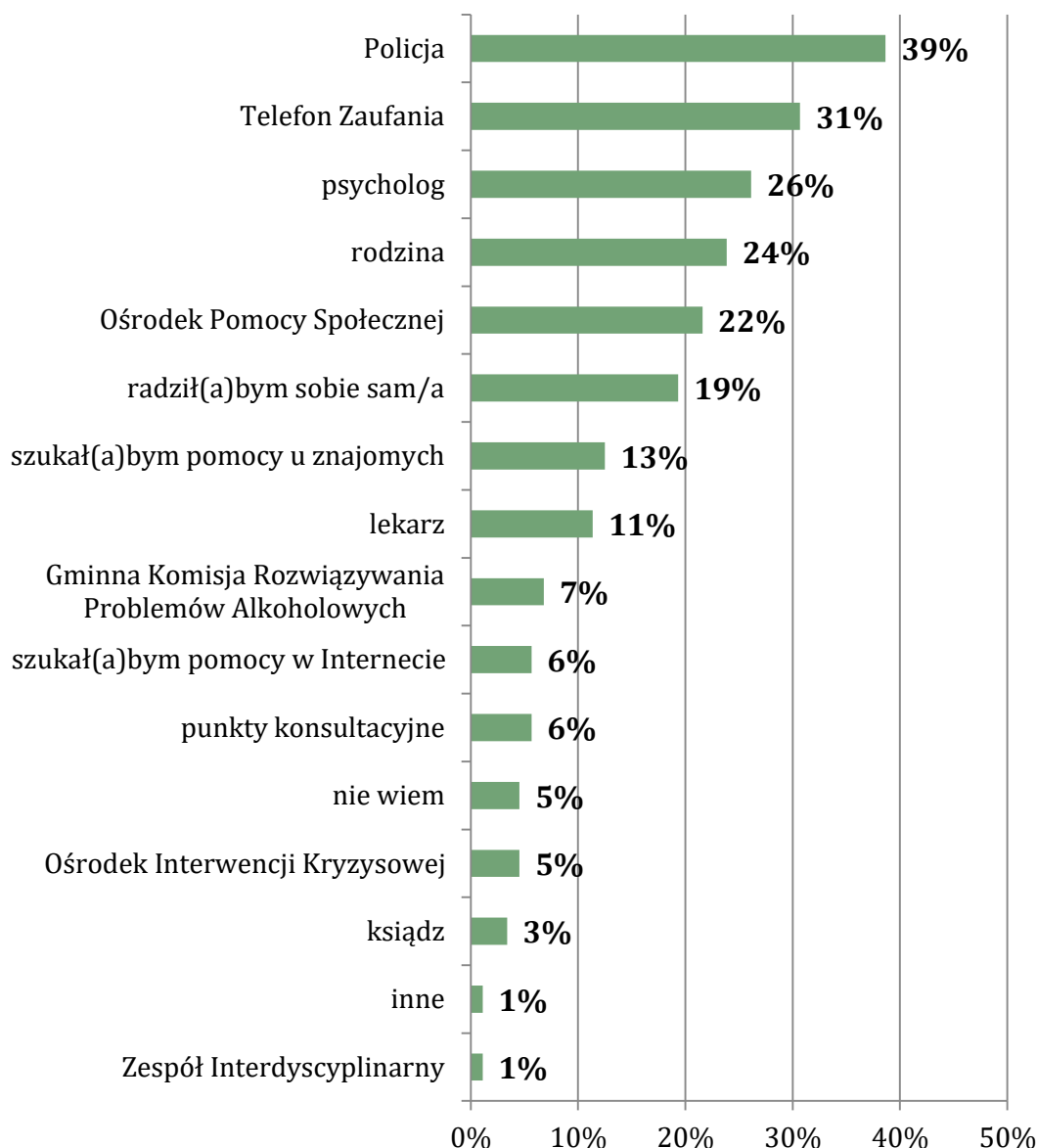
W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 48% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 22% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a kolejne 17% w każdej chwili ma do nich dostęp. 14% badanych stwierdziło, że nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

Wykres 34. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? N=88

W ankiecie pojawiło się również pytanie o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych udałoby się po pomoc do Policji (39%), Telefonu Zaufania (31%) oraz do psychologa (26%). 19% respondentów radziłoby sobie samemu w takiej sytuacji, a 6% szukałoby pomocy w Internecie. Pozytywne jest to, że tylko 5% respondentów nie wiedziałoby do kogo zwrócić się po pomoc w takiej sytuacji.

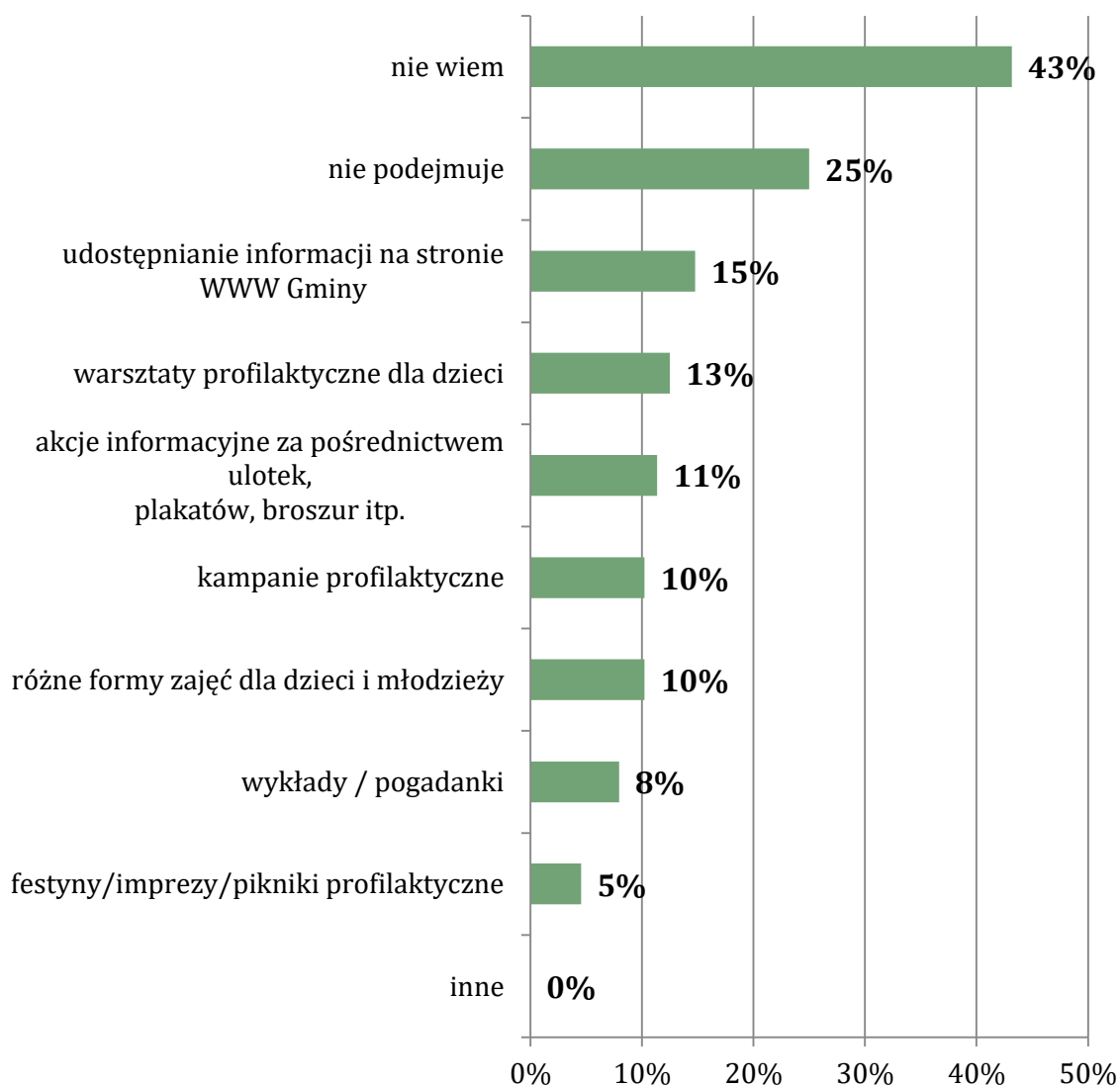
Wykres 35. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie? N=88

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż znaczna część respondentów nie ma na ten temat żadnej wiedzy (43%) lub uważa, że Gmina nie podejmuje takich działań (25%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazło udostępnianie informacji na stronie internetowej Gminy (15%), warsztaty profilaktycznie dla dzieci (13%) oraz akcje za pośrednictwem ulotek, broszur, plakatów itp. (11%). Z kolei najmniej odpowiedzi padło na festyny/pikniki/imprezy profilaktyczne (5%).

Wykres 36. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy? N=88

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

WPŁYW PANDEMII COVID-19 NA KONDYCJĘ PSYCHICZNĄ

Pandemia COVID-19 stworzyła niezwykłą sytuację dla ludzi na całym świecie. Rozpowszechnienie się wirusa SARS-CoV-2 spowodowało, iż wszystkie społeczności stały się zarówno świadkami, jak i uczestnikami największego do tej pory socjo-ekonomiczopolitycznego, a nader wszystko psychologicznego eksperymentu. W krótkim czasie normalne życie, do którego ludzie byli przyzwyczajeni, uległo drastycznej i nieoczekiwanej zmianie, co niewątpliwie ma konsekwencje dla dobrego samopoczucia psychicznego i fizycznego³⁴. Z badań przeprowadzonych przez UCE RESEARCH i SYNO Poland wynika, że ponad 42% Polaków zauważyło pogorszenie swojego zdrowia psychicznego w związku z pandemią. Znaczna część ankietowanych przyznała, iż ma trudności w zapanowaniu nad własnymi emocjami, odczuwa więcej stresu, a jakość ich snu znacznie spadła. Niepokojące wyniki dotyczą także korelacji pomiędzy stosowaniem środków psychoaktywnych w postaci alkoholu i środków uspakajających – badani przyznali, iż podczas I i II fali pandemii COVID-19 częściej niż zwykle posiłkowali się tego rodzaju substancjami, by poradzić sobie z lękiem i niepokojem. Opisane powyżej wyniki badań mogą wskazywać, iż polskie społeczeństwo może mieć do czynienia z nowym problemem społecznym, jakim jest tzw. pandemia depresji³⁵.

Kolejna część raportu stanowi próbę oszacowania skali wpływu pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną dorosłych mieszkańców gminy Barciany. Opinie respondentów na temat swojej obecnej sytuacji są następujące:

- ze stwierdzeniem „Obecna sytuacja jest dla mnie źródłem nerwów” zgadza się 28% respondentów, odmienne zdanie posiada na ten temat 51% ankietowanych;
- uważa, że jest obecnie spokojny/zrelaksowany 40% badanych (suma odpowiedzi „raczej tak” oraz „zdecydowanie tak”), odmienne zdanie posiada 34% respondentów, trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie miało 26% ankietowanych;

³⁴ Schippers M. (2020), „For the greater good? The devastating ripple effects of the lockdown measures”, SSRN

³⁵ Puls Medycyny (2021), „Ponad 42 proc. Polaków zauważa u siebie pogorszenie zdrowia psychicznego w związku z pandemią”, Nr 3/2021

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

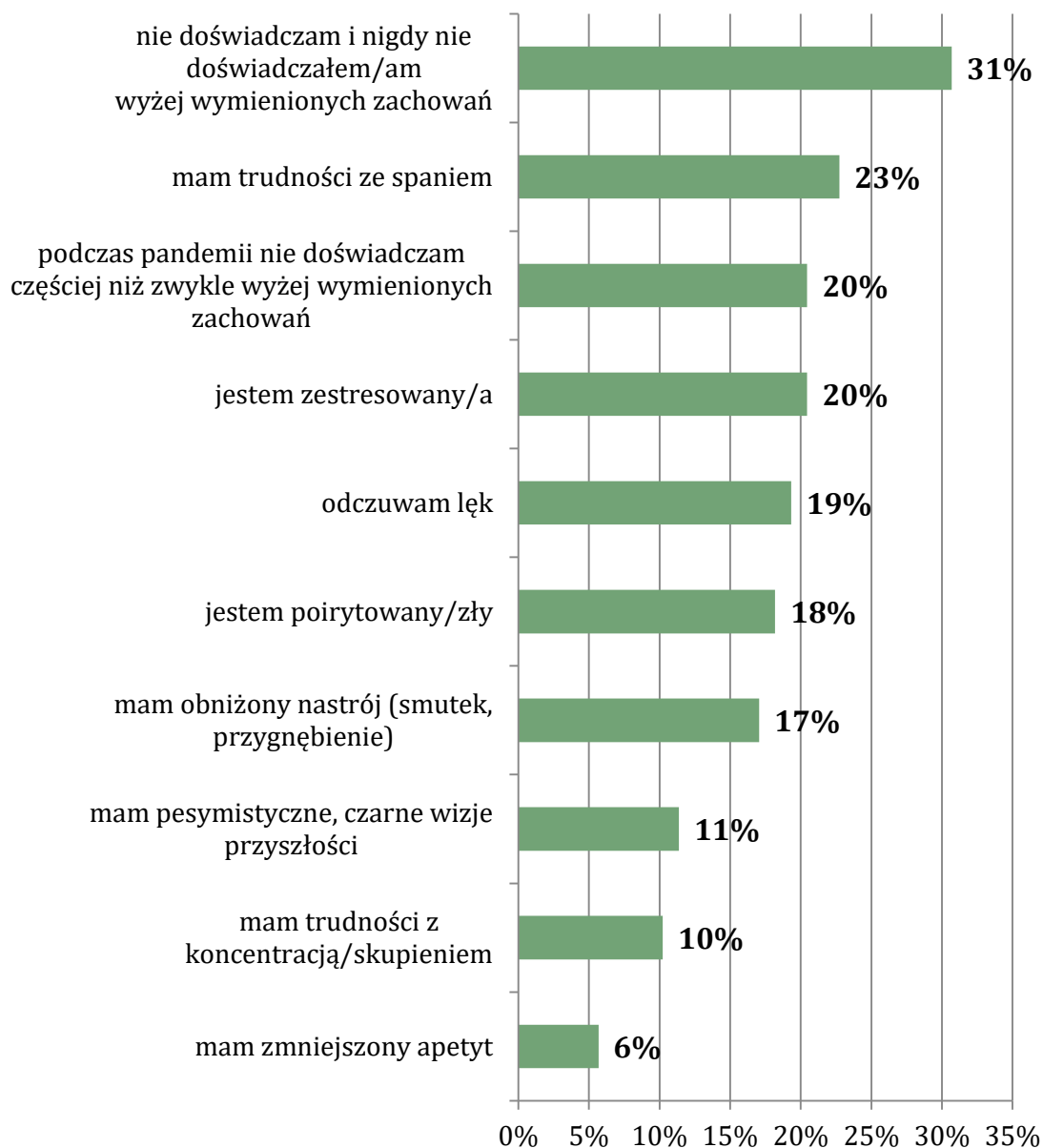
- *martwi się o swoje zdrowie* 42% badanych, natomiast nie odczuwa o niego lęku kolejne 42% respondentów;
- największa liczba ankietowanych zgodziła się ze stwierdzeniem „*Martwię się o zdrowie członków mojej rodziny*” – twierdzącej odpowiedzi udzieliło w sumie 70% badanych, przeciwnego zdania było 20% respondentów.

Tabela 29. Do jakiego stopnia poniższe stwierdzenia pasują do Pana/i obecnej sytuacji? N=88

	zdecydowanie nie	raczej nie	trudno powiedzieć	raczej tak	zdecydowanie tak
<i>Obecna sytuacja jest dla mnie źródłem nerwów</i>	34%	17%	22%	14%	14%
<i>Jestem spokojny/a zrelaksowany/a</i>	18%	16%	26%	25%	15%
<i>Martwię się o swoje zdrowie</i>	24%	18%	16%	17%	25%
<i>Martwię się o zdrowie członków mojej rodziny</i>	13%	7%	10%	19%	51%

W dalszej kolejności badani zostali poproszeni o wskazanie zachowań/uczuć, które są przez nich częściej doświadczane podczas trwającej pandemii COVID-19. Odpowiedzi respondentów najczęściej padały na: trudności z zasypianiem (23%), bycie zestresowanym (20%), odczuwanie lęku (19%) oraz bycie poirytowanym (18%). Co trzeci badany nigdy nie doświadczał zachowań wymienionych w kafeterii odpowiedzi (31%), a co piąty przyznał, że podczas pandemii nie doświadcza częściej niż zwykle wymienionych zachowań (20%).

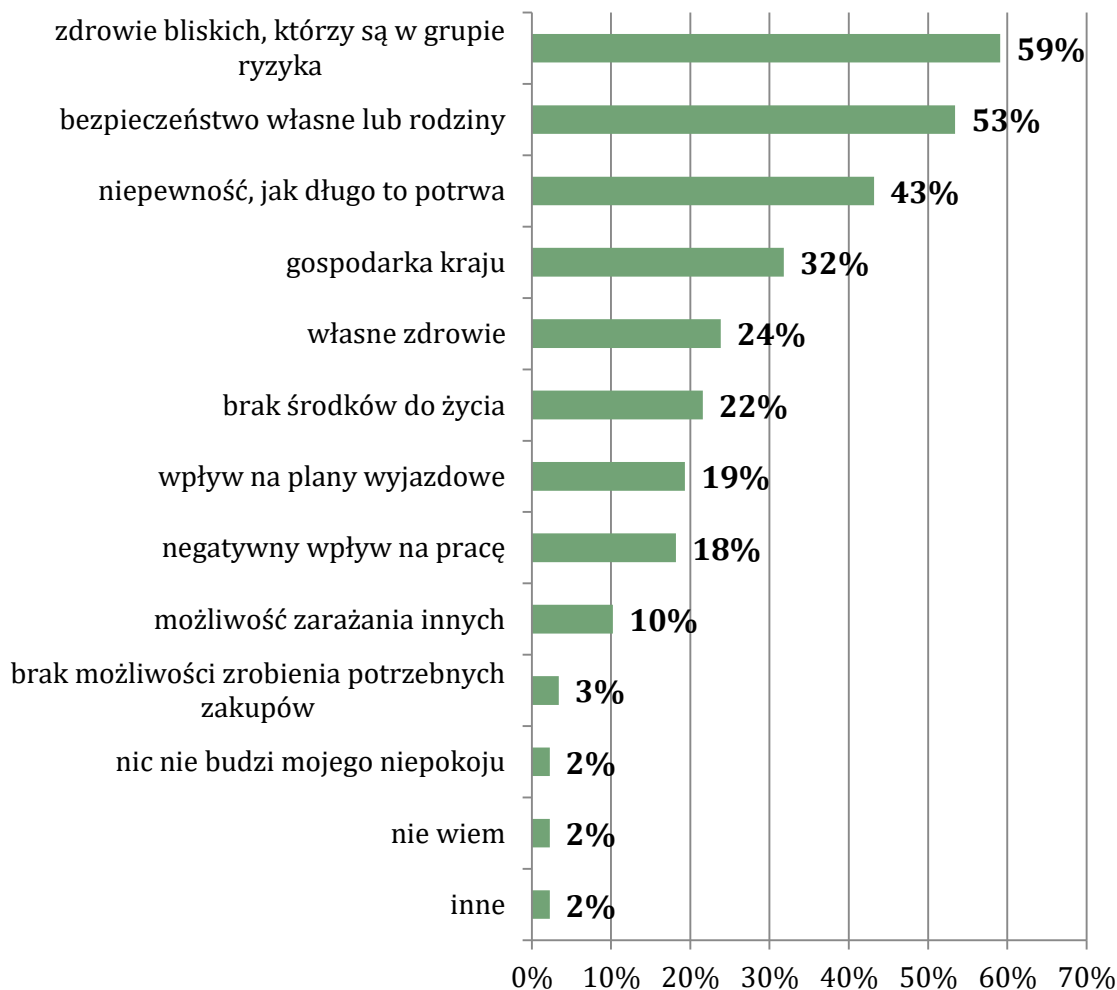
Wykres 37. Czy podczas trwającej pandemii COVID-19 doświadczają Pan/i częściej niż zwykle, któryś z niżej wymienionych zachowań/uczuć? N=88

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ostatnim pytaniu mieszkańcy Gminy zostali zapytani o to, co budzi w nich największy niepokój w związku z pandemią COVID-19. Największa część odpowiedzi ankietowanych padła kolejno na: zdrowie bliskich, którzy są w grupie ryzyka (59%), bezpieczeństwo własne lub rodziny (53%) oraz niepewność, jak długo to potrwa (43%). Znaczna część respondentów wskazała także na gospodarkę kraju (32%), własne zdrowie (24%) oraz brak środków do życia (22%). Wśród innych odpowiedzi, 2% badanych wskazało na *szczepionki*.

Wykres 38. Co budzi Pana/i największy niepokój w związku z pandemią COVID-19? N=88

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

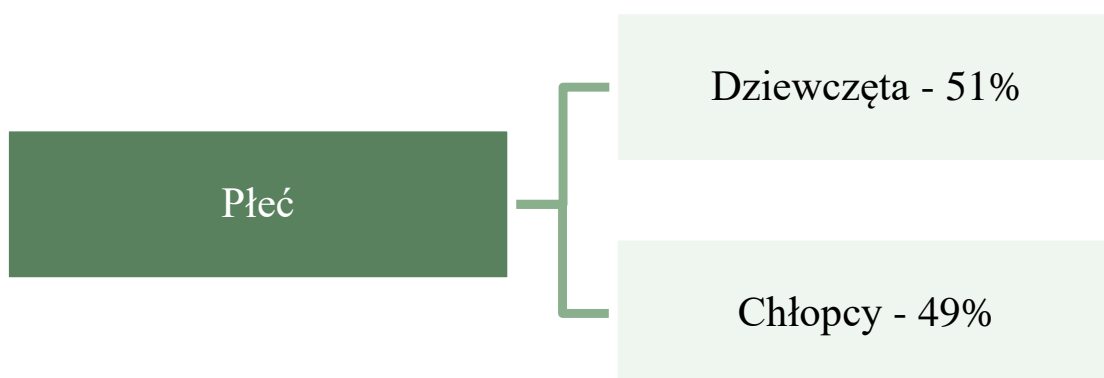
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży z gminy Barciany. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą, korzystaniem z Internetu, graniem w gry hazardowe, a także poznanie opinii młodych mieszkańców Gminy na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych oraz wpływu pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną dzieci i młodzieży z gminy Barciany.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Barciany wypełnili 183 kwestionariusze ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne niewielką przewagę miały dziewczynki. Stanowiły one 51% ogółu. Chłopcy wypełnili 49% kwestionariuszy.

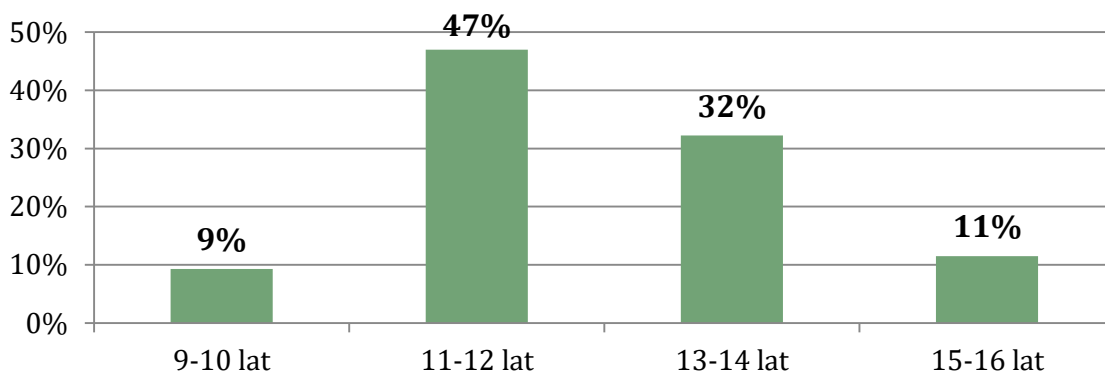
Rysunek 5. Płeć. N=183

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

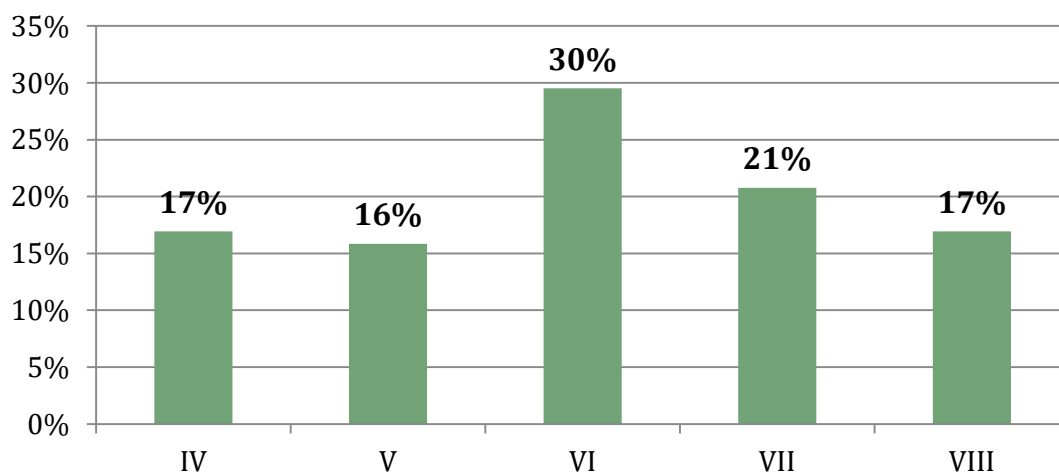
Wśród uczniów biorących udział w badaniu, największą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 11-12 lat (47%). Uczniowie mający 13-14 lat stanowili 32% ogółu. 9% ankietowanych biorących udział w badaniu wskazało na przedział wiekowy 9-10 lat, a 11% respondentów miało wówczas od 15 do 16 lat.

Wykres 39. Wiek. N=183

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Ankietowani uczęszczający do klasy VI stanowili 30% osób, 21% uczestników badania wskazało na klasę VII, po 17% respondentów wskazało na klasę IV i VIII, natomiast 16% kwestionariuszy wypełnili uczniowie klasy V.

Wykres 40. Klasa. N=183

PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że **alkohol** jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości³⁶. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol - zwłaszcza piwo - w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych³⁷. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniebywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie - 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe³⁸. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych.

³⁶ Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

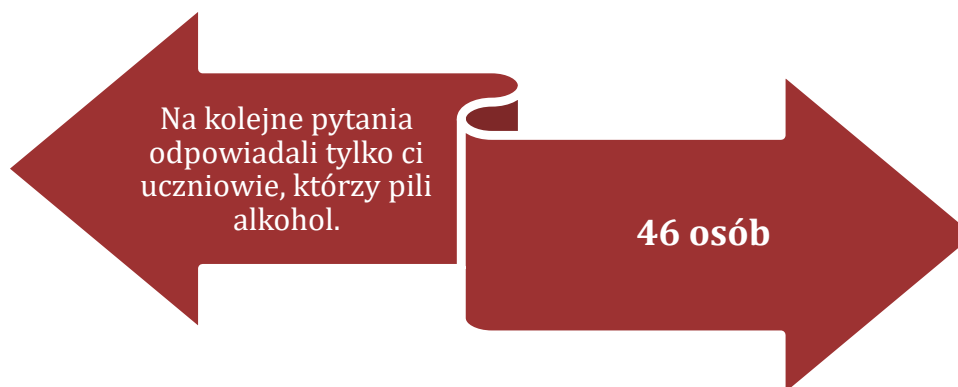
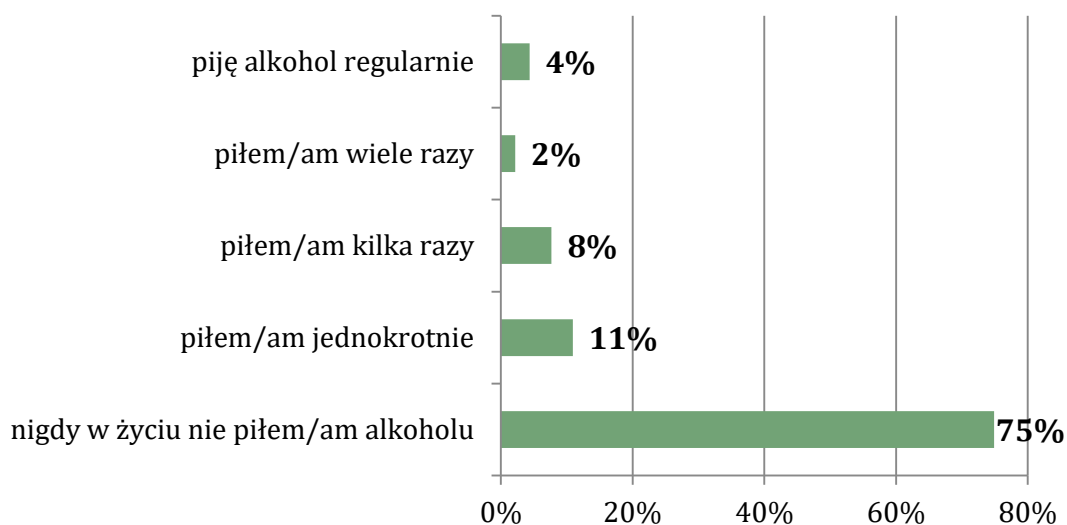
³⁷ Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

³⁸ Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców Gminy alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał średnio co czwarty uczeń, tj. 25%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, 8% stanowią uczniowie, którzy spożywali go kilka razy, a 11% to ankietowani, którzy pili go tylko raz. Niepokojące jest to, że 2% uczniów piło go wiele razy, a 4% pije alkohol regularnie.

Wykres 41. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=183

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 8 odpowiedzi padło na mniej niż 10 lat (17%), 25 ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 10-13 lat (54%), natomiast 13 uczniów miało wówczas 14-16 lat (28%).

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

Tabela 30. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=46

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>mniej niż 10 lat</i>	17%	8
<i>10-13 lat</i>	54%	25
<i>14-16 lat</i>	28%	13

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Barciany, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Spożycie alkoholu w tym czasie zostało wskazane przez 17 uczniów, spośród których 9 osób piło go 1-2 razy, dwukrotna odpowiedź padła na 3-4 razy oraz 5-7 razy (po 4%), natomiast 4 respondentów spożywało alkohol w omawianym okresie więcej niż 7 razy (9%).

Tabela 31. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=46

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni</i>	63%	29
<i>1 – 2 razy</i>	20%	9
<i>3 – 4 razy</i>	4%	2
<i>5 – 7 razy</i>	4%	2
<i>więcej niż 7 razy</i>	9%	4

Poniższa tabela przedstawia rodzaje alkoholu, po które sięgnęli badani uczniowie. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie gminy Barciany najczęściej sięgali po piwo (37 osób, tj. 82%). Część odpowiedzi padło również na wódkę (18 osób, tj. 40%), szampana (13 osób, tj. 29%), a także na likier/nalewkę oraz wino (po 12 osób, tj. 27%). Ośmiokrotnie wybór ankietowanych padł na whisky (18%).

Tabela 32. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? N=46

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>piwo</i>	82%	37
<i>wódka</i>	40%	18
<i>szampan</i>	29%	13
<i>likier, nalewka</i>	27%	12
<i>wino</i>	27%	12
<i>whisky</i>	18%	8
<i>inny</i>	13%	6

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Badania wykazały, że wśród uczniów, którzy spożywali alkohol, większość nie doznała w związku z tym przykrych następstw (34 osoby, tj. 74%). Wśród najczęściej wskazywanych doświadczeń przez respondentów znalazła się kłótnia lub bójka (5 osób, tj. 11%). Jednokrotne odpowiedzi ankietowanych padły natomiast na problemy w szkole, problemy z rodziną, problemy z Policją oraz na wypadek lub uszkodzenie ciała (po 2%). Wśród innych odpowiedziach, jeden z respondentów wymienił *zaburzenia równowagi*.

Tabela 33. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu? N=46

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nie miałem/am przykrych doświadczeń</i>	74%	34
<i>kłótnia lub bójka</i>	11%	5
<i>inne</i>	7%	3
<i>problemy w szkole</i>	2%	1
<i>problemy w rodzinie</i>	2%	1
<i>problemy z Policją</i>	2%	1
<i>wypadek lub uszkodzenie ciała</i>	2%	1
<i>problemy finansowe</i>	0%	0
<i>pogorszenie relacji koleżeńskich</i>	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej byli alkoholem przez kogoś częstowani (17 osób, tj. 38%) lub otrzymali alkohol do spróbowania od rodziców (11 osób, tj. 24%). 7 respondentów zakupiło go samodzielnie (16%), a 6 uczniów otrzymało go od starszych kolegów (13%). Trzykrotny wybór ankietowanych wskazał, iż poprosili kogoś o jego zakup (7%), a 2 respondentów podkraśćło go rodzicom (4%). Wśród innych odpowiedzi, 1 z respondentów przyznał, że spróbował alkoholu w wyniku *pomylenia szklanek*.

Tabela 34. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol? N=46

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>ktoś mnie poczęstował</i>	38%	17
<i>rodzice dali mi spróbować</i>	24%	11
<i>kupiłem/am sobie sam/a</i>	16%	7
<i>dostałem/am od starszych kolegów</i>	13%	6
<i>inne</i>	11%	5
<i>poprosiłem/am kogoś o kupno</i>	7%	3
<i>podkraśćłem/am rodzicom</i>	4%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

Przeprowadzone badania wykazały, że większość uczniów nie sięgała po alkohol częściej niż zwykle podczas trwającej pandemii COVID-19 (29 osób, tj. 63%). Częstotliwość sięgania po alkohol zwiększyła się w przypadku 10 młodych mieszkańców Gminy (22%), natomiast część respondentów miała trudność w określeniu tendencji w tym zakresie (7 osób, tj. 15%).

Tabela 35. Czy w okresie trwającej pandemii COVID-19 (okres izolacji) sięgałeś/aś po alkohol częściej niż zwykle? N=46

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
<i>tak</i>	22%	10
<i>nie</i>	63%	29
<i>trudno powiedzieć</i>	15%	7

PROBLEM NIKOTYNOWY

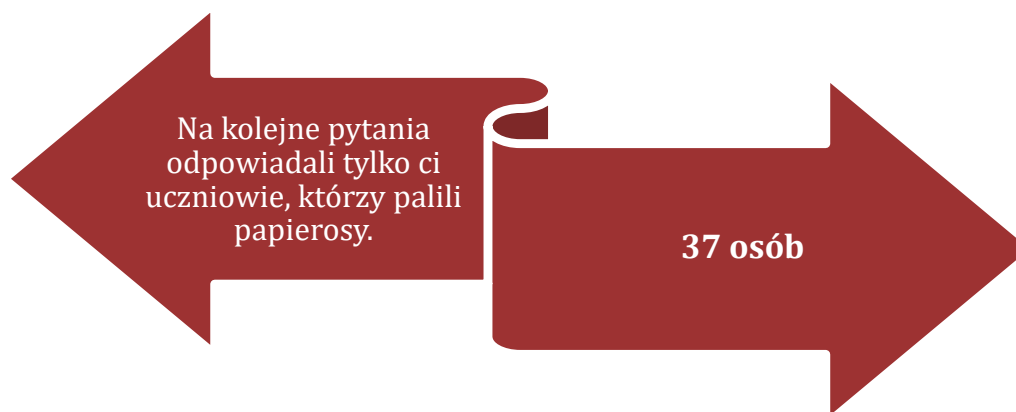
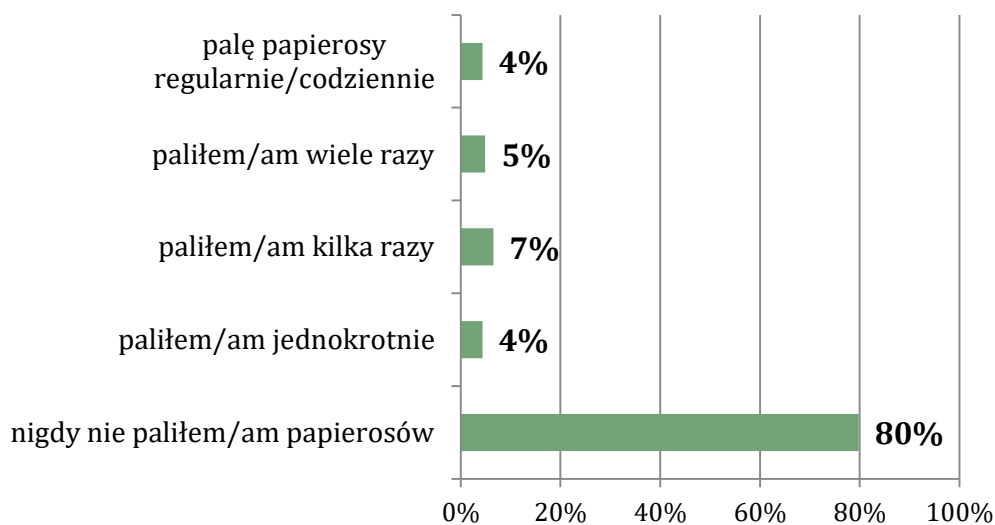
Zrealizowane dotychczas badania wśród dzieci i młodzieży pokazują, że **palenie papierosów** jest nieco mniej powszechne niż sięganie po alkohol, jednak również stanowi poważny problem wymagający podejmowania stanowczych i systematycznych działań profilaktycznych. Dane dotyczące palenia papierosów przez młodych ludzi są niepokojące - połowa uczniów 15-16 letnich paliła papierosy (49,9%), a niemal co szósty uczeń sięgnął po nie 40 razy lub więcej³⁹. Palenie papierosów zaczyna się od eksperymentowania, najczęściej w grupie rówieśniczej, a prowadzi do fatalnych w skutkach zdrowotnych nałogu. Wyzwaniem w zakresie działań profilaktycznych stały się również zyskujące w ostatnim czasie na popularności papierosy elektroniczne. Są one postrzegane jako mniej szkodliwe, dlatego młodym ludziom wydają się bardziej atrakcyjne. Liczba użytkowników elektronicznych papierosów jest bardzo wysoka, szczególnie w grupie nastolatków i młodych dorosłych. Jak wynika z przeprowadzonych badań, odsetek respondentów deklarujących użycie ich kiedykolwiek w życiu kształtuje się na poziomie 38%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni używał ich niemal co piąty uczeń. Na uwagę zasługują również dane statystyczne pokazujące skalę częstego sięgania po e-papierosy przez 15-16 latków - do regularnego ich używania przyznało się 7% chłopców i 6% dziewcząt⁴⁰. Coraz nowsze badania wykazują, że palenie e-papierosów wbrew powszechnie panującej wśród nastolatków opinii, również jest szkodliwe. Aerozol do e-papierosów, który użytkownicy wdychają, może zawierać szkodliwe substancje, w tym: acetaldehyd, formaldehyd, akroleinę, propanal, nikotynę, aceton, o-metyl-benzaldehyd, karcinogenne nitrozaminy.

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 20% ankietowanych, w tym 4% sięgnęło po nie jednokrotnie, 7% - kilka razy, 5% - wiele razy, natomiast 4% - codziennie.

³⁹ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

⁴⁰ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

Wykres 42. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=183

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że 8 uczniów sięgnęło po papierosy przed 10 rokiem życia (22%), 19 osób miało wówczas 10-13 lat (51%), a 10 respondentów wskazało na przedział wiekowy 14-16 (27%).

Tabela 36. W jakim wieku pierwszy raz pałęś/aś papierosy? N=37

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>mniej niż 10 lat</i>	22%	8
<i>10-13 lat</i>	51%	19
<i>14-16 lat</i>	27%	10

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

W ramach badań uzyskana miała być również informacja odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. W tym okresie po papierosy sięgnęło 22 uczniów (61%), spośród których 6 osób paliło je 1-2 razy (17%), 2 respondentów 3-4 razy (6%), 3 uczniów sięgnęło po papierosa od 5 do 10 razy (8%), natomiast 11 badanych więcej niż 10 razy (31%).

Tabela 37. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=37

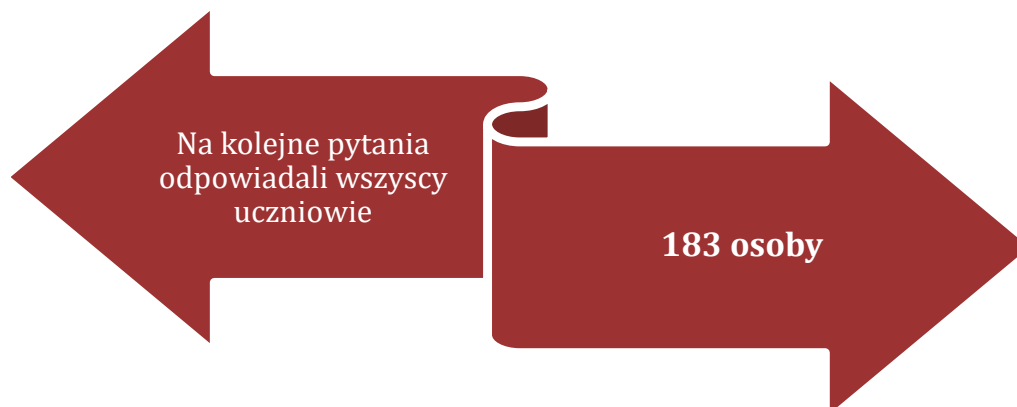
Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni</i>	39%	14
<i>1 – 2 razy</i>	17%	6
<i>3 – 4 razy</i>	6%	2
<i>5 – 10 razy</i>	8%	3
<i>więcej niż 10 razy</i>	31%	11

Młodzi mieszkańcy Gminy zostali poproszeni o określenie czy w czasie izolacji spowodowanej pandemią COVID-19 sięgali po alkohol częściej niż zwykle. Odpowiedzi badanych są następujące: do częstszego palenia papierosów przyznało się 30% uczniów (tj. 11 osób), odmienne zdanie miało 49% respondentów (tj. 18 osób), natomiast trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie miało 22% ankietowanych (tj. 8 osób).

Tabela 38. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) sięgałeś/aś po papierosy częściej niż zwykle? N=37

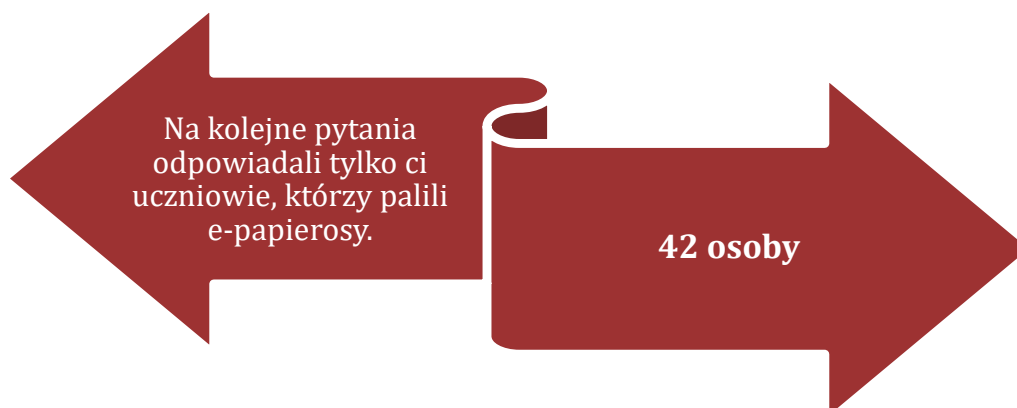
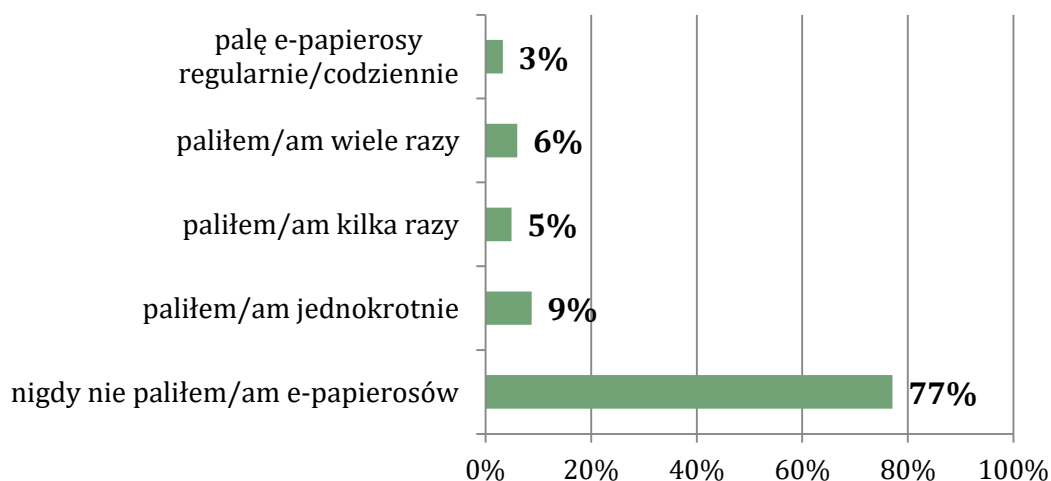
Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>tak</i>	30%	11
<i>nie</i>	49%	18
<i>trudno powiedzieć</i>	22%	8

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 23% ankietowanych, w tym 9% paliło je jednokrotnie, 5% kilka razy, 6% wiele razy, natomiast 3% palie je codziennie.

Wykres 43. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=183

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

W ramach badań uzyskano w następnym kolejności informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Zdecydowana większość sięgnęła po niego mając 10-13 lat (23 osoby, tj. 58%), 12 ankietowanych miało wówczas 14-16 lat (30%), natomiast 5 uczniów sięgnęło po e-papierosy przed 10 rokiem życia (13%).

Tabela 39. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N=42

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>mniej niż 10 lat</i>	13%	5
<i>10-13 lat</i>	58%	23
<i>14-16 lat</i>	30%	12

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w tabeli poniżej. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosy sięgnęło 20 uczniów (47%), spośród których 3 osoby paliły je 1-2 razy (7%), 7 osób 3-4 razy (17%), 1 ankietowany 5-10 razy (2%), natomiast 9 osób w omawianym okresie sięgnęło po nie więcej niż 10 razy (21%).

Tabela 40. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=42

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nie paliłem/am e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni</i>	52%	22
<i>1 – 2 razy</i>	7%	3
<i>3 – 4 razy</i>	17%	7
<i>5 – 10 razy</i>	2%	1
<i>więcej niż 10 razy</i>	21%	9

Badania wykazały, że większość ankietowanych podczas trwającej izolacji spowodowanej pandemią COVID-19 nie sięgało częściej po e-papierosa (27 osób, tj. 64%).

Tabela 41. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) sięgałeś/aś po e-papierosa częściej niż zwykle? N=42

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>tak</i>	19%	8
<i>nie</i>	64%	27
<i>trudno powiedzieć</i>	17%	7

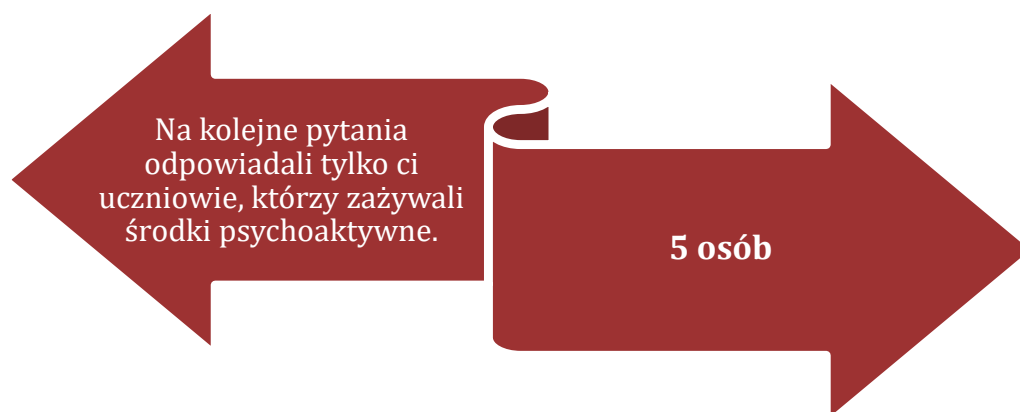
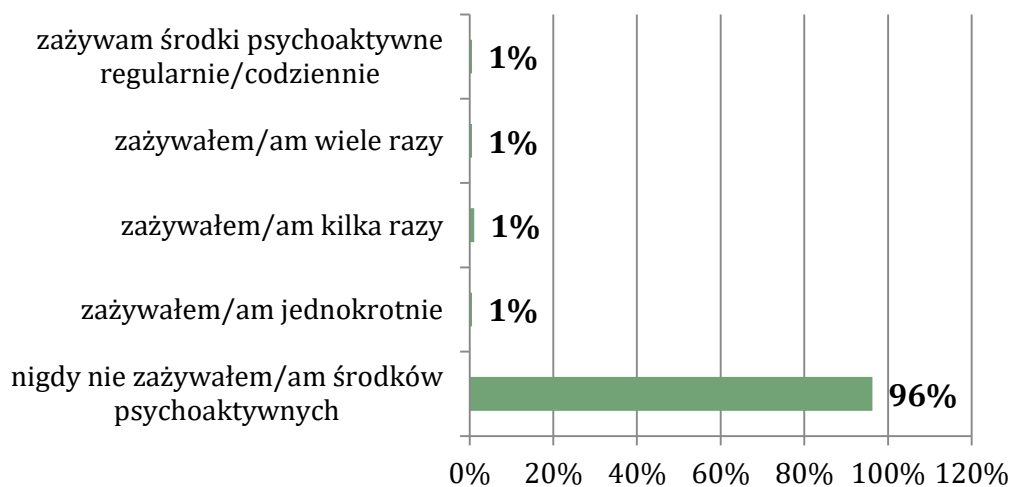
PROBLEM NARKOTYKOWY

*W dzisiejszych czasach nielegalne **substancje psychoaktywne** są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 35,3% uczniów 15-16 letnich. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co szósty uczeń, a dopalaczy co piąty. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 5 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzania się przyjmowało 6,6% ankietowanych⁴¹. Choć skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wiele młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.*

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych przez uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy Barciany. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Jak wynika z zebranych danych zażywało je 4% ankietowanych, spośród których, kolejno po 1% zażywało je: jednokrotnie, kilka razy, wiele razy oraz zażywa je regularnie.

⁴¹ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Wykres 44. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=183

Uczniowie, którzy zadeklarowali spożywanie substancji psychoaktywnych, zostali zapytani o to, jak często zażywali je w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie ankietowe. Odpowiedzi ankietowanych wskazują, że w *omawianym okresie po substancje psychoaktywne sięgnęło 2 uczniów: 1 zrobił to 1-2 razy, a drugi więcej niż 10 razy*. Podczas realizacji badań, określony został również wiek inicjacji narkotykowej uczniów, którzy mieli kontakt z tego typu substancjami. 3 respondentów wskazało, że miało wówczas *mniej niż 10 lat*, a po 1 badanym wskazało *na 10-13 lat oraz 14-16 lat*.

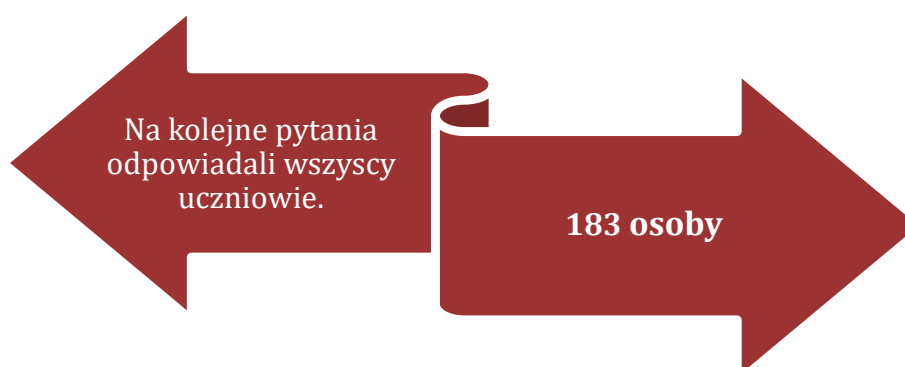
Ankietowani zostali zapytani także o to jakie substancje psychoaktywne zażywali – po dwie odpowiedzi padły na *marihuanę lub haszysz, substancje wziewne i LSD* (po 40%), a jednokrotne wskazania dotyczyły *grzybów halucynogennych, kokainy, amfetaminy, ekstazy, sterydów anabolicznych, mefedronu, dopalaczy, metaamfetaminy oraz leków w celu odurzenia* (po 20%).

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Uczniowie, którzy spożywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o określenie, od kogo je otrzymali. 3 uczniów *nie miało wiedzy* w tym zakresie (60%), a 1 odpowiedź padła na *otrzymanie substancji od obcej osoby* (20%).

Interesowało nas również to, czy uczniowie, którzy sięgnęli po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne, doświadczyli w związku z tym przykrych konsekwencji. Pojedyncze odpowiedzi respondentów padły na problemy w szkole, finansowe oraz rodzinne (po 1 osobie, tj. 20%).

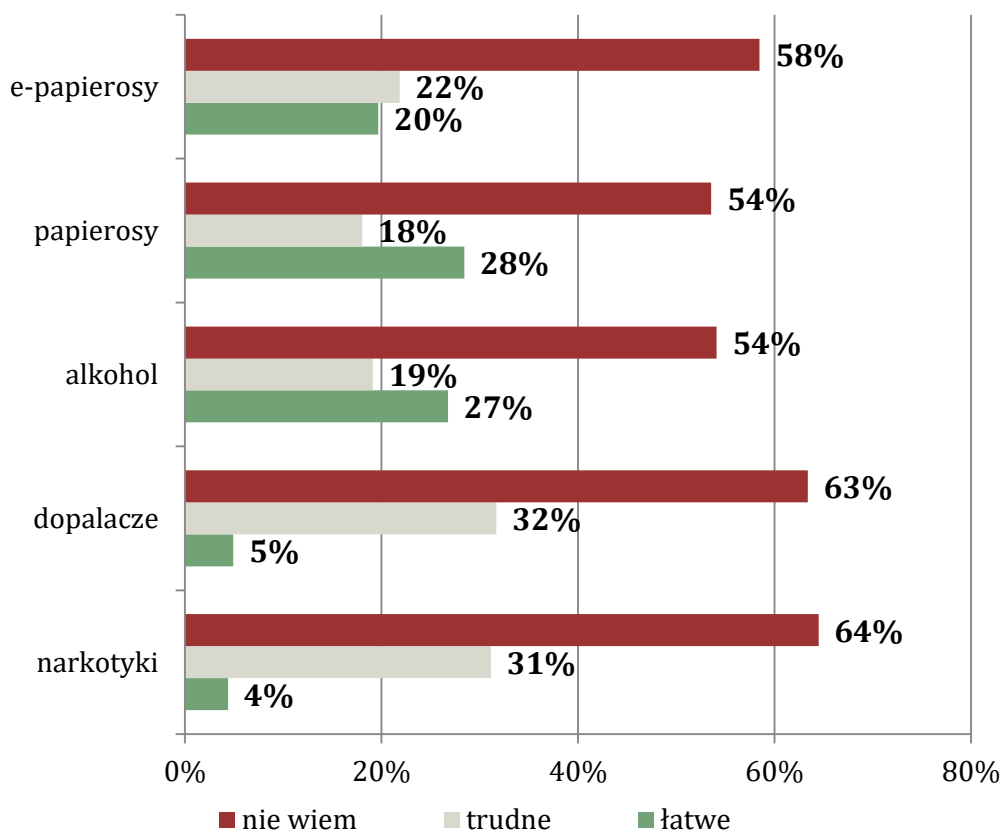
2 młodych mieszkańców Gminy (tj. 40%) przyznało, że w czasie trwania pandemii COVID-19 *sięgało po substancje psychoaktywne częściej niż zwykle*.

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że najłatwiejsze są do zdobycia dla uczniów papierosy i alkohol:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 4% ankietowanych, a trudne dla 31%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 5% ankietowanych, a trudne dla 32%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 27% ankietowanych, a trudny dla 19%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 28% ankietowanych, a trudne dla 18%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 20% ankietowanych, a trudne dla 22%.

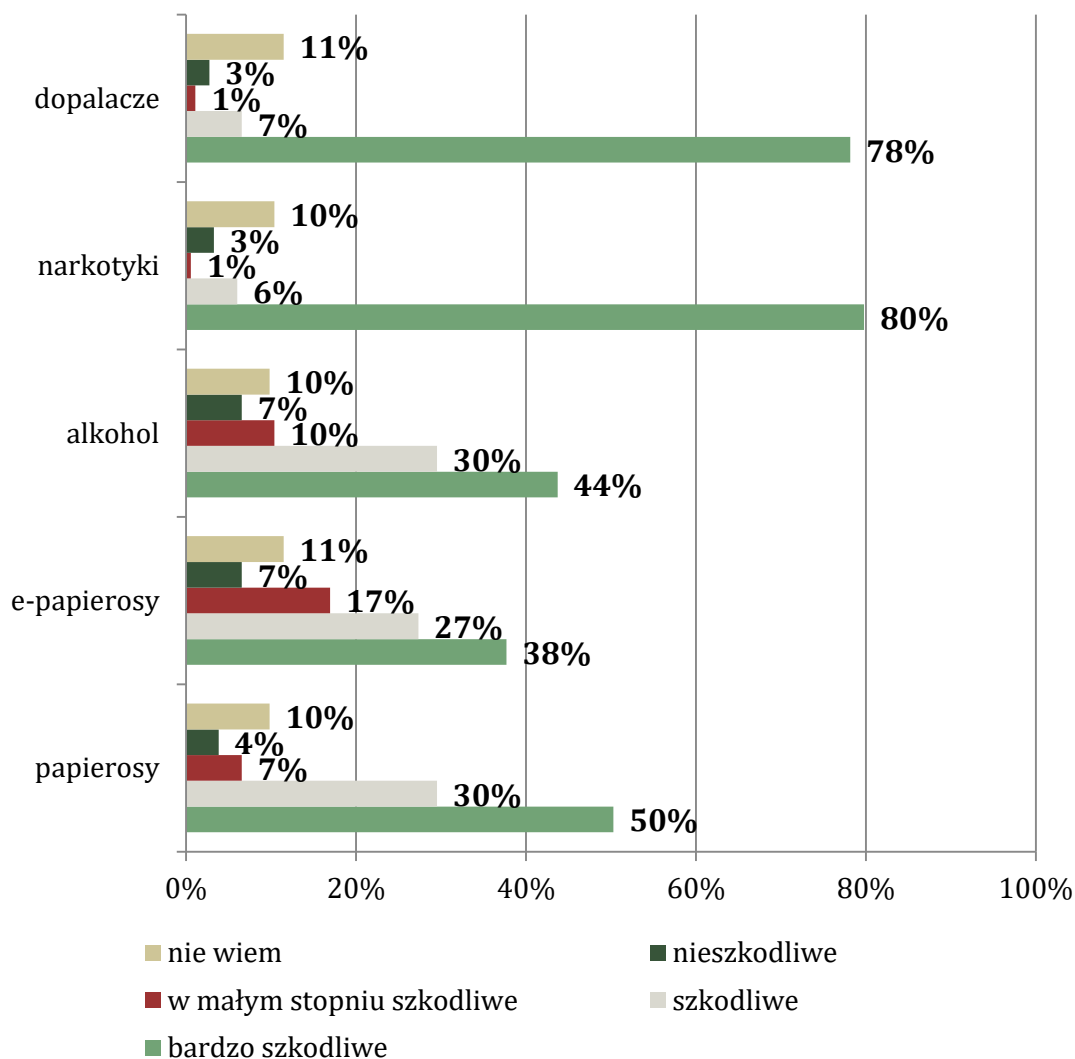
Wykres 45. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=183

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów uczniów przedstawia się następująco:

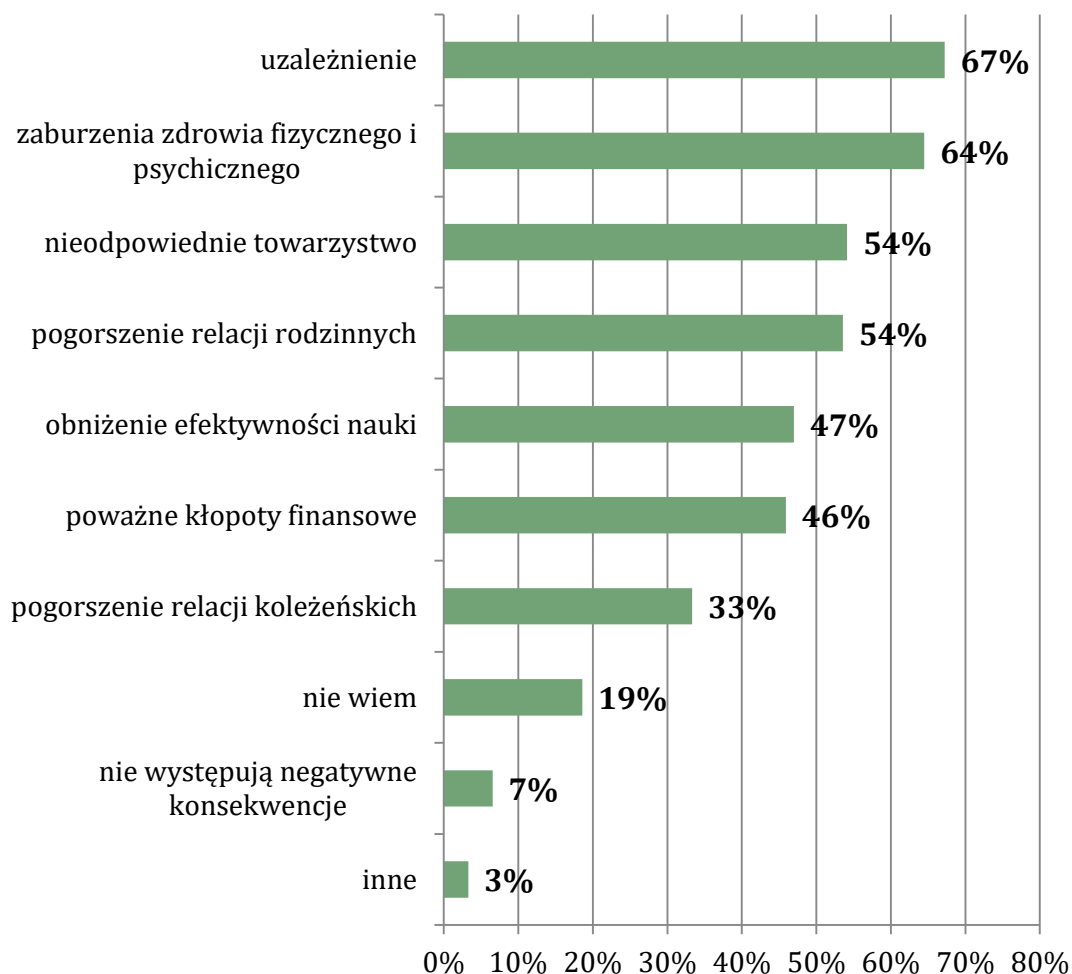
- szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 86% badanych, narkotyków 87%, alkoholu – 84%, e-papierosów – 82%, natomiast papierosów – 87%;
- ze szkodliwości niżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy po 3% uczniów w przypadku alkoholu i narkotyków, po 7% respondentów w przypadku alkoholu i e-papierosów oraz 4% w przypadku papierosów.
- brak wiedzy na temat szkodliwości dopalaczy i e-papierosów ma po 11% respondentów, a na temat narkotyków, alkoholu i papierosów – po 10%.

Wykres 46. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=183

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na uzależnienie (67%) oraz na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (64%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo i pogorszenie relacji rodzinnych (po 54%), obniżenie efektywności nauki (47%), poważne kłopoty finansowe (46%) oraz pogorszenie relacji koleżeńskich (33%). Wśród innych odpowiedzi badani wskazali *problemy zdrowotne* oraz *śmierć*. 7% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 19% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy.

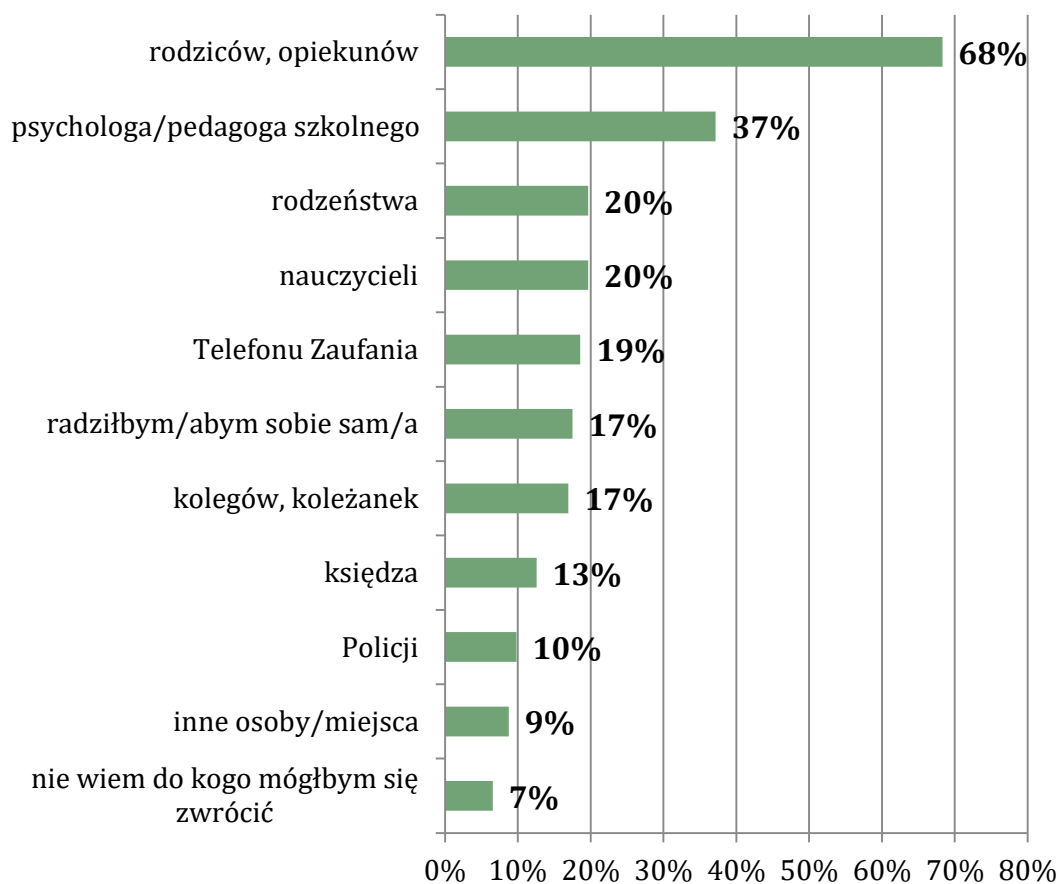
Wykres 47. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów? N=183

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców Gminy zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (68%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się psycholog/pedagog szkolny (37%), natomiast na trzecim rodzество i nauczyciele (po 20%). Tylko 7% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc. Średnio co szósty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów radziłby sobie sam (12%). Wśród odpowiedzi „inne osoby/miejsca” ankietowani wskazali także kolegę.

Wykres 48. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami? N=183

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PROBLEM PRZEMOCY

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów⁴². Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)⁴³. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktyimizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce⁴⁴. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

⁴² Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

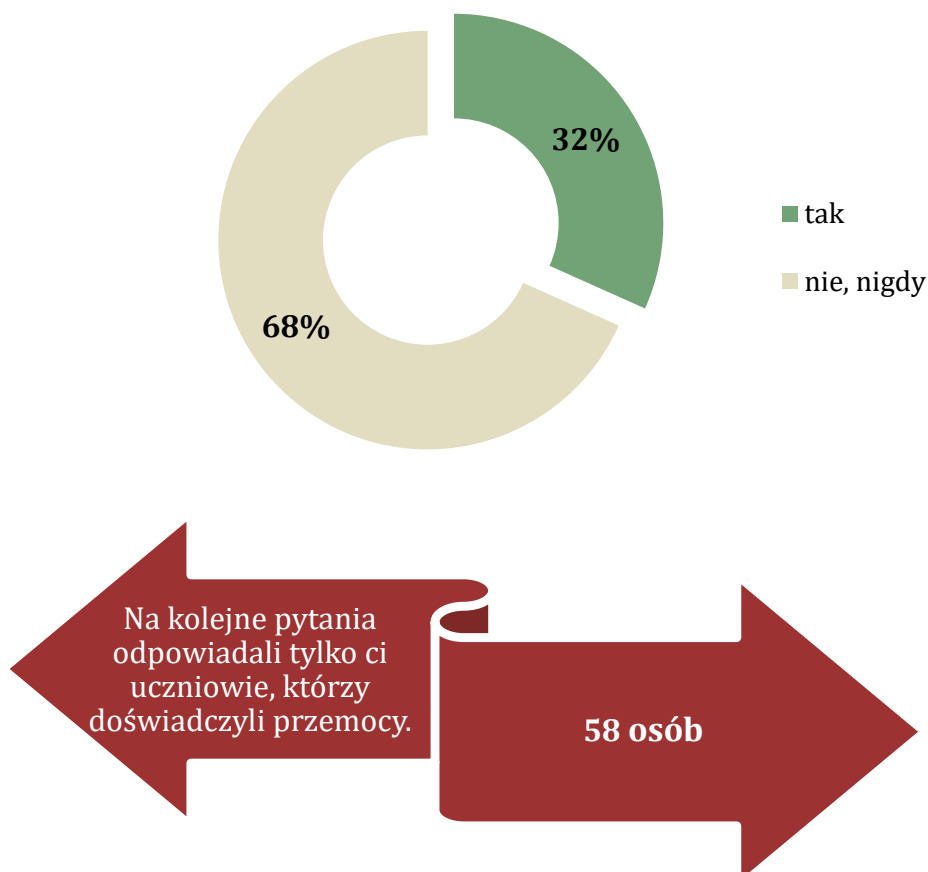
⁴³ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

⁴⁴ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!*

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Kolejna część raportu ma na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród uczniów z gminy Barciany. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie pokazują, że kiedykolwiek w życiu przemocy doświadczył co trzeci uczeń, tj. 32%.

Wykres 49. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=183

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – na tę odpowiedź wskazało 28 osób, tj. 51%. 16 odpowiedzi padło na rodzeństwo (29%), 14 osób wybrało znajomych (25%), z kolei na tatę wskazało 6 uczniów (11%), a mamę wskazały 4 osoby (7%). Wśród innych odpowiedzi uczniowie wymienili także *babcie*.

Tabela 42. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=58

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>koledzy ze szkoły</i>	51%	28
<i>rodzeństwo</i>	29%	16
<i>znajomi</i>	25%	14
<i>inne osoby</i>	24%	13
<i>tata</i>	11%	6
<i>mama</i>	7%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów dotyczące rodzajów doznawanej przez nich przemocy. Przemocy psychicznej doświadczyło 38 badanych (70%), przemocy fizycznej 32 osoby (59%). 6 uczniów doświadczyło zaniedbania (11%), a 3 osoby doznały przemocy seksualnej (6%).

Tabela 43. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=58

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.</i>	70%	38
<i>ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.</i>	59%	32
<i>nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.</i>	11%	6
<i>ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.)</i>	6%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W okresie pandemii COVID-19 12% uczniów (tj. 7 osób) przyznało, że doświadczało przemocy lub było jej świadkiem częściej niż przedtem Zaprzeczyło temu 57% respondentów (tj. 33 osoby), natomiast co trzeci uczeń miał trudność w odpowiedzi na to pytanie (18 osób, tj. 31%).

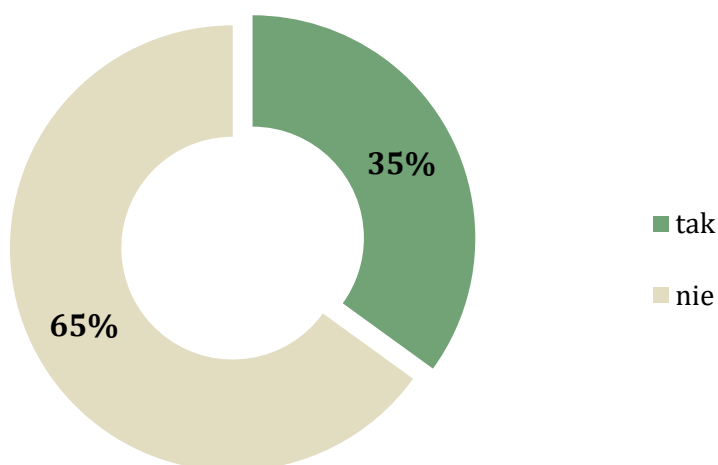
Tabela 44. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) częściej niż zwykle doświadczałeś/aś przemocy ze strony członków swojej rodziny lub częściej byłeś/aś jej świadkiem? N=58

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>tak</i>	12%	7
<i>nie</i>	57%	33
<i>trudno powiedzieć</i>	31%	18

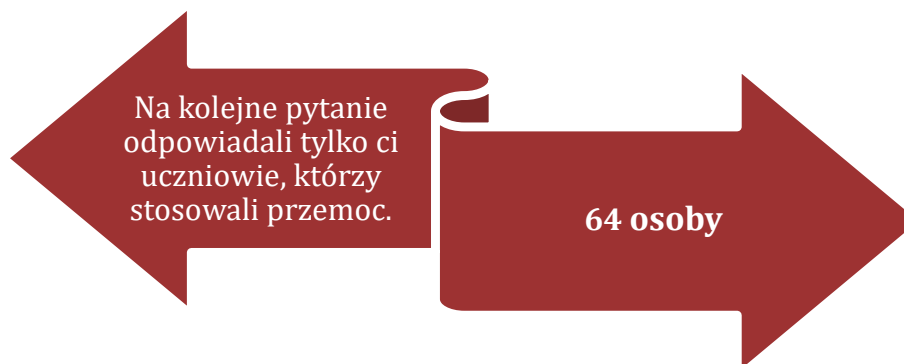

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy kiedykolwiek w życiu doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Na pytanie to, twierdzącej odpowiedzi udzielił co trzeci ankietowany, tj. 35%.

Wykres 50. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=183

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali zapytani o rodzaj przemocy, jaką zastosowali. Możemy zauważyć, iż przemoc psychiczną zastosowało 33 uczniów (56%), przemoc fizyczną – 34 ankietowanych (58%), a przemoc seksualną – 4 osoby (7%).

Tabela 45. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=64

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.</i>	56%	33
<i>biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.</i>	58%	34
<i>dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś oczywistym ciele w sposób który ją zawstydział itp.</i>	7%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

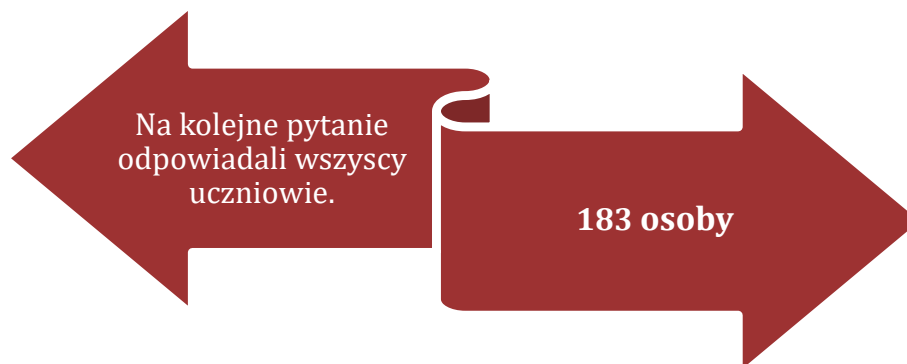
Analizie poddane zostały również odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec rówieśników – wskazało na to 31 osób, tj. 52%. Odpowiedzi uczniów padały także na rodzeństwo (27 osób, tj. 45%), rodziców (1 osoba, tj. 2%) oraz inne osoby, wśród których respondenci wymienili *kolegów z klasy oraz stosowanie przemocy w ramach samoobrony* (16 osób, tj. 27%).

Tabela 46. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=64

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>wobec rówieśników</i>	52%	31
<i>wobec rodzeństwa</i>	45%	27
<i>wobec innych osób</i>	27%	16
<i>wobec rodziców</i>	2%	1

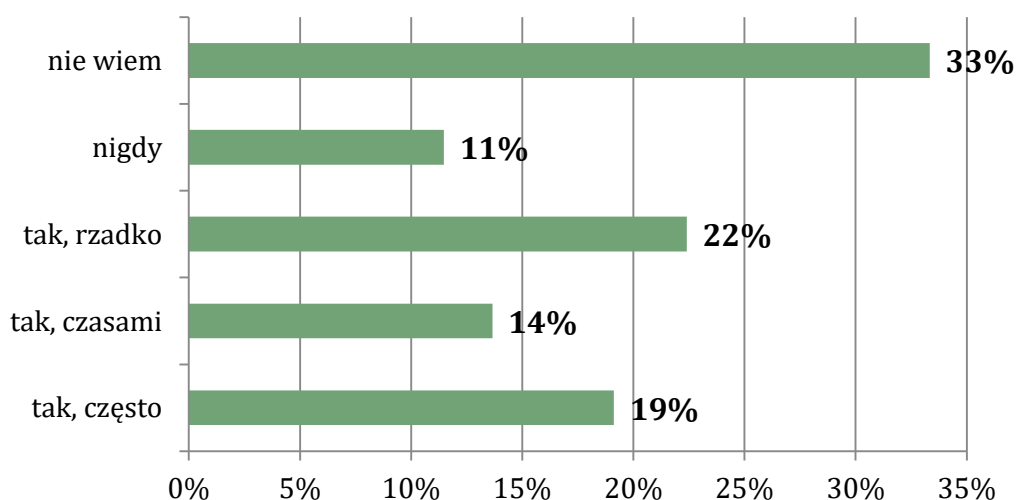
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

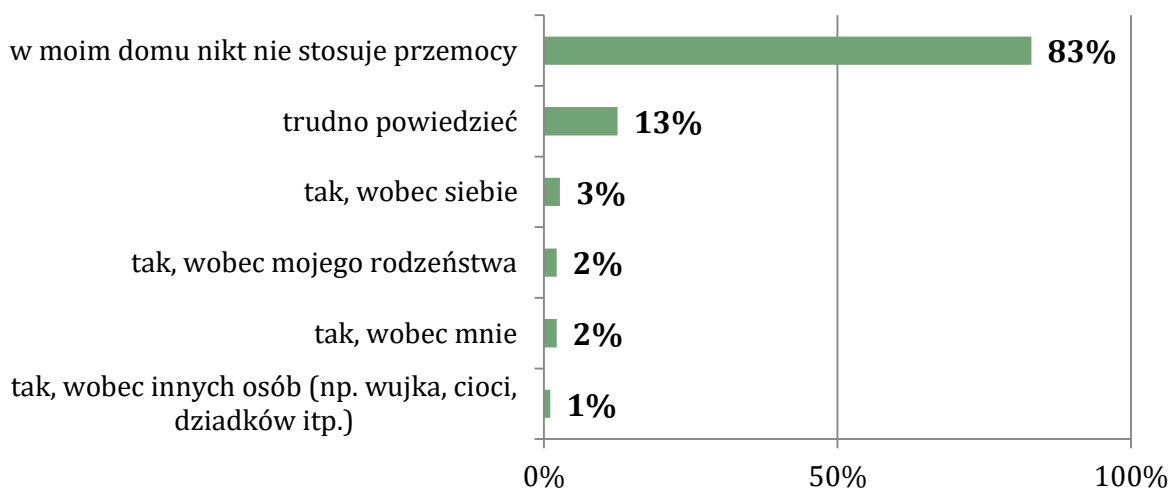
Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznał to średnio co drugi respondent (55%). Z udzielonych przez 22% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 14% - czasami, a zdaniem 19% - często.

**Wykres 51. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?
N=183**

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że 2% uczniów wskazało na stosowanie przemocy wobec nich samych, kolejne 2% respondentów na to, że osobami jej doświadczającymi jest ich rodzeństwo, 3% na to, że członkowie rodziny stosują przemoc wobec siebie nawzajem, natomiast 1% uczniów wskazało, że w ich domu przemoc stosowana jest wobec innych osób (np. babci). Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 13% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

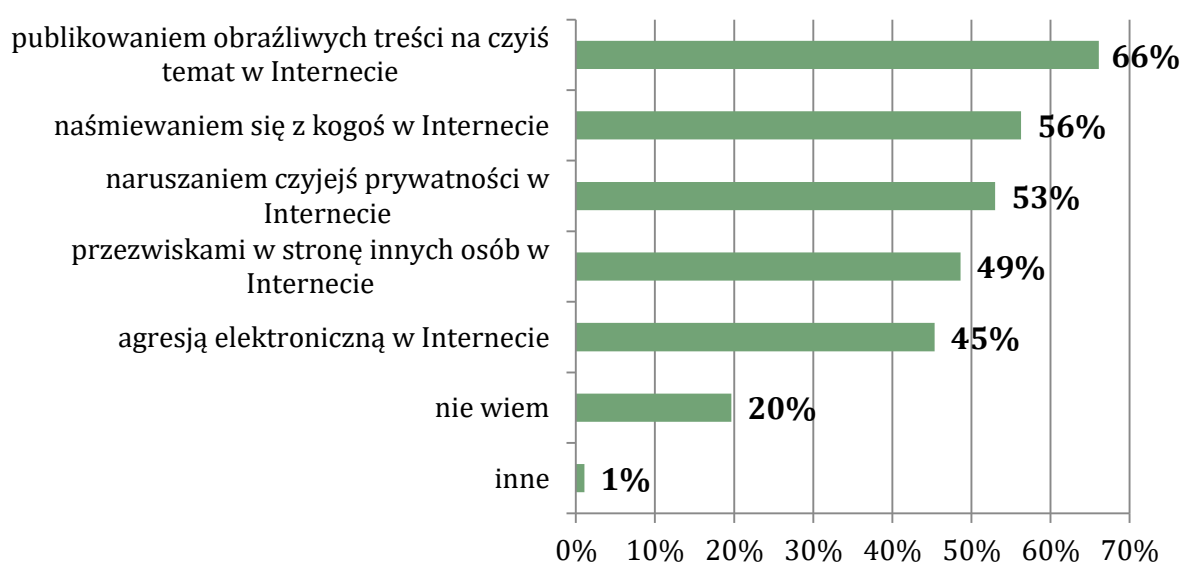
Wykres 52. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? N=183

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców gminy Barciany nie ma na ten temat świadomości. Na przewiski w stronę innych osób wskazało 49%, a na agresję elektroniczną - 45%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (66%), naśmiewanie się z kogoś w Internecie (56%) oraz naruszanie czyjejś prywatności w Internecie (53%). Co 5 ankietowany wskazał na brak wiedzy w tym zakresie (20%).

Wykres 53. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=183

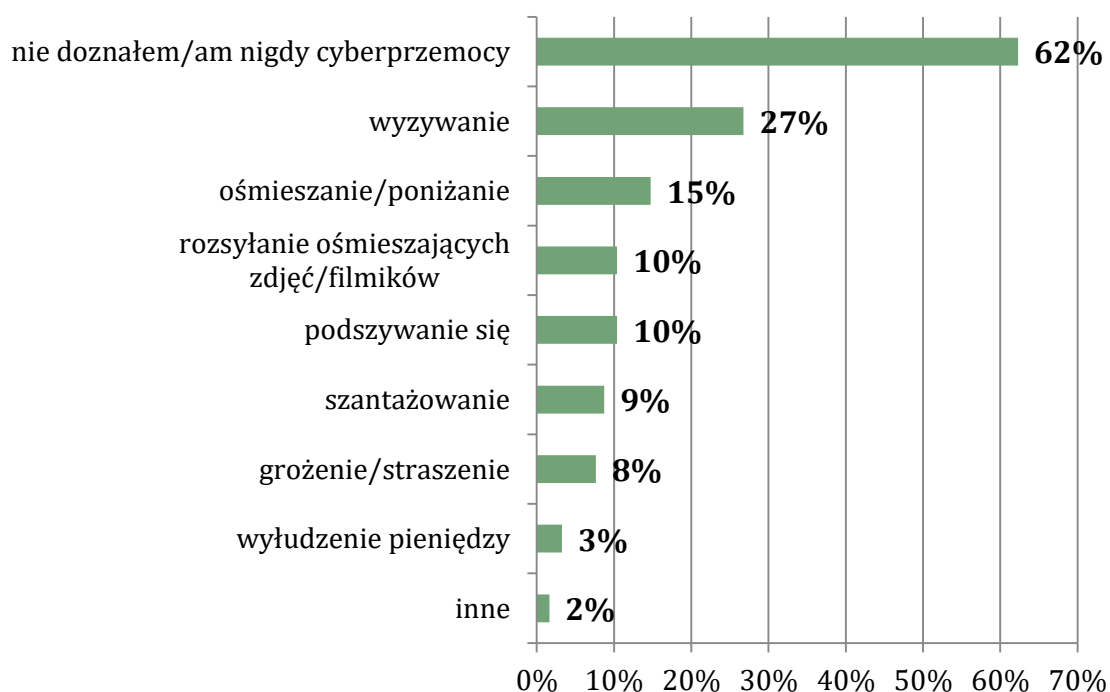

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Barciany, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało 38% badanych, w tym 27% wyzywania, 15% ośmieszania/poniżania, po 10% rozsyłania ośmieszających materiałów graficznych oraz podszywania się, 9% szantażowania, 8% grożenia/straszenia, a 3% wyłudzenia pieniędzy. Wśród innych odpowiedzi jedna z respondentek wskazała na *próby wyłudzenia nagich zdjęć*.

Wykres 54. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=183

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Uczniom zadano także pytanie o to, czy podczas okresu izolacji podczas trwania pandemii COVID-19 doświadczali cyberprzemocy częściej niż zwykle. 12 badanych przyznało, że tak (17%), odmienne zdanie posiadało 46 uczniów (67%), natomiast 11 respondentów miało trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie (16%).

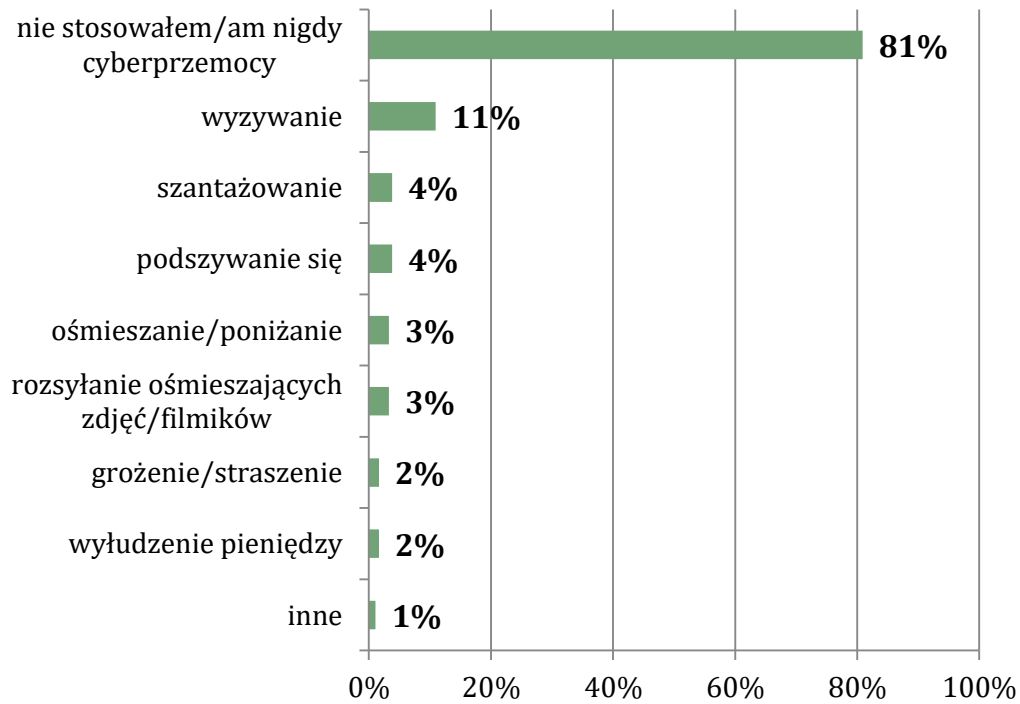
Tabela 47. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) doświadczyleś/aś cyberprzemocy częściej niż zwykle? N=69

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>tak</i>	17%	12
<i>nie</i>	67%	46
<i>trudno powiedzieć</i>	16%	11

Respondentów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 19% badanych, wśród których najwięcej osób wskazało na wyzywanie (11%). Znacznie mniej odpowiedzi padło na szantażowanie i podszywanie się (po 4%), ośmieszanie/poniżanie i rozsyłanie ośmieszających materiałów graficznych (po 3%), grożenie/straszenie i wyłudzenie pieniędzy (po 2%).

Wykres 55. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=183

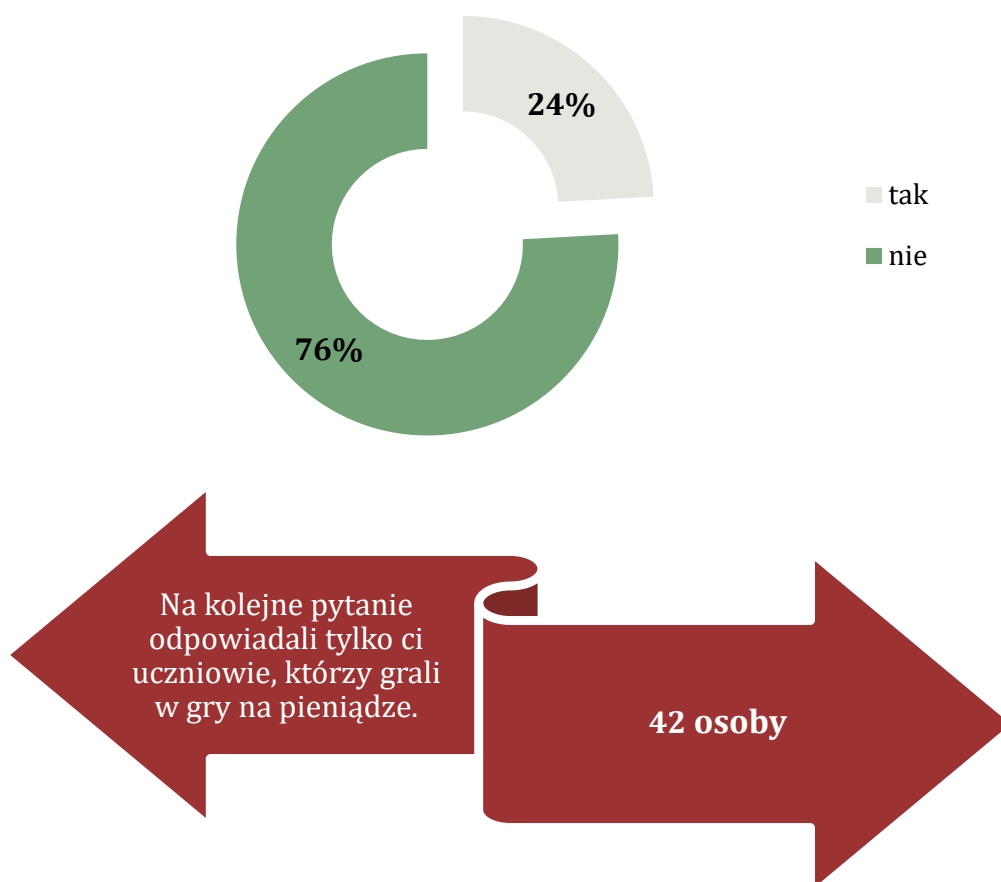
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do **gier hazardowych** dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnieniem od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miał z nimi co czwarty uczeń, tj. 24%.

Wykres 56. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? N=183

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Znaczna część respondentów podejmowała się tego 1–5 razy (19 osób, tj. 46%), wypowiedzi 3 respondentów padały kolejno na częstotliwość 6–10 razy oraz częściej niż 20 razy (po 7%), 2 ankietowanych wskazało granie od 11 do 20 razy (5%), natomiast 14 uczniów nie grało w omawianym czasie (34%).

Tabela 48. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=42

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	46%	19
6-10 razy	7%	3
11-20 razy	5%	2
częściej niż 20 razy	7%	3
ani razu	34%	14

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry na pieniądze żadnych problemów (37 osób, tj. 88%). Natomiast wśród osób, które doznały przykrych następstw, kolejno po 3 wskazania padły na poważne problemy w szkole oraz problemy rodzinne (po 7%), natomiast 2 osoby doświadczyły problemów finansowych (5%).

Tabela 49. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze? N=42

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>nie miałem/am, żadnych powyższych problemów</i>	88%	37
<i>miałem/am poważne problemy w szkole</i>	7%	3
<i>miałem/am problemy rodzinne</i>	7%	3
<i>miałem/am problemy finansowe</i>	5%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

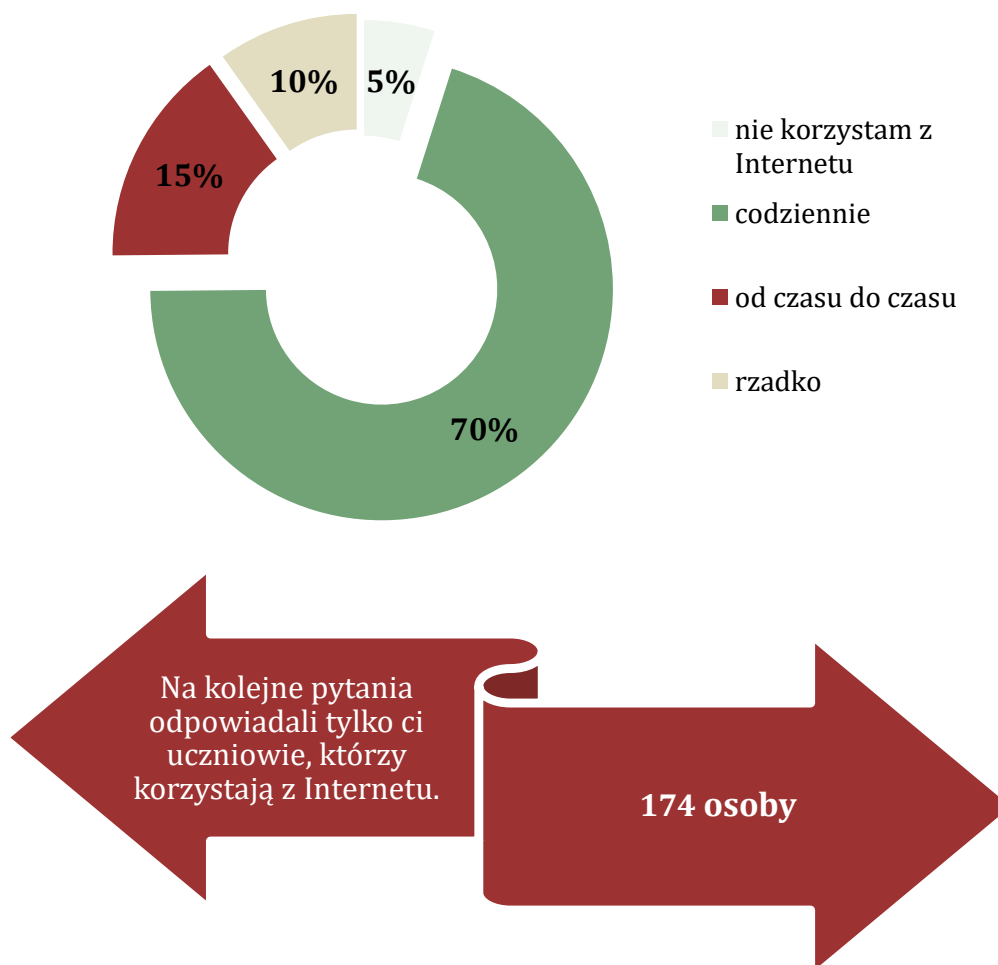
KORZYSTANIE Z INTERNETU

Internet stał się nieodłącznym elementem życia młodych ludzi, niezbędnym do nauki i komunikacji. Według opublikowanych przez GUS danych z 2017 roku 98.8% gospodarstw domowych z dziećmi wykorzystuje Internet co codziennych aktywności. Powszechne korzystanie przez dzieci i młodzież z tego medium nasuwa pytania o związane z tym zagrożenia. Chociaż dla większości użytkowników Internet faktycznie jest narzędziem pracy, rozrywki i komunikacji, tak w przypadku pewnej grupy młodych osób, korzystanie z sieci może wymykać się spod kontroli. W 2019 roku Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę przeprowadziła badania pn. „Problematyczne używanie Internetu przez młodzież”, które ukazały, iż problematyczne użytkowanie tego medium dotyka nawet 11,9% młodych osób. Uzyskane dane wykazały, iż to dziewczęta używają Internetu częściej niż chłopcy. Na podstawie przeprowadzonych analiz można stwierdzić, że do najbardziej znaczących czynników ryzyka w przypadku problematycznego użytkowania Internetu należą silne odczuwanie stresu szkolnego, doświadczenie przemocy rówieśniczej, a w szczególności wielu jej form, niższy poziom wsparcia ze strony rodziny, rówieśników i nauczycieli, negatywny stosunek do szkoły oraz wiek (starsze nastolatki)⁴⁵. Należy pamiętać, iż trwająca pandemia COVID-19 w znaczący sposób może przyczynić się do wzrostu czasu poświęconego przez dzieci i młodzież na korzystanie z Internetu oraz urządzeń elektronicznych.

Następne pytania zadane respondentom miały na celu zweryfikowanie jak często uczniowie z gminy Barciany korzystają z Internetu, z wyjątkiem czasu poświęconego na naukę zdalną. Zebrany materiał badawczy wykazał, że większość badanych korzysta z tego typu medium codziennie (70%). 15% wskazało na korzystanie z niego czasu od czasu do czasu, 10% - rzadko, natomiast 5% uczniów wskazało, że nie korzysta z Internetu.

⁴⁵ Problematyczne używanie Internetu przez młodzież. Raport z badań z 2019 roku. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2019

Wykres 57. Jak często korzystasz z Internetu (nie wliczając w to czasu lekcji online)? N=183

Większość młodych mieszkańców Gminy na korzystanie z Internetu poświęca 1-3 godzin dziennie (33% tj. 57 osób). Co 5 osoba poświęca na to od 3 go 6 godzin dziennie (19%, tj. 33 osoby), 13% respondentów wskazało na 6-10 godzin (tj. 22 osoby), natomiast 16% uczniów korzysta z niego powyżej 10 godzin dziennie (tj. 27 osób). Zaledwie 8% respondentów zadeklarowało, że nie korzysta codziennie z Internetu (tj. 13 osób).

Tabela 50. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z Internetu (nie wliczając w to czasu lekcji online)? N=174

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-3 godz.	33%	57
3-6 godz.	19%	33
powyżej 10 godzin	16%	27
6-10 godz.	13%	22
do 1 godz.	12%	20
nie korzystam codziennie z Internetu	8%	13

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Jak wynika z odpowiedzi uczniów, najczęstszym powodem korzystania przez nich z Internetu jest kontakt ze znajomymi (68%, tj. 119 osób), słuchanie muzyki (67%, tj. 116 osób) oraz granie w gry (60%, tj. 104 osoby). Znaczna część ankietowanych wskazała także na oglądanie filmów/seriali (56%, tj. 98 osób), nudę (53%, tj. 93 osoby) oraz korzystanie z portali społecznościowych (52%, tj. 90 osób).

Tabela 51. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z Internetu? N=174

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>kontakt ze znajomymi</i>	68%	119
<i>słuchanie muzyki</i>	67%	116
<i>granie w gry</i>	60%	104
<i>oglądanie filmów/seriali</i>	56%	98
<i>z nudów</i>	53%	93
<i>korzystanie z portali społecznościowych (np. Facebooki, Instagram, TikTok itp.)</i>	52%	90
<i>nauka</i>	38%	66
<i>poszukiwanie informacji/wiadomości</i>	30%	53
<i>robienie zakupów</i>	17%	30
<i>poznawanie nowych osób</i>	16%	28
<i>prowadzenie bloga lub własnej strony</i>	5%	8
<i>inne</i>	1%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z Internetu. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z Internetu bardzo często 8% badanych, a czasami – 19%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z Internetu bardzo często 8% badanych, a czasami – 21%;
- wskutek zbyt długiego korzystania z Internetu zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 5% badanych, a czasami – 15%;
- denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z Internetu 4% badanych bardzo często, a 16% czasami;

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

- z powodu zbyt długiego korzystania z Internetu spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 3% badanych bardzo często, a 12% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z Internetu bardzo często 9% badanych, a czasami – 16%;
- coraz częściej korzystanie z Internetu zamiast spotkań z innymi wybiera bardzo często 9% badanych, a czasami – 6%;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 6% bardzo często, a 9% - czasami.

Tabela 52. Odnieś się proszę do poniższych stwierdzeń, korzystając z przedstawionej skali. N=174

	nigdy	rzadko	czasami	bardzo często
<i>Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam korzystając z Internetu</i>	36%	36%	21%	8%
<i>Późno w nocy nie śpię, bo korzystam z Internetu</i>	45%	30%	16%	9%
<i>Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z Internetu</i>	44%	29%	19%	8%
<i>Coraz częściej wybieram korzystanie z Internetu zamiast spotkań z innymi</i>	56%	25%	15%	3%
<i>Wskutek zbyt długiego korzystania z Internetu zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątnięcie, nauka)</i>	47%	33%	15%	5%
<i>Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi jak korzystam z Internetu</i>	55%	25%	16%	4%
<i>Z powodu zbyt długiego korzystania z Internetu spada efektywność mojej nauki lub pracy</i>	63%	23%	12%	3%
<i>Odczuwam negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z Internetu np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku</i>	63%	21%	9%	6%

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z Internetu, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z niego np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowało 29% respondentów odpowiadających na to pytanie, w tym 10% uczniom zdarzyło się to jednokrotnie (tj. 18 osobom), 13% badanym czasami (tj. 23 osobom), a 6% – bardzo często (tj. 10 osobom).

Tabela 53. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzonego w Internecie, np. przed rodzicami? N=174

Odpowiedź	%	Liczba odp.
<i>tak, bardzo często</i>	6%	10
<i>tak, czasami</i>	13%	23
<i>tak, jednokrotnie</i>	10%	18
<i>nie</i>	71%	122

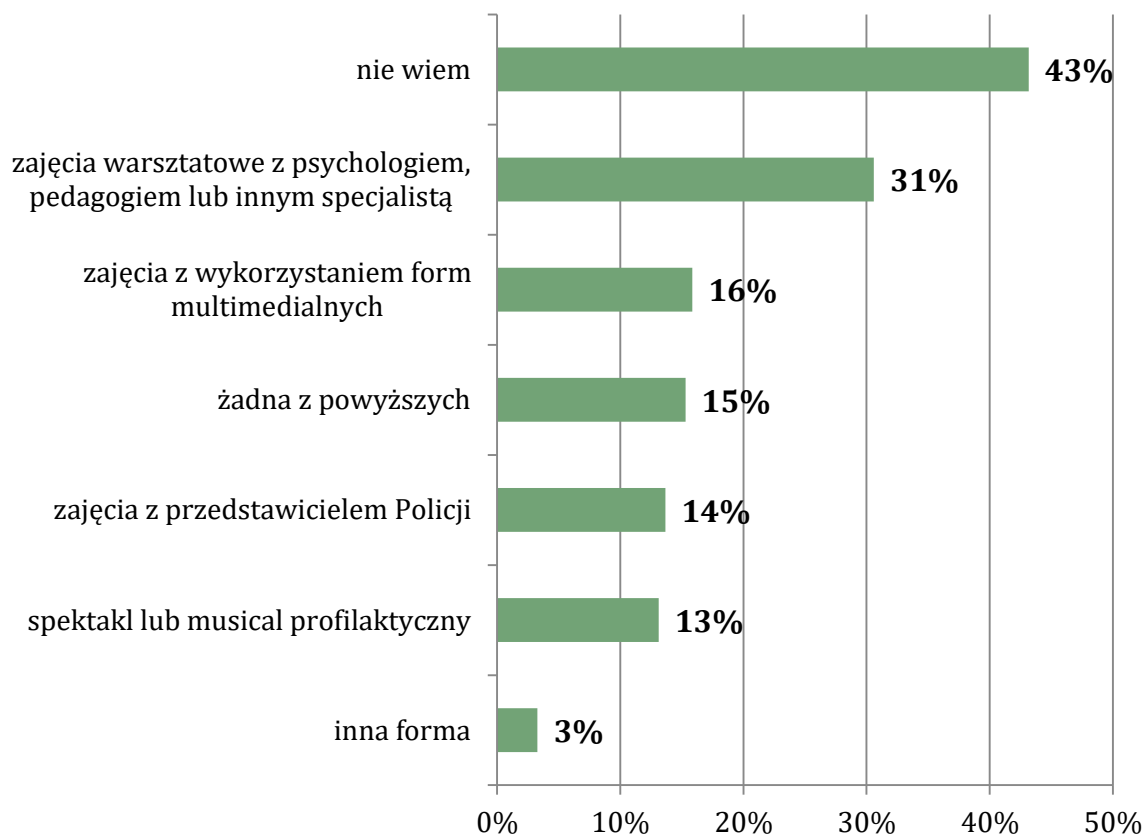
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

*Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych **działań profilaktycznych**. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszaniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych⁴⁶.*

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów z gminy Barciany na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 31% uznaje za najciekawsze/najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 16% zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych, 14% odpowiedzi padło na zajęcia z przedstawicielem Policji, a 13% na spektakl lub musical profilaktyczny. Średnio co drugi respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem”, natomiast aż 15% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna. Wśród innych odpowiedzi ankietowani wskazywali także na *zabawę, religię oraz naukę przydatnych umiejętności jak np. wypełnianie wniosków*.

⁴⁶ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

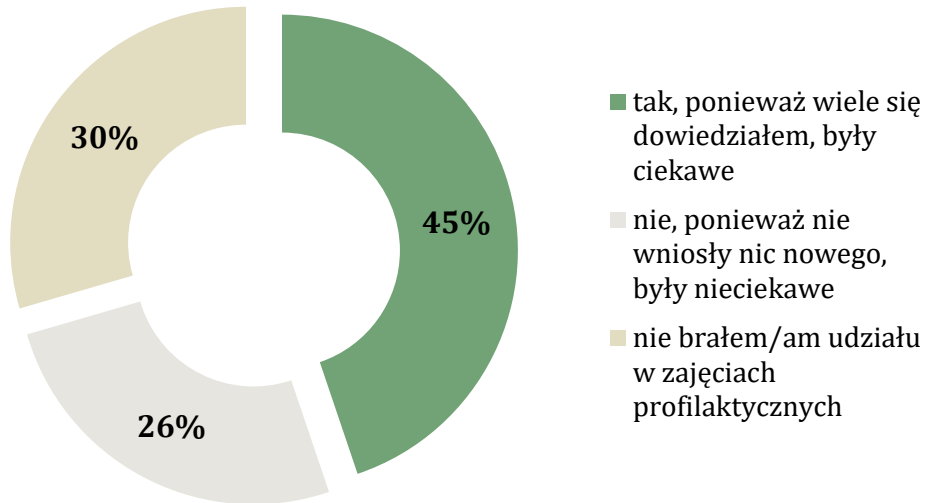
**Wykres 58. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/
najefektywniejsza? N=183**

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ostatnie pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Zdaniem co drugiego ucznia prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe (45%). Aż 30% respondentów nie brało udziału takich zajęciach, a co czwarty uczeń uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe (26%).

Wykres 59. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? N=183

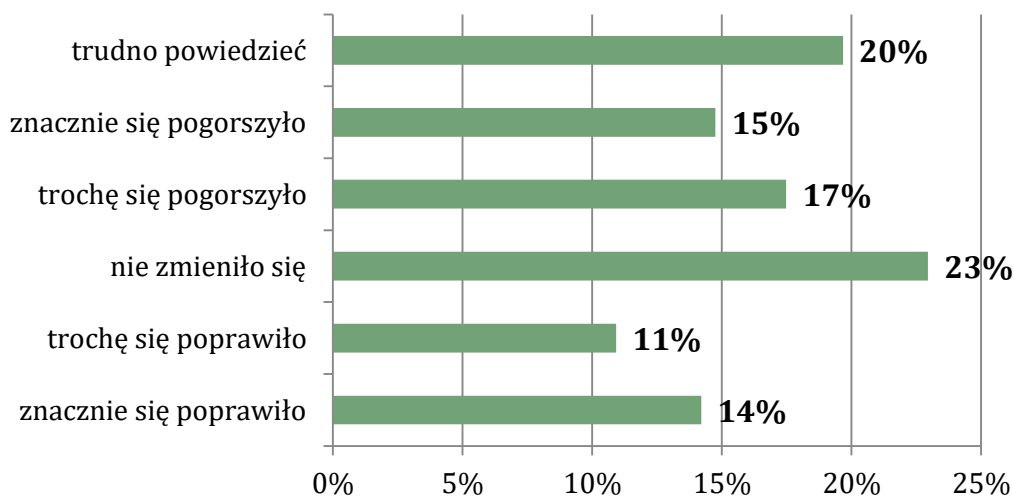
WPŁYW PANDEMII COVID-19 NA KONDYCJĘ PSYCHICZNĄ

Sytuacja **pandemii** spowodowała narastanie problemów wśród nastolatków. Dotyczą one przede wszystkim zaburzeń nastroju, jego obniżenia, stanów depresyjnych, lękowych, samookaleczeń, myśli samobójczych, jak również sięgania po alkohol i inne substancje psychoaktywne. Wyniki badań opublikowane w listopadzie 2020 roku przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę przedstawiły czynniki, które były najbardziej doskwierające nastolatkom podczas kilkumiesięcznego lockdownu. Wśród nich najczęściej wskazywana była przymusowa izolacja rozumiana jako brak możliwości kontaktu ze znajomymi (63%) i konieczność pozostania w domu (51%), który był szczególnie trudny ze względu na atmosferę panującą wśród domowników oraz brak prywatności. Uczniowie wskazywali także na problemy związane ze zdalnym nauczaniem (43%) oraz na niepokój wynikający z troski o zdrowie swoje i swoich bliskich (16%). Ważnym wnioskiem z badania jest także skala doznawanej przemocy przez dzieci i młodzież, którzy doświadczyli jej ze strony rówieśników oraz bliskiej osoby dorosłej⁴⁷. Przytoczone wyniki badań pozwalają stwierdzić, że kondycja psychiczna dzieci i młodzieży w związku z pandemią COVID-19 uległa znacznemu pogorszeniu. Stawia to poważne wyzwania przed profilaktykami, psychologami, nauczycielami czy terapeutami jeśli chodzi o zmaganie się z natężeniem sytuacji zwiększonego ryzyka.

Kolejna część raportu stanowi próbę oszacowania skali wpływu pandemii COVID-19 na kondycję psychiczną dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę Barciany. W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy i w jaki sposób ich samopoczucie uległo zmianie w okresie trwającej pandemii. Co czwarty badany uważa, że nie uległo ono zmianie (23%), a co piąty miał trudność w odpowiedzi na to pytanie (20%). W opinii 32% uczniów uległo ono pogorszeniu, z czego 15% zauważa jego znaczne pogorszenie się, a 17% wskazało na odpowiedź „trochę się pogorszyło”.

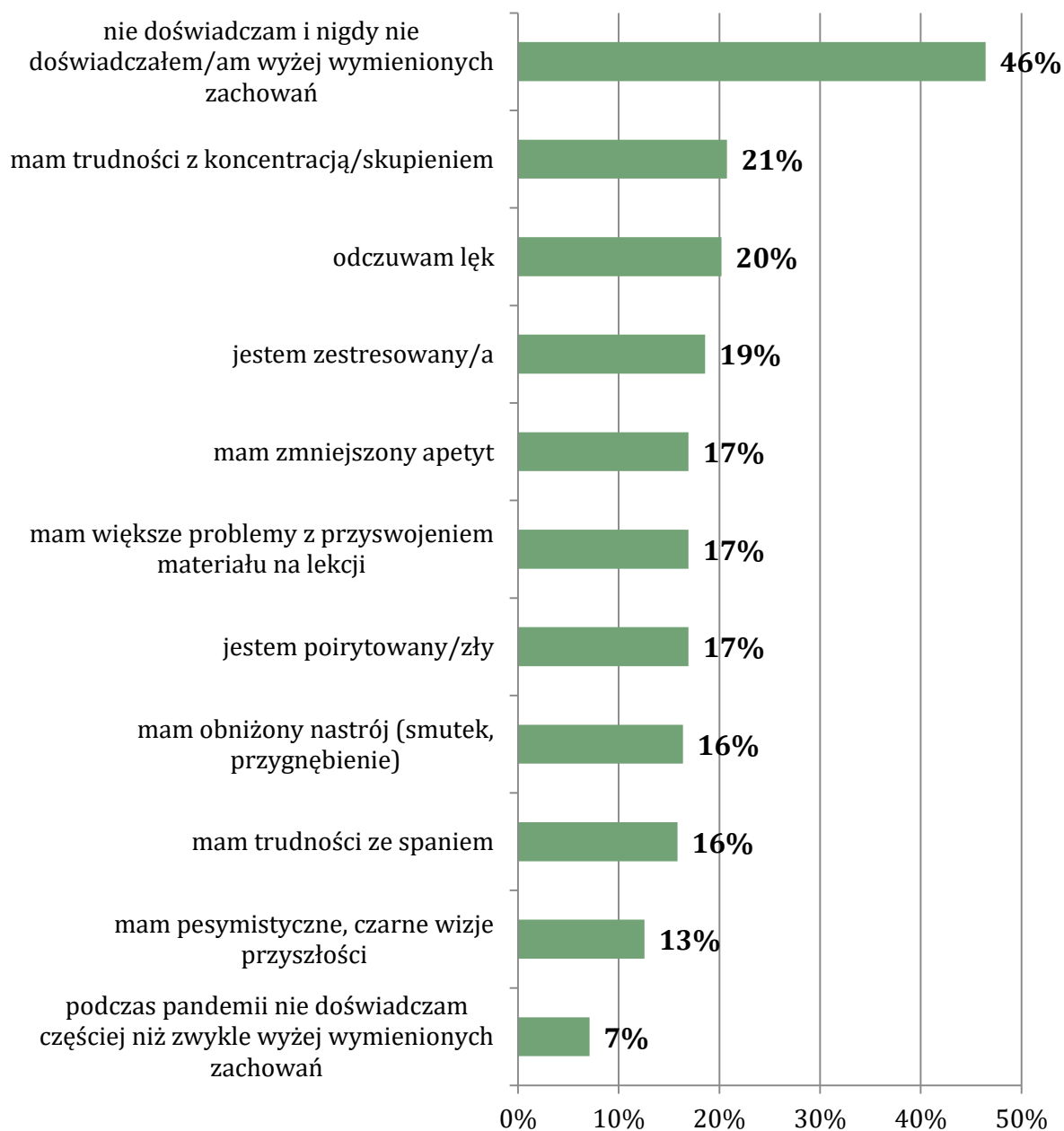
⁴⁷ <https://programyrekomentowane.pl/strony/zdrowie-psychiczne-mlodziezy-w-czasie-pandemii-covid-19,422>

Wykres 60. W jakim stopniu Twoje samopoczucie (ogólny nastrój) uległo zmianie w okresie pandemii COVID-19? N=183

Następnie uczniowie zostali poproszeni o wskazanie zachowań/uczuć, które są przez nich częściej doświadczane podczas trwającej pandemii COVID-19. Z odpowiedzi badanych wynika, że najczęściej doświadczali oni: trudności z koncentracją/skupieniem (21%), lęku (20%) oraz bycia zestresowanym (19%). Najmniej odpowiedzi padło na posiadanie pesymistycznych, czarnych wizji przyszłości (13%). Co drugi badany nigdy nie doświadczał zachowań wymienionych w kafeterii odpowiedzi (46%).

Wykres 61. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) częściej niż przedtem doznajesz, którejs z niżej wymienionych uczuć/zachowań? N=183

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

W niniejszym rozdziale przedstawiona została opinia pracowników instytucjonalnych pracujących w gminie Barciany na temat problemów społecznych wśród rodzin, a także dzieci i młodzieży, przemocy w rodzinie, uzależnień oraz działań jakie poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Kwestionariusze ankiet wypełniło 45 pracowników instytucjonalnych – 37 kobiet i 8 mężczyzn. Jeżeli chodzi o wiek ankietowanych, 26 z nich miało od 41 do 60 lat, 14 respondentów miało między 26, a 40 lat, 2 osoby miały powyżej 61 lat, a wiek 3 ankietowanych znajdował się poniżej 25 lat. Najczęściej badani pracują w instytucji powyżej 21 lat (15 osób), od 11 do 20 lat (12 osób), od 1 do 5 lat (11 osób), od 6 do 10 lat (6 osób), natomiast staż 1 osoby biorącej udział wynosił mniej niż rok.

PŁEĆ

- 37 kobiet,
- 8 mężczyzn.

WIEK

- 2 osoby powyżej 61 lat,
- 26 osób w wieku 41-60 lat,
- 14 osoba w wieku 26-40 lat,
- 3 osoby poniżej 25 lat.

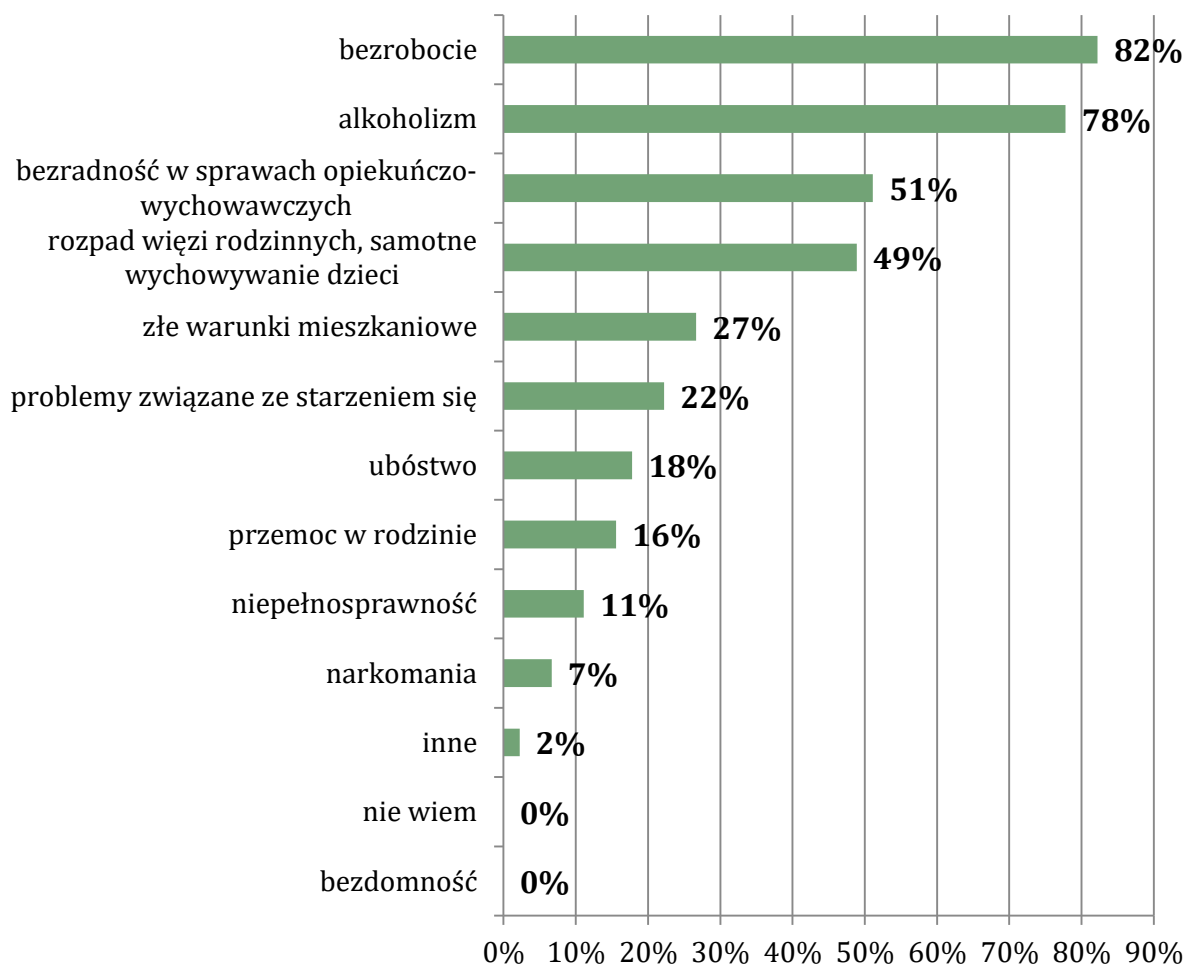
STAŻ PRACY

- 12 osób od 11 do 20 lat,
- 11 osoba od 1 do 5 lat,
- 1 osoba poniżej roku,
- 15 osób powyżej 21 lat,
- 6 osób od 6 do 10 lat.

PROBLEMY SPOŁECZNE WŚRÓD RODZIN I DZIECI

W pierwszym pytaniu osoby pracujące w instytucjach pomocowych miały odpowiedzieć na pytanie dotyczące największych problemów społecznych występujących wśród rodzin na terenie gminy Barciany. Najczęściej zaliczali do nich bezrobocie (82%), alkoholizm (78%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (51%) oraz rozpad więzi rodzinnych, samotne wychowywanie dzieci (49%). Co czwarty badany wskazał na złe warunki mieszkaniowe (27%) oraz problemy związane ze starzeniem się (22%). Najmniej odpowiedzi padło na niepełnosprawność (11%) i narkomanię (7%). Z kolei wśród innych odpowiedzi ankietowany wymienił *niski poziom intelektualny społeczeństwa oraz brak krytycznego myślenia*.

Wykres 62. Jakie są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne wśród rodzin występujące na terenie gminy? N=45

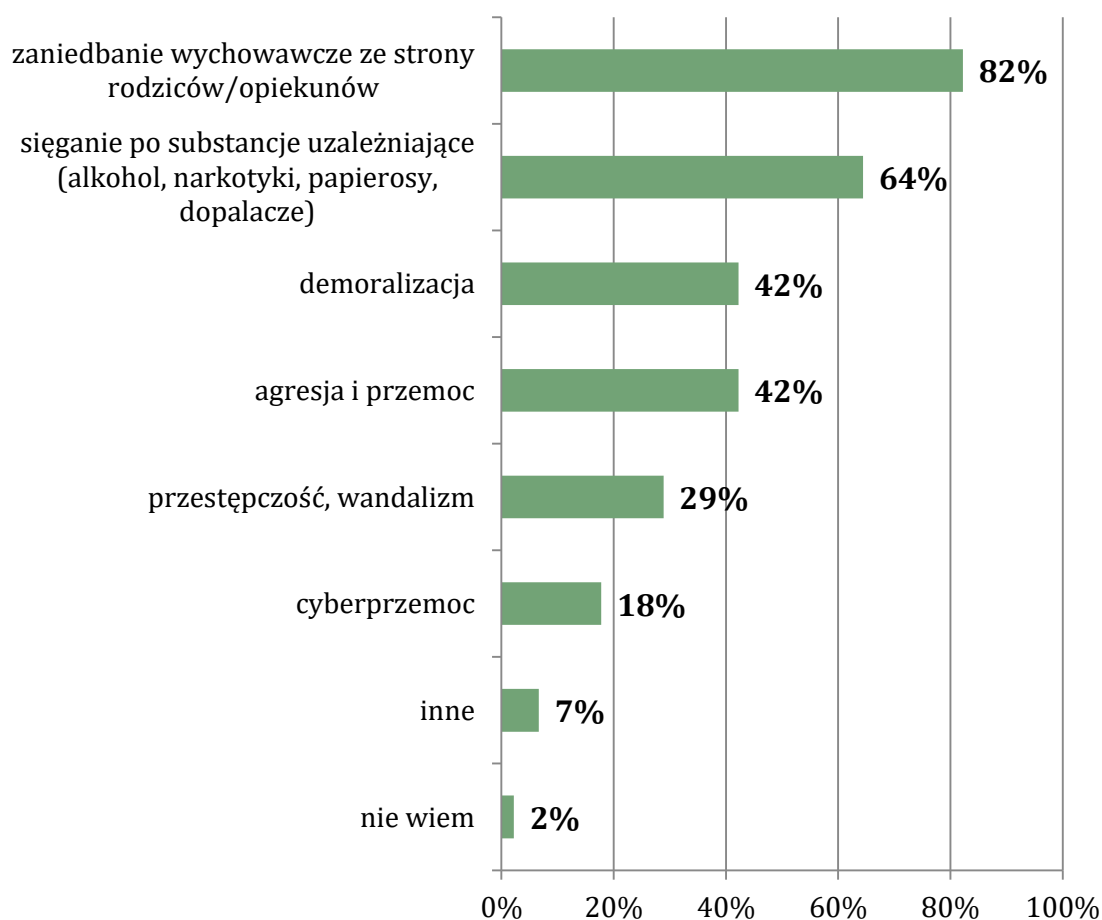

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Do największych problemów dzieci i młodzieży respondenci zaliczyli zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców/opiekunów (82%) oraz sięganie po substancje uzależniające, tj. alkohol, narkotyki, papierosy, dopalacze (64%). W dalszej kolejności wymieniano: demoralizację oraz agresję i przemoc (po 42%), a także przestępczość i wandalizm (29%) oraz cyberprzemoc (18%). Wśród innych odpowiedzi ankietowani wymienili także *brak ambicji* oraz *brak dostatecznego zaangażowania się w naukę*.

Wykres 63. Jakie są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne wśród dzieci i młodzieży występujące na terenie gminy? N=45

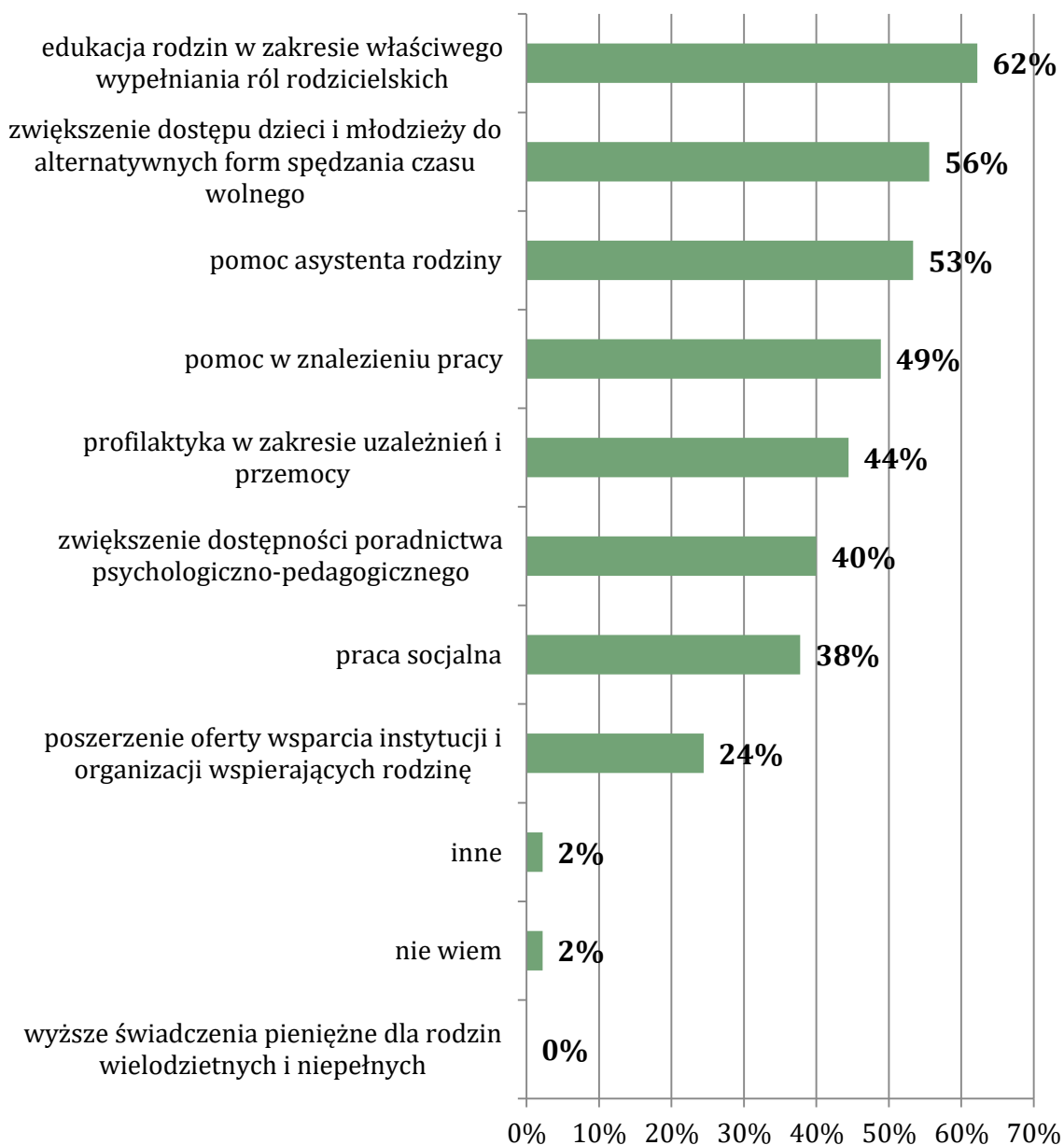
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu pracownicy mieli określić jakie działania według nich poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w Gminie. Najczęściej ankietowani odpowiadali, że to edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (62%), zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (56%) oraz pomoc asystenta rodziny (53%) poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo. W dalszej kolejności pracownicy wskazywali na pomoc w znalezieniu pracy (49%), profilaktykę w zakresie uzależnień

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

i przemocy (44%), zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego (40%), pracę socjalną (38%) oraz poszerzenie oferty instytucji i organizacji wspierających rodzinę (24%). Żaden z badanych nie wskazał natomiast na wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych.

Wykres 64. Jakie działania w Pani/Pana opinii poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie? N=45

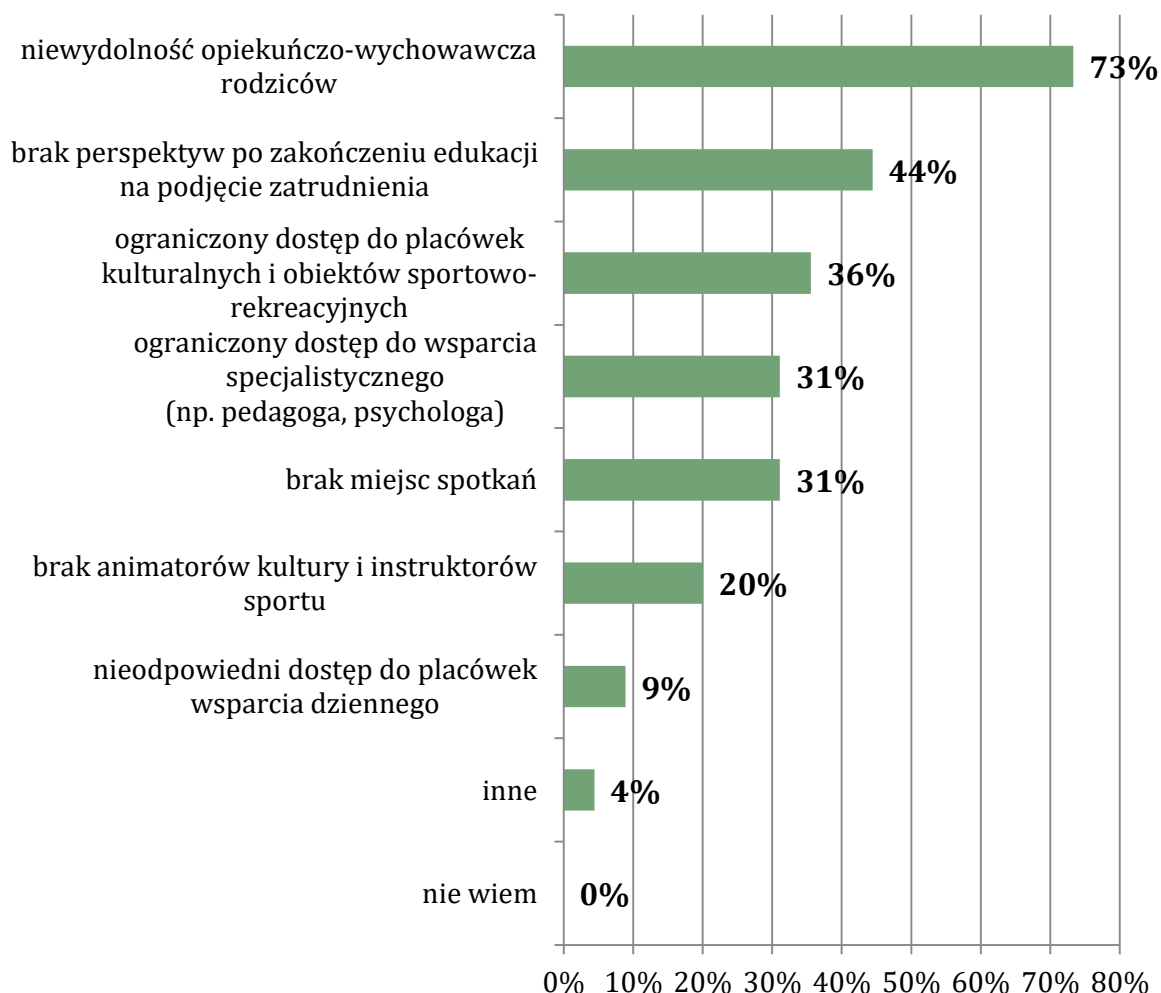

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Zdaniem badanych najczęstszą przyczyną negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy Barciany są kolejno: niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców (73%), brak perspektyw po zakończeniu edukacji na podjęcie zatrudnienia (44%), ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych (36%), ograniczony dostęp do wsparcia specjalistycznego oraz brak miejsc spotkań (po 31%). Najmniej odpowiedzi respondentów padło na nieodpowiedni dostęp do placówek wsparcia dziennego (9%), natomiast wśród innych odpowiedzi ankietowany wskazał na *brak wewnętrznej motywacji do zmian i samorozwoju*.

Wykres 65. Jakie problemy występujące w środowisku lokalnym są zdaniem Pani/Pana najczęstszą przyczyną negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy? N=45

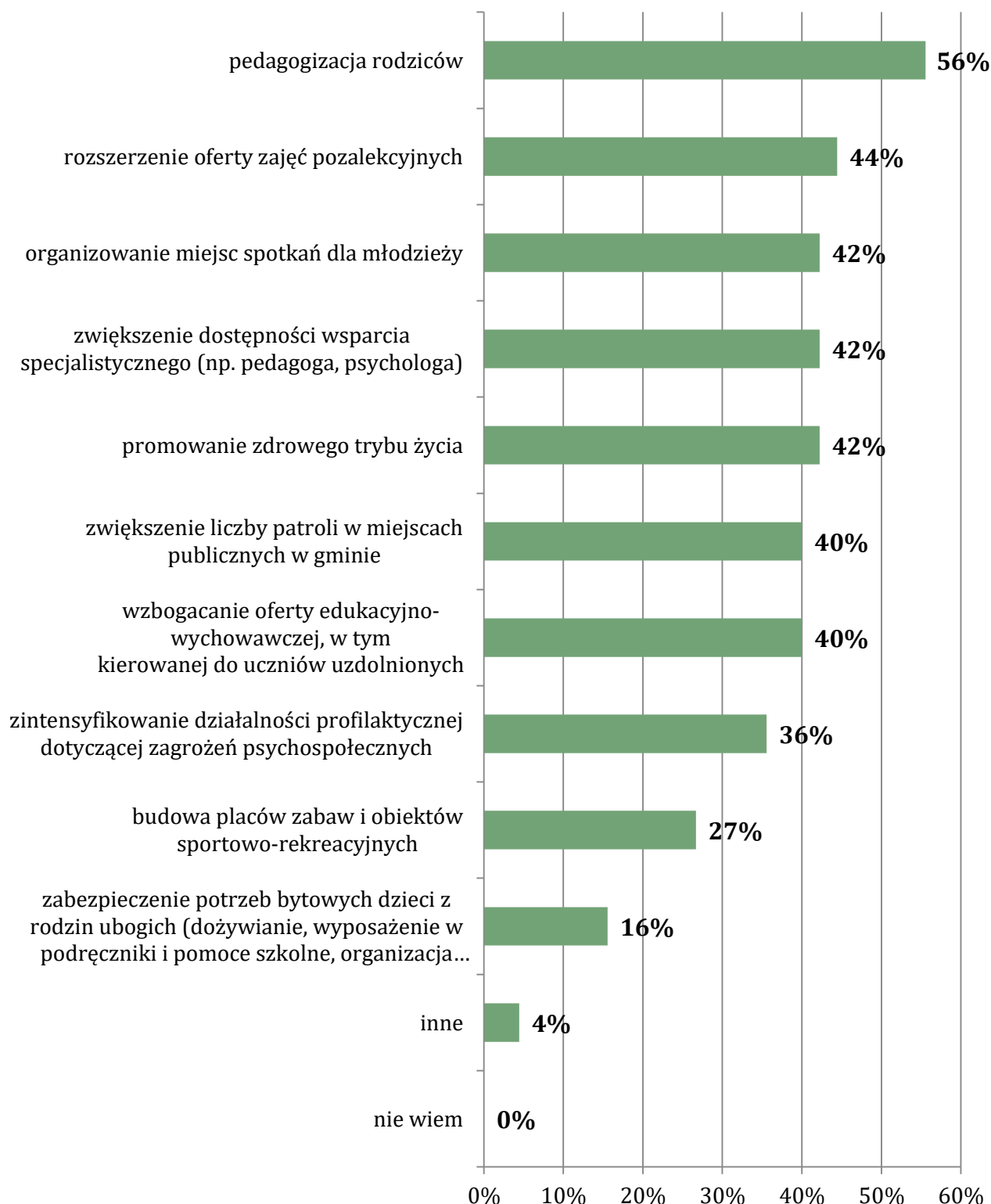

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e G m i n y B a r c i a n y

W kolejnym pytaniu pracownicy instytucjonalni z gminy Barciany mieli odpowiedzieć na pytanie, co mogłoby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w Gminie. Na pierwszym miejscu znalazła się pedagogizacją rodziców (56%), na drugim – rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (44%), natomiast na trzecim – organizowanie miejsc spotkań dla młodzieży, zwiększenie dostępności wsparcia, promowanie zdrowego trybu życia (po 42%). W dalszej kolejności badani wyróżnili zwiększenie liczby patroli w miejscach publicznych w Gminie i wzbogacanie oferty edukacyjno-wychowawczej, w tym kierowanej do uczniów uzdolnionych (po 40%), zintensyfikowanie działalności profilaktycznej dotyczącej zagrożeń psychospołecznych (36%), budowę placów zabaw i obiektów sportowo-rekreacyjnych (27%), natomiast najmniej odpowiedzi respondentów padło na zabezpieczanie potrzeb bytowych dzieci i rodzin ubogich (dożywianie, wyposażanie w podręczniki i pomoce szkolne, organizacja wypoczynku) – 16%. Wśród innych odpowiedzi pojawiło się: *edukacja na wyższym poziomie oraz oferta zajęć pozalekcyjnych kierowana do uczniów zdolnych, odbywająca się w miejscu zamieszkania.*

Wykres 66. Jakie działania w Pani/Pana opinii mogłyby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie? N=45

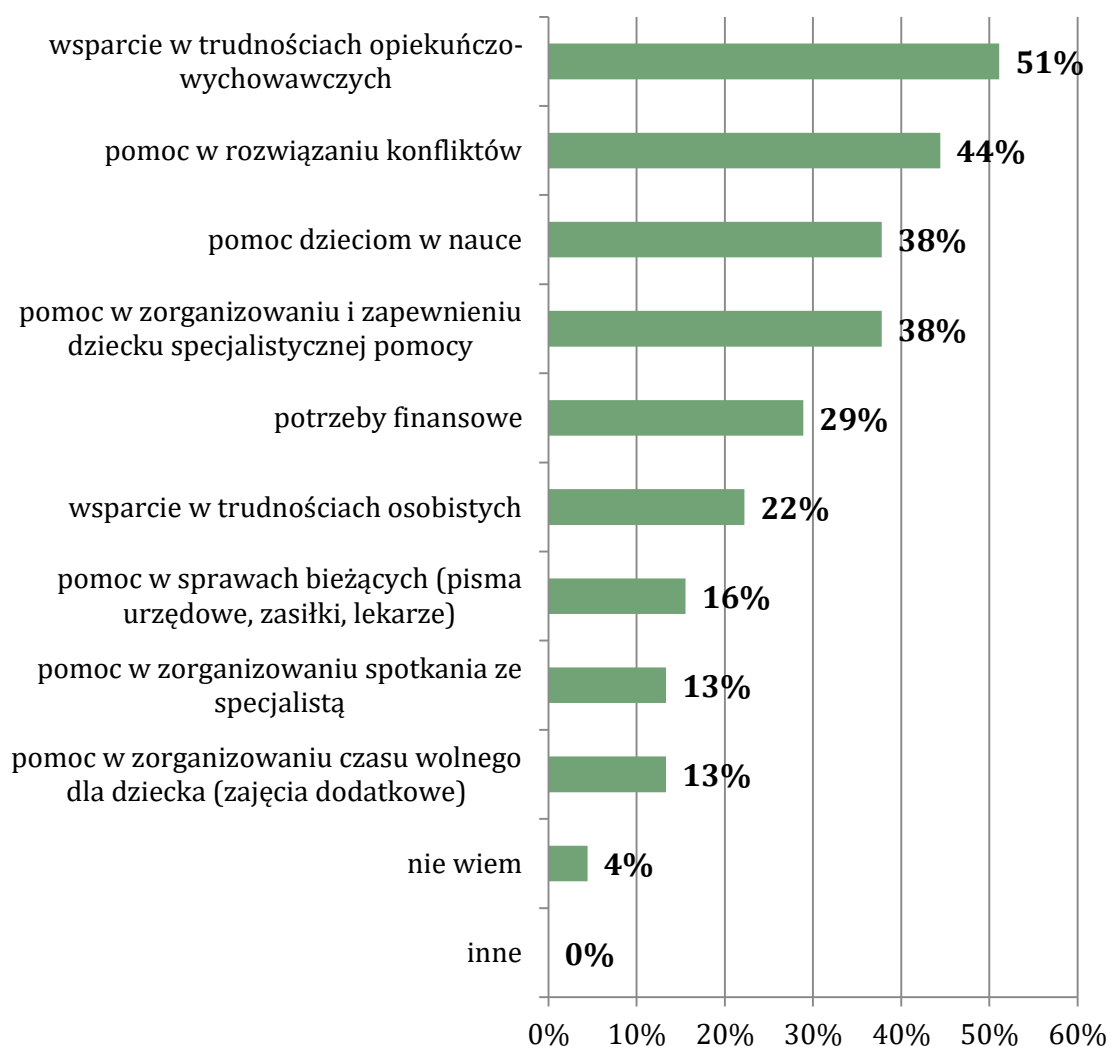

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi respondentów, rodziny z gminy Barciany najczęściej oczekują: wsparcia w trudnościach opiekuńczo-wychowawczych (51%), pomocy w rozwiązywaniu konfliktów (44%), pomocy w zorganizowaniu i zapewnieniu dziecku specjalistycznej pomocy oraz pomocy dzieciom w nauce (po 38%), potrzeb finansowych (29%) oraz wsparcia w trudnościach osobistych (22%). 16% badanych wskazało na pomoc w sprawach urzędowych, a co ósmy respondent wymienił pomoc w zorganizowaniu spotkania ze specjalistą oraz pomoc w zorganizowaniu czasu wolnego dla dziecka (po 13%).

Wykres 67. Proszę podkreślić, które z wymienionych potrzeb najczęściej zgłaszane są przez rodziny. N=45

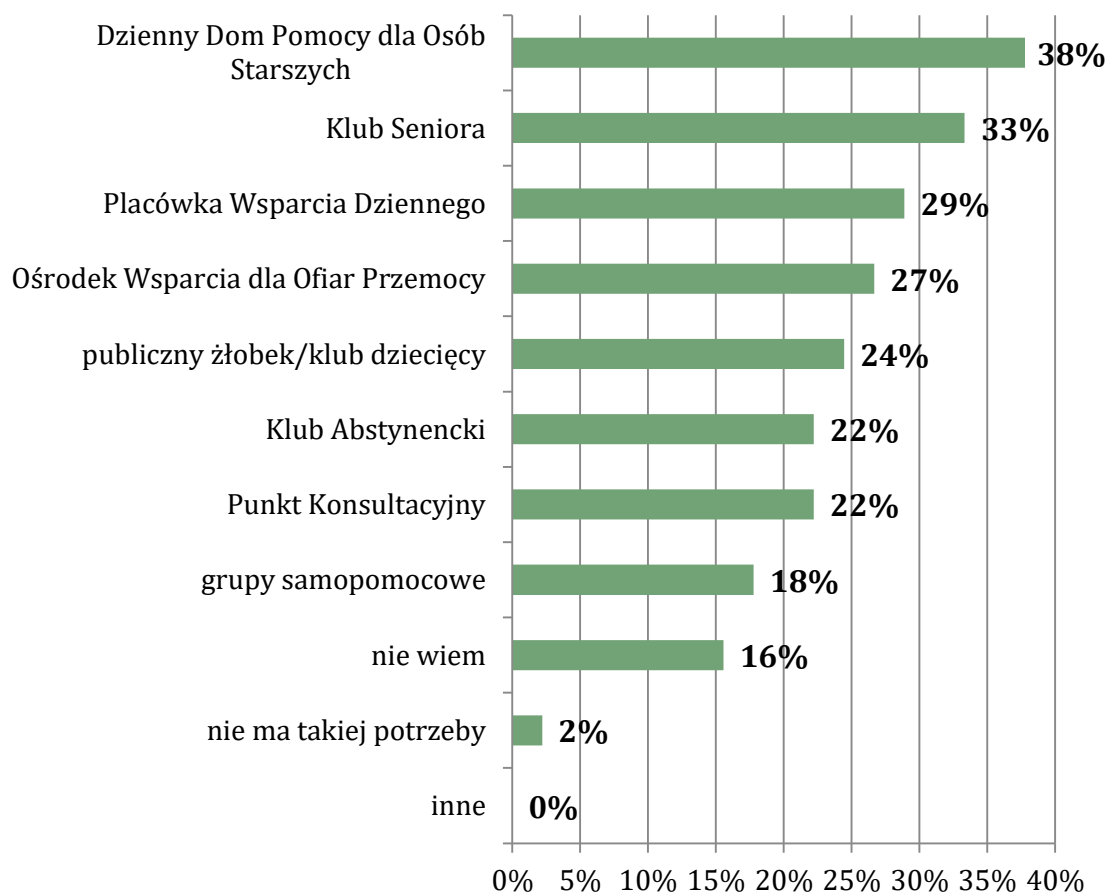

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Zdaniem największej ilości respondentów biorących udział w badaniu na terenie gminy Barciany jest potrzeba utworzenia Dziennego Domu Pomocy dla Osób Starszych (38%). Co trzeci pracownik instytucjonalny wskazał na Klub Seniora (33%), Placówkę Wsparcia Dziennego (29%) oraz Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy (27%). W mniejszym stopniu pracownicy widzą potrzebę utworzenia grup samopomocowych (16%).

Wykres 68. Czy na terenie gminy jest potrzeba poszerzenia oferty poniższych instytucji? N=45

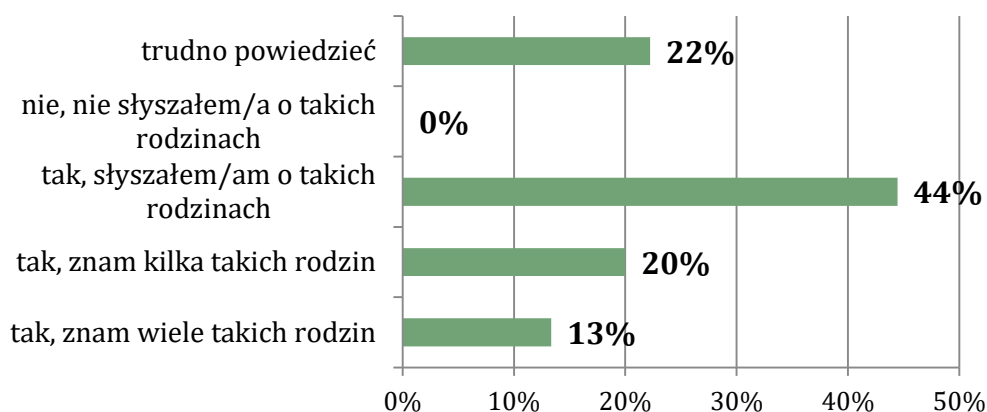

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PRZEMOC W RODZINIE ORAZ SKALA UZALEŻNIEŃ

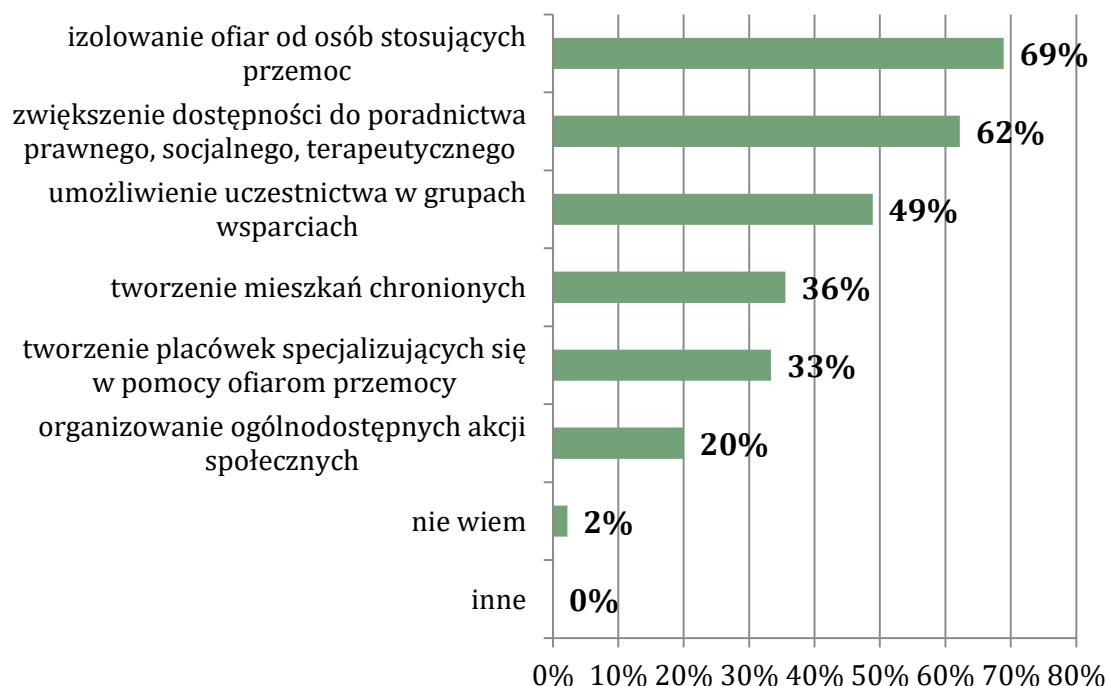
W pierwszej kolejności zapytaliśmy naszych respondentów o to, czy ich zdaniem na terenie gminy Barciany występuje zjawisko przemocy w rodzinie. Co drugi ankietowany słyszał o takich rodzinach (44%), co piąty badany zna kilka takich rodzin (20%), a 13% zna wiele takich rodzin. 22% respondentów miało trudność z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 69. Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy występuje zjawisko przemocy w rodzinie? N=45

W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie najskuteczniejszych działań wobec ofiar przemocy domowej. Najczęściej wskazywano na izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc (69%), zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego (62%), umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia (49%), tworzenie mieszkań chronionych (36%), tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy (33%) oraz organizowanie ogólnodostępnych akcji społecznych (20%).

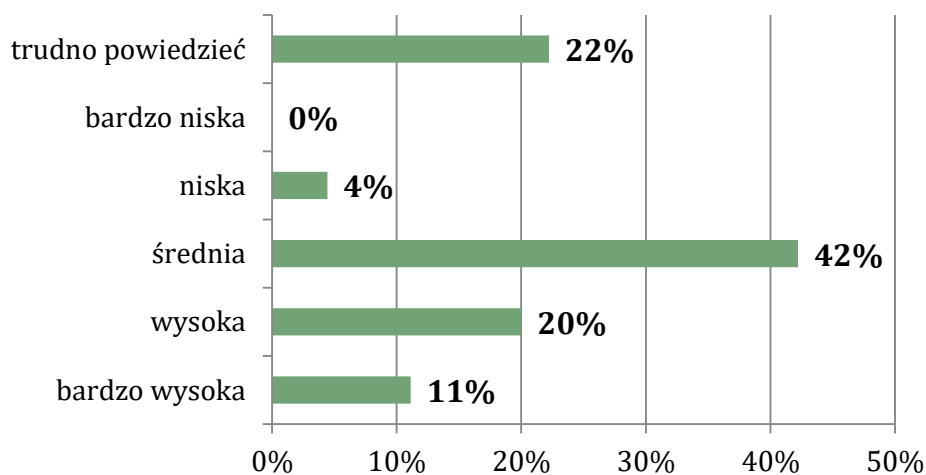
Wykres 70. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej? N=45

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci zostali poproszeni o ocenienie skali przemocy rówieśniczej wśród dzieci i młodzieży. W opinii 11% respondentów jest ona bardzo wysoka, 20% - wysoka, a jako średnią, określiło ją 42% badanych. Co drugi ankietowany miał trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie (22%). W opinii zaledwie 4% badanych występuje ona na niskim poziomie.

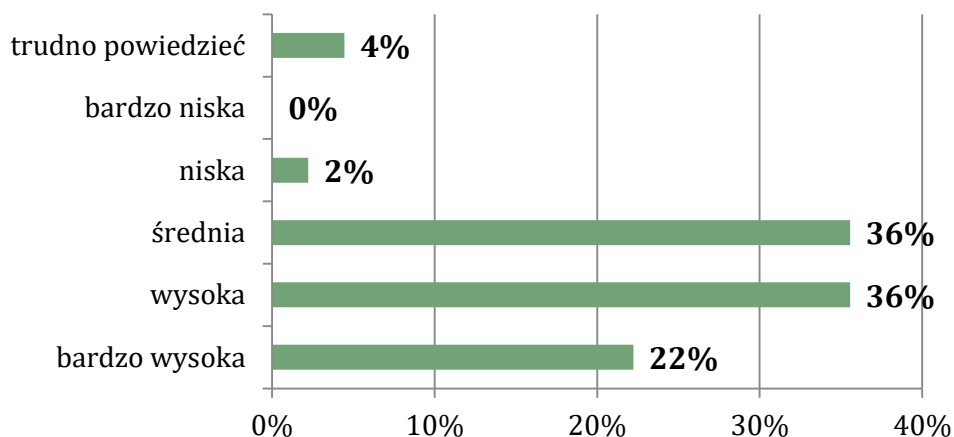
Wykres 71. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu przemocy rówieśniczej wśród dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę? N=45

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

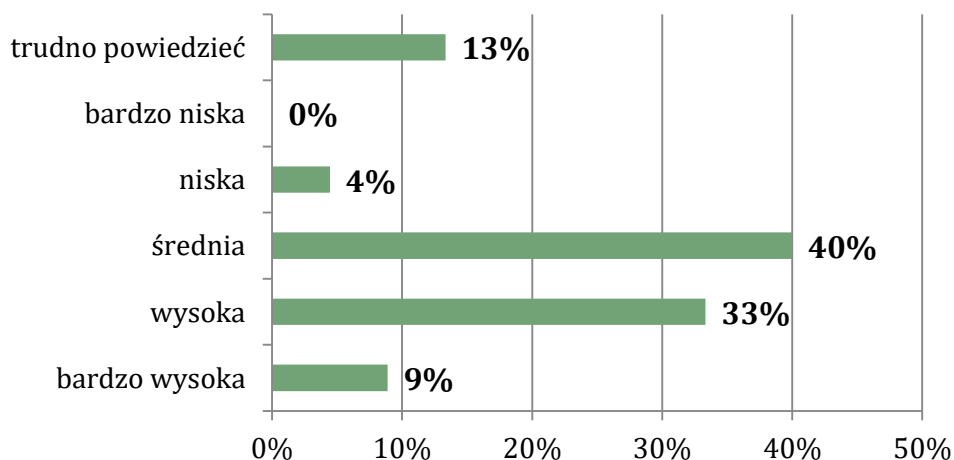
W następnej części poruszyliśmy kwestie związane z uzależnieniami. Ankietowani mieli odpowiedzieć na pytanie jaka jest skala problemu uzależnień wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Większość uznaje problem uzależnień za średni lub wysoki (po 36%), natomiast aż 22% pracowników jest zdania, że jest on bardzo wysoki.

Wykres 72. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dorosłych mieszkańców gminy? N=45

Zdaniem 40% respondentów skala uzależnień wśród dzieci i młodzieży z gminy Barciany jest średnia, 33% jest zdania, iż jest ona wysoka, a 9% uznaje ją za bardzo wysoką. Odmienne zdanie posiada 4% ankietowanych uznając ją za niską, a 13% osób nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie lub uznaje problem uzależnień wśród dzieci i młodzieży jako niski.

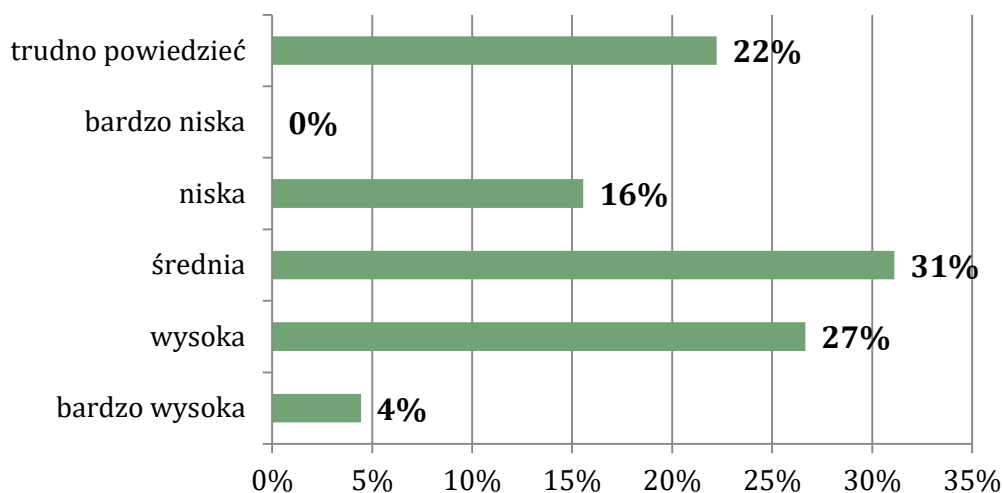
Wykres 73. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dzieci i młodzieży z gminy? N=45

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

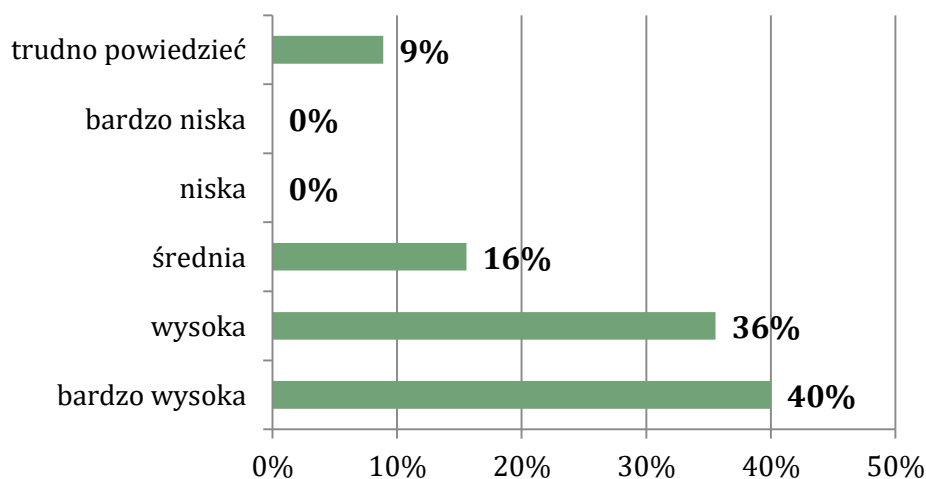
Interesowała nas także skala uzależnień od Internetu. Wśród dorosłych mieszkańców Gminy za średnią uznaje ją 31% przebadanych pracowników instytucjonalnych, w opinii 27% jest ona wysoka, a 4% uważa ją za bardzo wysoką. Trudność w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie miało 22% respondentów.

Wykres 74. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień od Internetu wśród dorosłych mieszkańców gminy? N=45

Jeżeli chodzi o skalę problemu uzależnień od Internetu wśród dzieci i młodzieży, 40% respondentów określiło ją jako wysoką, 36% jako bardzo wysoką, a 16% jako średnią.

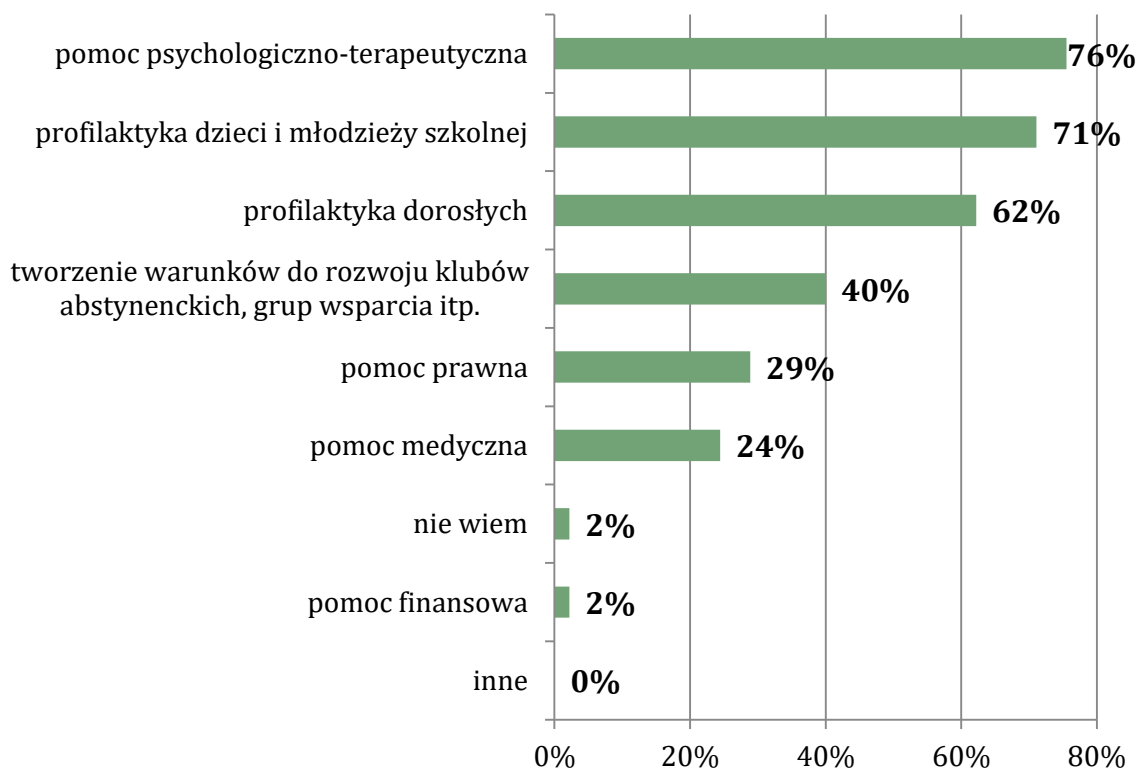
Wykres 75. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień od Internetu wśród dzieci i młodzieży z gminy? N=45

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych o wskazanie działań na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, które powinny być prowadzone na szerszą skalę. Pracownicy wskazywali głównie na pomoc psychologiczno-pedagogiczną (76%), profilaktykę dzieci i młodzieży szkolnej (71%), profilaktykę dorosłych (62%) oraz tworzenie warunków do rozwoju klubów abstynenckich i grup wsparcia (40%).

Wykres 76. Jakie działania w gminie powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? N=45

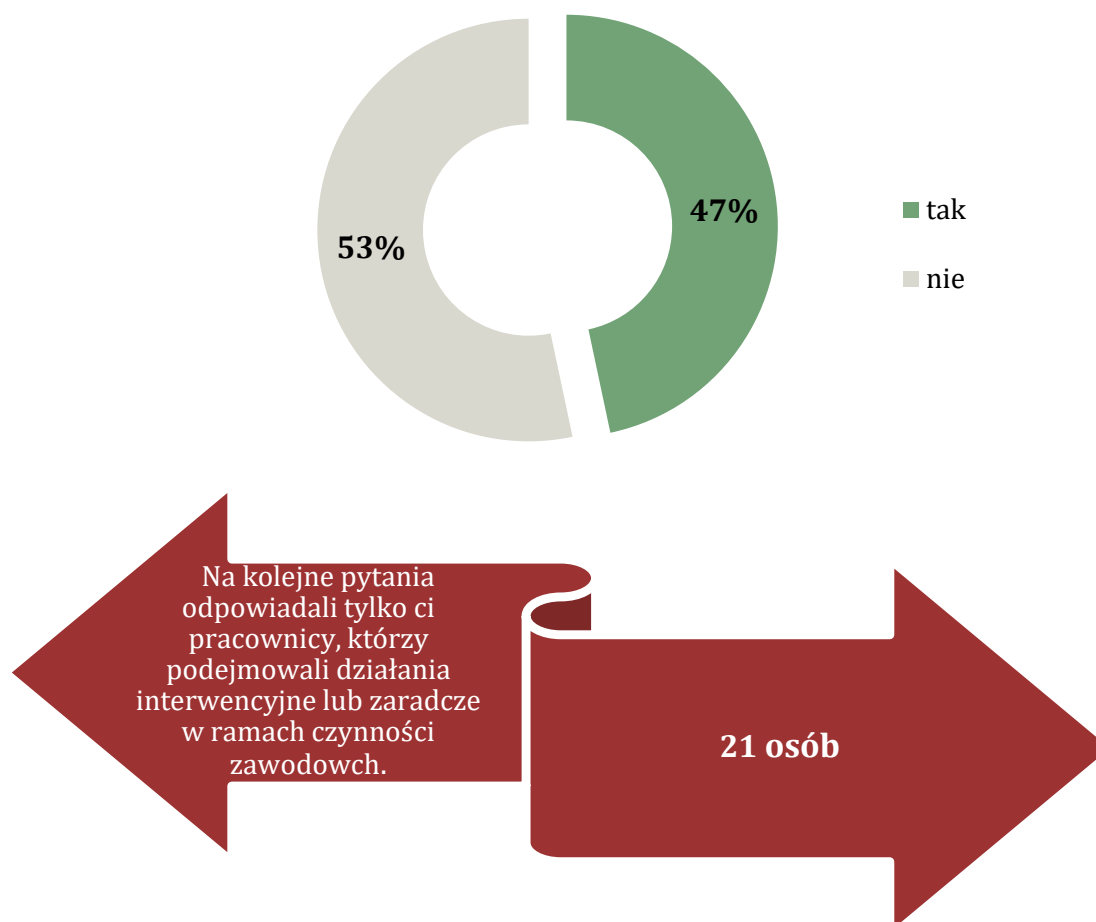

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

DZIAŁANIA PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że 47% badanych pracowników w ramach swoich czynności zawodowych, podejmowało działania interwencyjne lub zaradcze w stosunku do rodzin, z którymi współpracowała.

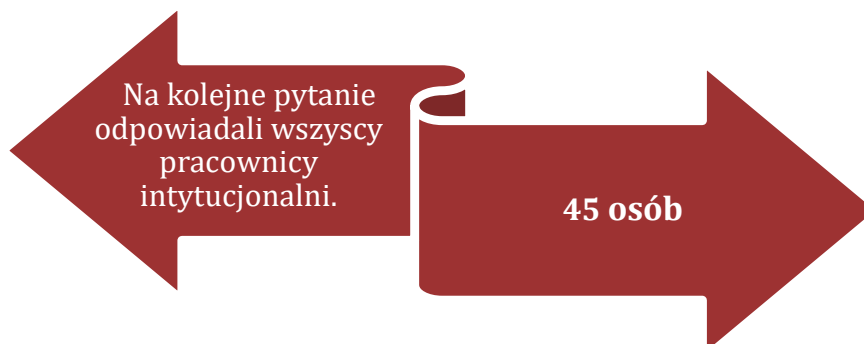
Wykres 77. Czy zdarzało się, aby Pan/Pani podejmował/a działania interwencyjne lub zaradcze w ramach czynności zawodowych? N=45

W ramach podejmowanych działań interwencyjnych, zaradczych w ramach czynności zawodowych pracownicy instytucjonalni odpowiadali, że były to: praca socjalna, rozmowy; organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, wysłuchanie i wytłumaczenie dlaczego poczynanie danej osoby jest złe; wszczynanie procedury NK, pomoc w podjęciu leczenia, uczestnictwo w procesie diagnostycznym, kierowanie do specjalistów; kierowanie spraw do sądu o wgląd w sytuację rodzinną; zawiadamianie Policji o przemoc w rodzinie u sąsiadów, spożywaniu alkoholu w miejscach publicznych przez młodzież szkolną; zgłaszanie problemów pedagogowi szkolnemu,

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

kierowanie uczniów do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kętrzynie, zgłaszanie pielęgniarce problemów z czystością uczniów; przeprowadzanie rozmów wspierających i dyscyplinujących z rodzicami; działania profilaktyczne i pedagogizacja rodziców.

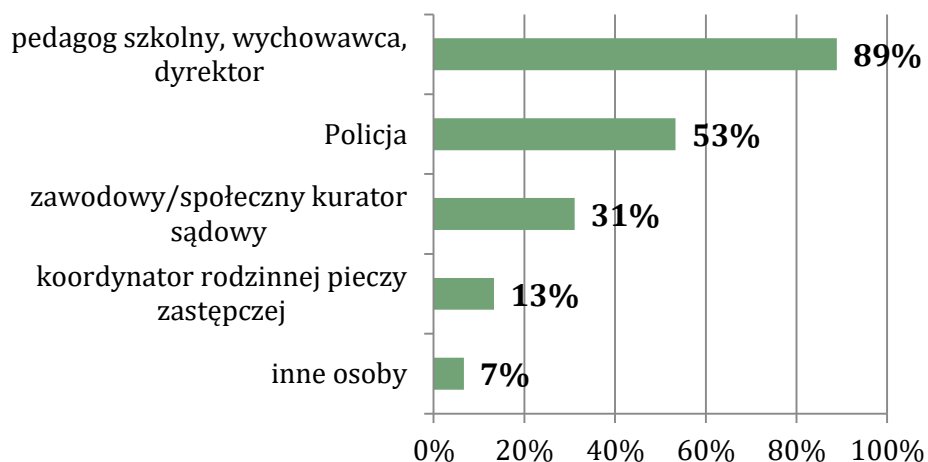

Co trzeci badany pracownik przyznał, że podejmował działania kontrolujące względem rodzin w ramach swoich czynności zawodowych (29%). Wśród wymienionych działań osoby te wskazywały na:

- wizyty w środowisku,
- monitorowanie utrzymywania abstynencji,
- monitorowanie procesu leczenia,
- wizytowanie środowiska w celu stwierdzenia obecnej sytuacji w rodzinie,
- informowanie pracowników socjalnych o występowaniu problemów w danej rodzinie,
- rozmowy z rodzicami,
- monitorowanie frekwencji, czystości, przyborów szkolnych,
- nadzorowanie konsultacji u specjalistów,
- wizyty w domach rodzinnych,
- współpraca ze specjalistami pracującymi z danymi rodzinami np. pracownikami GOPS-u, kuratorem.

Badani w ramach pracy z rodziną współpracują z pedagogami szkolnymi, wychowawcami, dyrektorami (89%), Policją (53%), zawodowym/społecznym kuratorem sądowym (31%), jak również z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej (13%). Wśród innych odpowiedzi ankietowani wymienili także *asystenta rodziny, pracowników GOPS, pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej.*

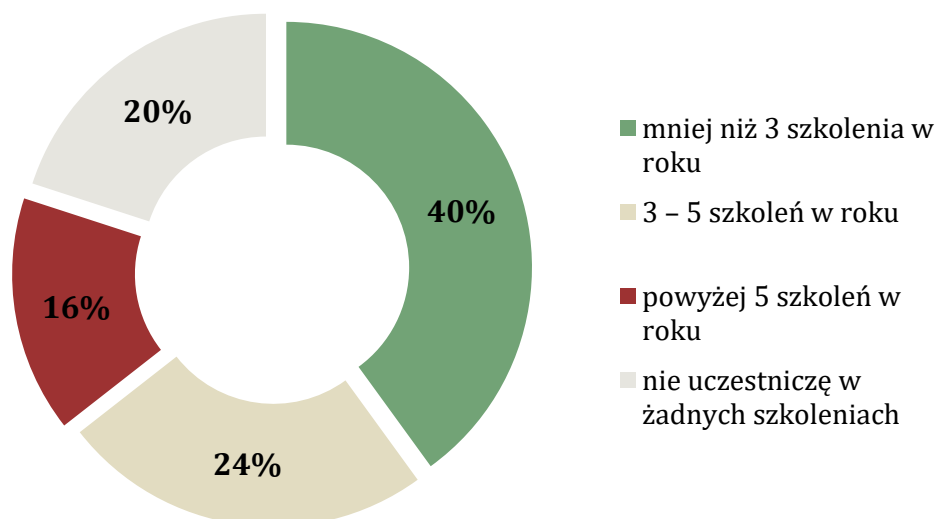
Wykres 78. Proszę wybrać, z jakimi osobami/służbami Pan/Pani współpracuje w ramach pracy z rodziną: N=45

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie informacji, jak często biorą one udział w szkoleniach/kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Najwięcej, bo 40% osób bierze udział w mniej niż 3 szkoleniach w roku, 24% w 3-5 szkoleniach w roku, 16% w więcej niż 5 w roku, natomiast 20% badanych przyznało, że nie uczestniczy w żadnych szkoleniach.

Wykres 79. Proszę o udzielenie informacji, jak często Pan/Pani bierze udział w szkoleniach/kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych? N=45

ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY **(wewnętrzne czynniki pozytywne)**

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY **(wewnętrzne czynniki negatywne)**

to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

SZANSE **(zewnątrze czynniki pozytywne)**

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA **(zewnątrze czynniki negatywne)**

to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Funkcjonowanie licznych placówek oświatowych.• Działalność kulturalno-rekreacyjna prowadzona przez Gminny Ośrodek Kultury, Bibliotekę Gminną, Klub Seniora oraz świetlice wiejskie.• Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjno- Informacyjnego i Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.• Działalność licznych organizacji pozarządowych.• Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.• Spadek liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.• Świadomość większości dorosłych jak i młodych mieszkańców Gminy nt. szkodliwości narkotyków i dopalaczy.• Stosunkowo mała natężenie problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Gminy.• Wiedza znacznej większości dorosłych respondentów oraz uczniów i młodzieży nt. szkodliwego wpływu substancji psychoaktywnych na zdrowie.• Stosunkowo małe natężenie problemu uzależnień od substancji psychoaktywnych wśród ankietowanych.• Stosunkowo mała dostępność środków	<ul style="list-style-type: none">• Spadek liczby mieszkańców Gminy na przestrzeni kilku ostatnich lat.• Bezrobocie i alkoholizm stanowiące główne problemy wśród rodzin w opinii pracowników instytucjonalnych.• Brak funkcjonującego żłobka/Klubu Dziecięcego.• Duża część mieszkańców deklarująca bycie świadkiem prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu na terenie Gminy.• Brak wiedzy części dorosłych respondentów nt. szkodliwego wpływu alkoholu na rozwój płodu oraz występowanie problemu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży.• Deklarowanie stosunkowo łatwej dostępności do alkoholu i papierosów przez znaczną część uczniów.• Stosunkowo wysokie natężenie problemu uzależnienia od Internetu wśród dzieci i młodzieży – znaczna część uczniów deklarująca korzystanie z Internetu powyżej 10 godz. dziennie.• Niski wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów.• Pozytywny stosunek dużego odsetka ankietowanych wobec stosowania kar fizycznych wobec dzieci.• Stosunkowo wysokie natężenie problemu przemocy rówieśniczej i domowej wśród

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

psychoaktywnych na terenie Gminy
w opinii uczniów.

- Niewielkie natężenie problemu nadmiernego korzystania z Internetu zarówno wśród dorosłych ankietowanych.

uczniów.

- Znaczna część uczniów nie biorących udziału w zajęciach profilaktycznych.
- Brak wiedzy znacznej części mieszkańców nt. działań podejmowanych przez Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie substancji psychoaktywnych.
- Niedostateczne zaangażowanie władz lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych w opinii znacznej części dorosłych mieszkańców.
- Zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców/opiekunów oraz sięganie po substancje psychoaktywne jako główne problemy społeczne wśród dzieci i młodzieży w opinii pracowników instytucjonalnych.
- Częstsze sięganie po substancje psychoaktywne, korzystanie z Internetu oraz doświadczanie/bycie świadkiem przemocy domowej zarówno wśród dorosłych jak i uczniów podczas trwania pandemii COVID-19.
- Stosunkowo wysokie natężenie problemu uzależnień od papierosów i alkoholu wśród ankietowanych.
- Znaczna część pracowników instytucjonalnych nie uczestniczących w szkoleniach podnoszących kompetencje zawodowe.

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

SZANSE

- Aktywizacja społeczna mieszkańców.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Doradztwo zawodowe w placówkach oświatowych.
- Rozwój usług społecznych.
- Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień.
- Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.

ZAGROŻENIA

- Starzejące się społeczeństwo.
- Emigracja zarobkowa młodych i wykształconych osób.
- Dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego.
- Zagrożenie wykluczeniem społecznym osób długotrwale bezrobotnych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Zagrożenie problemem uzależnień wśród dzieci i młodzieży.
- Wzrost zjawiska bezrobocia, przemocy i uzależnień spowodowany pandemią COVID-19.
- Mała aktywność mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym Gminy.

WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: uzależnienie od alkoholu, narkotyków, papierosów i e-papierosów oraz problem przemocy i cyberprzemocy, nadmiernego korzystania z Internetu, a także działań profilaktycznych w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz pracowników instytucjonalnych. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie gminy Barciany, w tym jakości życia jej mieszkańców. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

Rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców Gminy, ich opinii i postaw względem wybranych problemów społecznych;

zapoznanie się z problemami uczniów, poznanie ich postaw i doświadczeń związanych z wybranymi zagrożeniami społecznymi oraz uzależnieniami;

poznanie doświadczeń pracowników instytucjonalnych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności w zakresie problemów społecznych występujących na terenie Gminy.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e G m i n y B a r c i a n y

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego aktualne problemy społeczne występujące na terenie gminy Barciany wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców Gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Zakres zadań z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia, realizatorzy oraz źródła finansowania wskazane są w kilku ustawach, m.in. w ustawie o zdrowiu publicznym, ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii oraz w ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Wyznaczają one politykę wobec poszczególnych substancji psychoaktywnych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym, a zadania w nich wskazane uwzględniane są w narodowych i krajowych programach profilaktyki, z których najszerszym jest Narodowy Program Zdrowia.

Działania z zakresu profilaktyki na szczeblu lokalnym realizowane są poprzez gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz programy przeciwdziałania narkomanii. Źródłem finansowania działań jest budżet gminy oraz środki dodatkowe uzyskane z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną alkoholu (zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005 r. środki z zezwoleń mogą być wykorzystywane także na profilaktykę narkomanii). Dodatkowo gminy mogą ubiegać się o środki z innych źródeł: z urzędów centralnych, urzędów marszałkowskich, urzędów wojewódzkich, starostw powiatowych, środki z projektów unijnych czy też w formie darowizn od prywatnych osób czy przedsiębiorców.

Na poziomie lokalnym do realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień uprawnione są organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), specjalistyczne placówki opiekuńczo-wychowawcze (światlice socjoterapeutyczne), poradnie profilaktyki i terapii uzależnień, organizacje kościelne, grupy samopomocy, czy też rodziny osób uzależnionych.

Profilaktyka zachowań ryzykownych oraz udzielanie pomocy uczniom zagrożonym uzależnieniem wpisane są także w zadania placówek systemu oświaty, w tym w szczególności w zadania szkół i poradni psychologiczno-pedagogicznych. Od 2002 roku na szkoły nałożono ustawowy obowiązek realizacji szkolnego programu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, który w roku 2017 połączono z programem wychowawczym szkoły w jeden dokument: program wychowawczo-profilaktyczny.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek dorosłych
mieszkańców spożywających
alkohol.

• 77%

Odsetek dorosłych
mieszkańców spożywających
alkohol z dużą częstotliwością
(kilka razy w tygodniu lub
codziennie).

• 1%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, którzy
wykonywali obowiązki
służbowe pod wpływem
alkoholu (*spośród tych, którzy
spożywają alkohol, tj. 68 osób*).

• 4%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, którzy
prowadzili pojazd pod
wpływem alkoholu (*spośród
tych, którzy spożywają alkohol,
tj. 68 osób*).

• 1%

Odsetek dorosłych
mieszkańców twierdzących,
że w trakcie sytuacji
epidemiologicznej spożywali
więcej alkoholu (*spośród tych,
którzy spożywają alkohol,
tj. 68 osób*)

• 10%

Odsetek dorosłych
mieszkańców twierdzących,
że picie alkoholu w ciąży nie
ma wpływu na rozwój dziecka
lub deklarujących brak wiedzy
w tym zakresie.

• 4%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców gminy Barciany, tj. 77%. Wśród nich, średnio co druga osoba sięga po niego w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (43%).
- Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga tylko 1% mieszkańców Gminy.
- Wzrost spożycia alkoholu podczas trwającej sytuacji epidemiologicznej zadeklarowało 10% badanych.

Wykonywanie obowiązków pod wpływem alkoholu

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że niewielka część mieszkańców Gminy wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu. Do takiego zachowania przyznało się 4% respondentów (*spośród tych, którzy spożywają alkohol, tj. 68 osób*), przy czym żadnemu z ankietowanych nie zdarza się to często.

Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu

- Pozytywne jest to, że do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się tylko 1% respondentów (*spośród ankietowanych spożywających alkohol, tj. 68 osób*).
- Należy jednak podkreślić, że co trzeci ankietowany był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu (35%), co może wskazywać na występowanie na terenie Gminy problemów w tym zakresie.

Spożywanie alkoholu w ciąży

- Podczas realizacji działań profilaktycznych warto poszerzyć wiedzę mieszkańców odnośnie tematyki FAS. Badania wykazały bowiem, że 1% respondentów nie ma świadomości na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka, a kolejne 4% sądzi, że nie ma to żadnego wpływu na rozwój płodu.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Opinia na temat alkoholu

- Warto zwrócić uwagę na to, że świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy był średnio co trzeci respondent, tj. 37%.
- Wyniki uzyskane w badaniu dorosłych mieszkańców pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia wskazują na brak wiedzy części ankietowanych w tym zakresie – w opinii 3% respondentów jest on nieszkodliwy.

podsumowanie

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców gminy Barciany występuje w umiarkowanym natężeniu – spożywanie alkoholu zadeklarowała większość respondentów jednak nieznaczna część spośród nich sięga po niego w sposób wskazujący na picie szkodliwe lub uzależnienie. Badanie wykazało występujący na terenie Gminy problem wykonywania obowiązków służbowych oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, a także braku wiedzy części mieszkańców na temat szkodliwości tej substancji.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, Komisariacie/Posterunku Policji, parafii, Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym, szkołach itp. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców Gminy, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Ważnym aspektem jest przy tym finansowanie szkoleń dla personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek) w zakresie WRKI oraz zaopatrzenie personelu POZ w materiały do wykonywania badań przesiewowych, materiały dla pacjentów (broszury, ulotki), książki i materiały na temat problemów alkoholowych oraz listy teleadresowej do placówek leczenia uzależnienia.

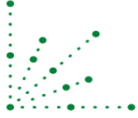
D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizację działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Kontynuowanie ścisłej współpracy z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Prowadzenie punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin. Warto mieć przy tym na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*:

„Punkty konsultacyjne mogą być prowadzone przez samorząd terytorialny, stowarzyszenia abstynenckie i inne podmioty pozarządowe. Powinny być dostępne dla klientów w godzinach popołudniowych i wieczornych, a warunki lokalowe gwarantować osobom zgłaszającym się do punktu dyskrecję i komfort psychiczny. Jeśli punkt znajduje się w urzędzie gminy czy w ośrodku pomocy społecznej, należy zadbać o oddzielne pokoje, do których nikt nie będzie wchodził i przeszkadzał w czasie rozmowy oraz nie będą dzwoniły telefony służbowe. Rekomendowanym rozwiązaniem jest zatrudnienie na kilka godzin w tygodniu specjalisty psychoterapii uzależnień lub instruktora terapii uzależnień, który pracuje w placówce leczenia uzależnienia. Ważną umiejętnością osób zatrudnianych w punktach konsultacyjnych jest skuteczne motywowanie klientów do zmiany szkodliwych zachowań.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku

- Implikacje prawne zawarte są w *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* z dnia 26 października 1982 r., gdzie art. 17 ust.1 mówi: kierownik zakładu pracy lub osoba przez niego upoważniona mają obowiązek niedopuszczenia do pracy pracownika, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stawił się on w pracy w stanie po spożyciu alkoholu albo spożył alkohol w trakcie pracy. Okoliczności stanowiące podstawę decyzji powinny być podane pracownikowi do wiadomości. Ustawodawca określa również, kto

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

przeprowadza kontrolę stanu trzeźwości, art. 17 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy: Na żądanie kierownika zakładu pracy, osoby przez niego upoważnionej, a także na żądanie pracownika, o którym mowa w ust. 1, badanie stanu trzeźwości pracownika przeprowadza uprawniony organ powołany do ochrony porządku publicznego. Zabiegu pobrania krwi dokonuje fachowy pracownik służby zdrowia. Do badania stanu trzeźwości stosuje się przepisy, wydane na podstawie art. 47 ust. 2.

- Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Organizowanie szkoleń dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.
- Włączenie się w następującą kampanię edukacyjną i realizację jej założeń na szczeblu lokalnym: *Ciąża bez alkoholu* uświadamia szkodliwy i nieodwracalny wpływ alkoholu na prawidłowy rozwój dziecka w życiu płodowym. Realizowane w ramach projektu działania edukacyjne uwrażliwiają na zakres szkód związanych z piciem alkoholu przez kobiety w okresie ciąży i karmienia piersią. Kampania dostarcza również rzetelnej wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych w okresie ciąży.
- Dostarczanie wiedzy lekarzom, psychologom, pedagogom oraz wszystkim osobom, które zajmują się pomocą dzieciom z FASD oraz ich rodzinom.
- Zwiększenie dostępności do pomocy dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Współpraca z instytucjami w zakresie tworzenia systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

- Realizowanie domowych wizyt u kobiet w ciąży lub u młodych matek z grupy ryzyka np. przez przeszkoloną pielęgniarkę lub pracownika socjalnego, których celem jest wspieranie i edukacja matek w zakresie potrzeb dziecka oraz pomoc i konsultacje w sprawach zdrowia, zatrudnienia, sytuacji mieszkaniowej i prawnej.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców
palących papierosy codziennie.

• 33%

Odsetek dorosłych mieszkańców
palących e-papierosy
codziennie.

• 11%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, wypalających
dziennie powyżej 16 sztuk
papierosów (*spośród
ankietowanych palących
papierosy, tj. 33 osób*).

• 21%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, oceniających
papierosy jako mało lub
nieškodliwe.

• 13%

Odsetek dorosłych mieszkańców
oceniających e-papierosy jako
mało szkodliwe
lub nieszkodliwe.

• 17%

Odsetek dorosłych
mieszkańców palących więcej
papierosów podczas trwania
pandemii COVID-19 (*spośród
ankietowanych palących
papierosy, tj. 33 osób*).

• 30%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala palenia papierosów i e-papierosów

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że codziennie papierosy pali co trzeci dorosły mieszkaniec gminy Barciany (33%).
- W okresie pandemii COVID-19 do częstszego sięgania po tradycyjne papierosy przyznało się 30% respondentów, a po e-papierosy 25%.
- Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Gminy znacznie mniej popularne, niż tradycyjne papierosy – codziennie sięga po nie 11% ankietowanych.

Opinia na temat palenia papierosów i e-papierosów

- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że nie wszyscy respondenci zdają sobie sprawę ze szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia (13%).
- E-papierosy są według dorosłych mieszkańców mniej szkodliwe, niż tradycyjne papierosy - jako mało szkodliwe lub nieszkodliwe elektroniczne papierosy uważa 17% respondentów.

podsumowanie

Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problem palenia papierosów występuje wśród dorosłych mieszkańców gminy Barciany w znacznym natężeniu, natomiast uzależnienie od e-papierosów dotyczy mniejszej części respondentów. Badanie wykazało brak wiedzy części respondentów na temat szkodliwego wpływu na zdrowie zarówno papierosów, jak i e-papierosów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców,
którzy sięgnęli po narkotyki
lub dopalacze.

• 5%

Odsetek dorosłych mieszkańców,
którzy sięgali po narkotyki lub
dopalacze więcej
niż jednokrotnie.

• 3%

Odsetek dorosłych mieszkańców,
oceniających dopalacze jako
mało szkodliwe
lub nieszkodliwe.

• 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców
oceniających narkotyki jako
mało szkodliwe
lub nieszkodliwe.

• 4%

Odsetek dorosłych mieszkańców,
którzy w czasie pandemii
COVID-19 częściej sięgali
po narkotyki i dopalacze.

• 0%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Skala zażywania narkotyków i dopalaczy</i>	<ul style="list-style-type: none">– Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 5% respondentów.– Zebrany materiał badawczy wykazał, iż problem nadmiernego zażywania substancji psychoaktywnych dotyczy 1% mieszkańców – 1 badany zadeklarował, że codziennie sięga po substancje psychoaktywne.– Żaden z ankietowanych nie przyznał, że w trakcie trwania pandemii COVID-19 sięgał częściej po substancje psychoaktywne niż wcześniej.
<i>Rodzaje zażywanych substancji</i>	<ul style="list-style-type: none">– Wyniki badania ankietowego pokazały, iż respondenci sięgali po marihuanę, środki nasenne, dopalacze, kokainę, grzyby halucynogenne, mefedron oraz ekstazy.
<i>Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym</i>	<ul style="list-style-type: none">– Na znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał stosunkowo nieduży odsetek respondentów, średnio co jedenasty ankietowany. Przeważająca część spośród tych osób wskazała na znajomość konkretnej osoby.
<i>Opinia na temat narkotyków i dopalaczy</i>	<ul style="list-style-type: none">– Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że nie wszyscy mieszkańcy zdają sobie sprawę ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia – 2% uważa je za nieszkodliwe, a kolejne 2% za mało szkodliwe.

podsumowanie

Uzyskane wyniki badań pozwalają stwierdzić, że problem związany z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców gminy Barciany jest widoczny, jednak nie przybiera on znacznych rozmiarów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościoły, szpitale, przychodnie itp.

PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

• 12%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących stosowanie przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

• 3%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej.

• 30%

Odsetek dorosłych mieszkańców stwierdzających, że w ich domu występuje problem przemocy.

• 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców nieoceniających jednoznacznie negatywnie stosowania kar fizycznych wobec dzieci.

• 18%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących częstsze doświadczenie przemocy podczas pandemii COVID-19.

• 36%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem przemocy w rodzinie badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 2% dorosłych mieszkańców gminy Barciany – wskazali oni, iż problem przemocy występuje w ich domu.
- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy domowej zadeklarował stosunkowo wysoki odsetek badanych – średnio co trzeci respondent, tj. 30%.
- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problemu przemocy doświadczył i zastosował stosunkowo znaczny odsetek ankietowanych w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Przemocy doznało 12% respondentów, natomiast stosowało – 3%.
- Z zebranych danych wynika, iż najczęściej mieszkańcy doświadczali przemocy psychicznej (73%), przemocy ekonomicznej i mobbingu - po 36% (spośród tych, którzy doświadczali przemocy, tj. 11 osób).
- Analizując wyniki badań można stwierdzić, że podczas trwania pandemii COVID-19 36% dorosłych mieszkańców częściej doświadczalo przemocy (spośród tych, którzy doznali przemocy, tj. 11 osób).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że mieszkańcy Gminy doświadczali przemocy ze strony męża/zony, nieznanego, partnera/partnerki, kolegów z pracy, dziecka i pracodawcy.
- Cyberprzemocy doznało 30% dorosłych mieszkańców Gminy. Najczęściej doświadczali oni wyzywania w Internecie.

Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci

- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że średnio co szósty mieszkaniec biorący udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie lub ma do niej pozytywny stosunek (18%). Należy wziąć to pod uwagę podczas projektowania działań profilaktycznych wśród dorosłej części społeczności lokalnej.
- Do zastosowania przemocy wobec dziecka/dzieci przyznał się jeden z ankietowanych.

Analizując uzyskane w tym obszarze wyniki badań można stwierdzić, że problem związany z przemocą występuje na niepokojącym poziomie – średnio co trzeci dorosły mieszkaniec zna kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej. Warto zwrócić uwagę również na to, że część respondentów nie ocenia jednoznacznie negatywnie stosowania kar fizycznych wobec dzieci jako metody wychowawczej.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się, aby podczas warsztatów mieszkańcy uczeni byli w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy.
- Prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów. Badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy. W załączniku nr 1 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.
- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

- Rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie www.niebieskalinia.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 2, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl lub pod numerem tel. 22 824-25-01.
- Zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.
- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.

„Rekomenduje się również, aby gminy zadbały o to, aby profesjonaliści pracujący z członkami rodzin z problemem przemocy posiadali certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nadany przez dyrektora PARPA, który można otrzymać w ramach Programu potwierdzania kwalifikacji osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

KORZYSTANIE Z INTERNETU

Odsetek dorosłych
mieszkańców korzystających
z Internetu codziennie.

• 91%

Odsetek dorosłych
mieszkańców deklarujących
korzystanie z Internetu
powyżej 6 godzin w ciągu dnia.

• 8%

Odsetek dorosłych
mieszkańców deklarujących
doświadczenie problemów
w związku z korzystaniem
z Internetu.

• 11%

Odsetek dorosłych
mieszkańców deklarujących
poświęcanie większej ilości
czasu na korzystanie
z Internetu podczas pandemii
COVID-19.

• 43%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Częstotliwość korzystania z Internetu

- Z Internetu korzysta 99% dorosłych mieszkańców Gminy, przy czym zdecydowana większość robi to codziennie (91%).
- Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania pod kątem częstotliwości korzystania z Internetu możemy stwierdzić, że stosunkowo niewysoki odsetek badanych poświęca na to dziennie znaczne ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin (8%).
- Do częstszego korzystania z Internetu podczas pandemii COVID-19 przyznało się 43% badanych.
- Problemów związanych z korzystaniem z Internetu doświadczyło 11% badanych.

podsumowanie

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań, możemy stwierdzić, że problem nadmiernego korzystania z Internetu może dotyczyć zaledwie 8% dorosłych mieszkańców Gminy – stwierdzili oni, iż poświęcają na to powyżej 6 godzin dziennie (z wyłączeniem pracy). Całościowa analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że problem związany z nadmiernym korzystaniem z Internetu nie przybiera w gminie Barciany niepokojących rozmiarów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie warsztatów wśród mieszkańców na temat mediów społecznościowych (ochrona informacji o sobie i swoim wizerunku w sieci), cyberprzemocy i jej rodzajów (sposoby radzenia sobie z tym problemem) oraz handlu w sieci (oszustwa finansowe).
- Przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej uzależnienia od urządzeń elektronicznych, mającej na celu poszerzenie ich świadomość na temat nadmiernego korzystania z nowych mediów i zagrożeń za tym idących.
- Powtórzenie w przyszłości badań diagnozujących problem uzależnienia od Internetu wśród dorosłych mieszkańców Gminy.

PROFILAKTYKA

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających zaangażowanie władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców jako niedostateczne.

• 26%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących brak wiedzy na temat miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemów.

• 14%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia na temat działań podejmowanych przez Gminę

- Z uzyskanych danych wynika, że znaczna część mieszkańców nie ma wiedzy albo opinii na temat stopnia zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców lub ocenia je jako niedostateczne (63%).
- Warto podkreślić, że co drugi badany nie wie, jakie działania podejmuje Gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (43%), a co czwarty uważa, że Gmina nie podejmuje żadnych działań (25%).

Znajomość miejsc, w których można uzyskać pomoc w przypadku doświadczenia problemów

- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo znaczna część respondentów deklarujących brak wiedzy odnośnie miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemu uzależnienia lub przemocy – przyznało to 14% badanych.
- Największym zaufaniem w przypadku problemów związanych z uzależnieniami lub przemocą w rodzinie cieszy się Policja i Telefon Zaufania, natomiast co piąty ankietowany udałby się po pomoc do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Odpowiedzi respondentów pokazują, że część mieszkańców Gminy nie ma wiedzy na temat miejsc, gdzie można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia, czy też przemocy. Warto zwrócić uwagę również na to, że wielu respondentów nie ma wiedzy na temat zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców lub w ich opinii działania te są niedostateczne.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Włączanie i angażowanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Włączanie w działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów (osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów).
- Prenumerata lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
- Interaktywne komunikowanie się ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Stałe rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnej gazecie, czy też na stronie internetowej Gminy.
- Stowarzyszenie Diakonia Ruchu Światło-Życie realizuje ogólnopolską kampanię edukacyjną #NIEROZERWALNI, której głównymi odbiorcami są rodziny. Przypomina, że więzi rodzinne i relacje między dziećmi i rodzicami są kluczowe dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży. Uświadamia, że okazywanie emocjonalnego wsparcia oraz rozważna kontrola ze

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

strony dorosłych są elementami wychowania, które mają istotne znaczenie dla ograniczania ryzyka zaburzeń zdrowia psychicznego i zachowania u dzieci i nastolatków. Pomaga rozwijać te kompetencje rodziców i opiekunów, które wpływają na pogłębienie więzi rodzinnych i wspierają mądrą ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych decyzji. Podpowiada konkretne rozwiązania, ćwiczenia i sposoby wzmacniające wysokie kompetencje psychospołeczne w rodzinie. Inicjuje budowanie społeczności rodzin wzajemnie wspierających się i wspólnie przeżywających radości i smutki codziennego życia. Rekomendujemy udział miast i gmin w kampanii edukacyjnej #NIEROZERWALNI.

WPŁYW PANDEMII COVID-19 NA KONDYCJĘ PSYCHICZNĄ

Odsetek dorosłych mieszkańców borykających się z trudnymi emocjami/uczuciami podczas trwania pandemii COVID-19.

• 49%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących, że obecna sytuacja związana z pandemią COVID-19 jest dla nich źródłem nerwów.

• 28%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia na temat kondycji psychicznej podczas pandemii COVID-19

- Z uzyskanych danych wynika, że obecna sytuacja epidemiologiczna jest źródłem nerwów dla 28% dorosłych mieszkańców Gminy. Największa część respondentów odczuwa niepokój związany ze zdrowiem swoim oraz bliskich, którzy znajdują się w grupie ryzyka, obawiają się o bezpieczeństwo własne i rodziny, a także doświadczają niepokoju związanego z niepewnością jak długo potrwa obecna sytuacja.
- Stosunkowo wysoki odsetek badanych odczuwa trudne emocje/uczucia związane z trwającą sytuacją epidemiologiczną. Najczęściej deklarowanymi odpowiedziami były trudności z zasypianiem, odczuwanie stresu i lęku.

podsumowanie

Analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, iż sytuacja epidemiologiczna spowodowana pandemią COVID-19 w sposób negatywny wpłynęła na kondycję psychiczną wśród znacznej części dorosłej społeczności gminy Barciany. Konieczne jest zaprojektowanie i wdrożenie działań z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zaleca się prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób oceniających negatywnie swoją kondycję psychiczną.
- Wzmocnienie współpracy między instytucjami podejmującymi działania na rzecz zdrowia i profilaktyki zdrowia psychicznego.
- Zwiększenie dostępu do informacji o zdrowiu psychicznym na terenie Gminy poprzez dystrybucję ulotek, broszur, informacje w mediach, zaangażowanie lokalnych liderów opinii oraz wykorzystanie dobrze działających kanałów informacyjnych (np. docieranie przez szkoły do rodzin uczniów).
- Zaleca się organizację warsztatów dla mieszkańców, dzieci i seniorów dotyczących wpływu diety i aktywności fizycznej na stan fizyczny i psychiczny człowieka.

UCZNIOWIE

PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek uczniów, którzy
sięgnęli po alkohol.

• 25%

Odsetek uczniów, którzy pili
alkohol więcej niż
jednokrotnie.

• 14%

Odsetek uczniów uznających
alkohol za łatwy do
zdobycia.

• 27%

Odsetek uczniów
oceniających alkohol
za nieszkodliwy, w małym
stopniu szkodliwy lub nie
mających w tym zakresie
wiedzy.

• 27%

Odsetek uczniów, którzy
częściej sięgnęli po alkohol
podczas okresu izolacji
spowodowanej pandemią
COVID-19.

• 22%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Skala spożywania alkoholu</i>	<ul style="list-style-type: none">– Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie gminy Barciany pokazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnął średnio co czwarty uczeń biorący udział w badaniu, tj. 25%.– Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że spośród uczniów, którzy pili alkohol, część spożywała go jednokrotnie (11%) lub kilka razy (8%). Do wielokrotnego spożywania alkoholu przyznało się 2% ankietowanych, natomiast 4% uczniów spożywa go regularnie.– Niepokojące jest to, że 17% respondentów sięgnęło po alkohol więcej niż 2 razy w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie.– W trakcie okresu izolacji, spowodowanego pandemią COVID-19, blisko co piąty uczeń przyznał, że częściej sięgał po alkohol (22% spośród tych, którzy spożywali alkohol).
<i>Wiek inicjacji alkoholowej</i>	<ul style="list-style-type: none">– Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji alkoholowej, 54% ankietowanych przyznało, że sięgnęło po alkohol w wieku 10-13 lat (spośród tych, którzy spożywali alkohol), a 17% miało wówczas mniej niż 10 lat.
<i>Rodzaj spożywanego alkoholu</i>	<ul style="list-style-type: none">– Najpopularniejszym wśród uczniów rodzajem spożywanego alkoholu okazało się piwo – piło je większość badanych (82% spośród tych, którzy spożywali alkohol).– Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znalazła się wódka – spożywało ją co trzeci ankietowany mający za sobą inicjację alkoholową.
<i>Okoliczności spożywania alkoholu</i>	<ul style="list-style-type: none">– Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również okoliczności otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że większość młodych mieszkańców Gminy miała kontakt z alkoholem, ponieważ zostało nim poczęstowanych przez inne osoby (38%), albo dostało go do spróbowania od rodziców (24%).

*Dostępność
napojów
alkoholowych*

– Analizując odpowiedzi uczniów z Gminy Barciany można stwierdzić, że alkohol jest łatwo dostępny dla respondentów – co czwarty uczeń przyznał bowiem, że nie miałby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości (27%).

*Opinia na temat
szkodliwości
alkoholu*

– Na podstawie deklaracji badanych uczniów możemy stwierdzić, że co czwarty respondent nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu – 27% ankietowanych uznaje go za mało szkodliwy, nieszkodliwy lub przyznali, iż nie mają na ten temat żadnej wiedzy.

– Jednocześnie z uzyskanych danych widzimy, że alkohol jest przez uczniów postrzegany jako mniej szkodliwy niż dopalacze i narkotyki.

podsumowanie

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród uczniów z gminy Barciany występuje na niepokojącym poziomie. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z alkoholem miała znaczna część uczniów, a wśród tych, którzy po niego sięgnęli, część spożywa go regularnie, co więcej – do spożywania alkoholu więcej niż 7 razy w ciągu 30 dni poprzedzających badanie przyznała się znaczna część respondentów. Pozytywne jest to, że przeważająca część młodych mieszkańców Gminy zdaje sobie sprawę ze szkodliwości alkoholu dla zdrowia. Jednakże warto mieć na uwadze przede wszystkim to, że znaczna część uczniów uznaje alkohol za łatwo dostępny.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekomendowane.pl>.
- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje, muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

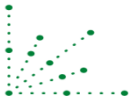
- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Prowadzenie działań koncentrujących się na zwiększeniu odporności dzieci i młodzieży na negatywne skutki sytuacji kryzysowej spowodowanej pandemią COVID-19, poprzez uczenie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, bazujących na naturalnych, dostępnych dla każdego indywidualnych zasobach wewnętrznych. Obserwowalna jest bowiem zależność pomiędzy kryzysem psychicznym wynikającym z sytuacji pandemicznej, a sięganiem po alkohol przez uczniów.
- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza, na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania, w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców oraz realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę *Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* w swoich rekomendacjach za 2021 rok.

*„[...] rekomenduje się realizowanie działań profilaktyczno-
edukacyjnych we współpracy z rodzicami, aby wspierać
abstynencję dziecka i przygotowywać je do podejmowania
świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych
z używaniem substancji psychoaktywnych. Chodzi zatem
nie tylko o przekazanie informacji na temat skali problemu,
ale pracę nad przekonaniem normatywnym dotyczącymi
picia alkoholu i jego szkodliwości dla młodzieży i dorosłych.*

*W ocenie specjalistów zajmujących się profilaktyką
najbardziej skuteczne są programy oparte na równoległym
oddziaływaniu zarówno na rodziców, jak i dzieci.” –*

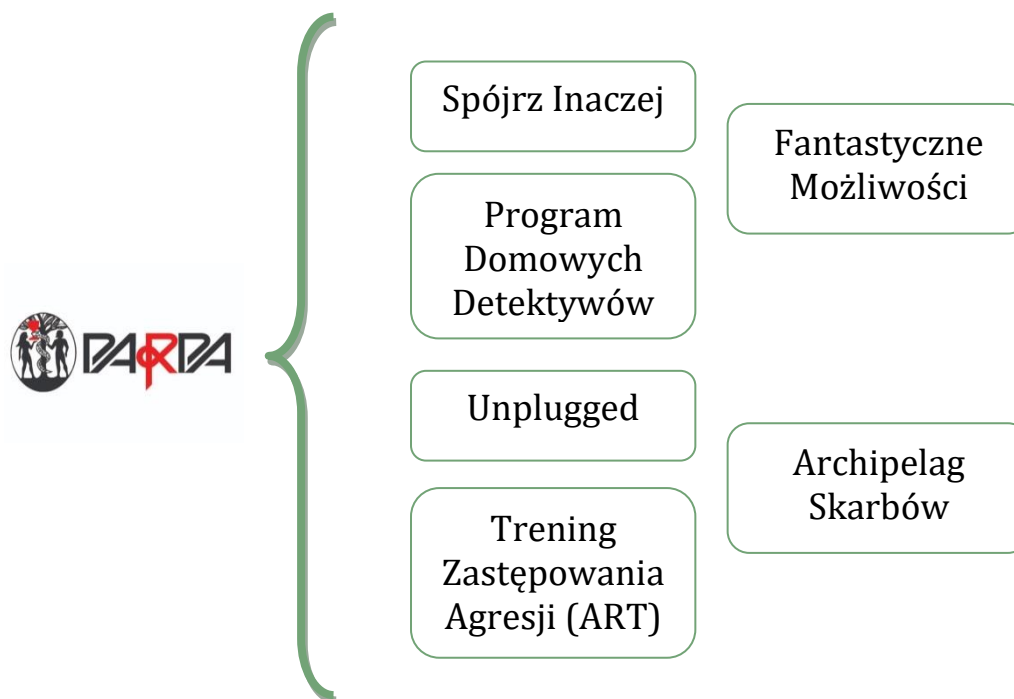
Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych
programów profilaktyki i rozwiązywania problemów
alkoholowych w 2021 roku.

- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań. Należy dążyć do powiązania działań skierowanych ku dzieci i młodzieży z działaniami skierowanymi do ich dorosłego otoczenia - nie tylko rodziców, ale także nauczycieli.
- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować. Przykłady takich programów stanowią programy znajdujące się w banku programów rekomendowanych, takie jak:

- Realizacja programów opartych na strategii edukacji normatywnej, których celem jest korygowanie błędnych przekonań normatywnych (np. przekonania, że większość nastolatków przyjmuje środki psychoaktywne) i osłabianiu odczuwanej presji społecznej (np. przekonania, że skoro wszystkie nastolatki biorą narkotyki, ja też powinienem to zrobić).
- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.
- Wspieranie uczniów przeżywających trudności edukacyjne, obserwowany jest bowiem związek pomiędzy występowaniem trudności w nauce, a podejmowaniem zachowań ryzykownych.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samoocena, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szanse na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Odsetek uczniów, którzy palili papierosy.

• 20%

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po papierosy więcej niż 4 razy w ciągu ostatnich 30 dni *(spośród tych, którzy palili papierosy)*.

• 39%

Odsetek uczniów, którzy palili e-papierosy.

• 16%

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po e-papierosy więcej niż 4 razy w ciągu ostatnich 30 dni.

• 23%

Odsetek uczniów, którzy w trakcie izolacji spowodowanej pandemią COVID-19 częściej sięgali po papierosy.

• 30%

Odsetek uczniów, którzy w trakcie izolacji spowodowanej pandemią COVID-19 częściej sięgali po e-papierosy.

• 19%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Skala palenia papierosów</i>	<ul style="list-style-type: none">– Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że kontakt z papierosami miał średnio co piąty uczeń z gminy Barciany (20%).– Jednocześnie zauważalne jest to, że spośród uczniów mających z nimi kontakt, większość paliła je kilkukrotnie (7%).– W ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie, 22 uczniów przyznało się, iż w tym okresie paliło papierosy.– Do częstszego sięgania po papierosy w trakcie trwania izolacji spowodowanej pandemią COVID-19 przyznało się 30% uczniów (<i>spośród tych, którzy palili papierosy tradycyjne</i>).
<i>Skala palenia e-papierosów</i>	<ul style="list-style-type: none">– Elektroniczne papierosy wśród uczniów z gminy Barciany są nieco bardziej popularne niż papierosy tradycyjne – sięgnęło po nie 23% uczniów.– Z zebranych danych wynika również, że uczniowie palili elektroniczne papierosy z mniejszą częstotliwością jak te tradycyjne – większość badanych e-papierosy próbowało jednokrotnie (9%), a do regularnego ich palenia przyznało się 3% respondentów. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie po e-papierosy sięgnęło 20 uczniów.
<i>Ocena dostępności papierosów i e-papierosów</i>	<ul style="list-style-type: none">– W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów łatwiejsze do zdobycia. Różnica wynosi 8 pp. (papierosy uznaje za łatwe do zdobycia 28%, a e-papierosy 20%).
<i>Opinia na temat szkodliwości papierosów i e-papierosów</i>	<ul style="list-style-type: none">– Odpowiedzi uczniów ze szkół na terenie gminy Barciany dotyczące szkodliwości papierosów i e-papierosów pozwoliły na następujące wnioski: zdecydowana większość uczniów zdaje sobie sprawę ze szkodliwego wpływu tych substancji na zdrowie.– Z deklaracji badanych wynika, że papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż e-papierosy – szkodliwość tradycyjnych papierosów dostrzega 87% młodych mieszkańców Gminy, a w przypadku e-papierosów 82%.

podsumowanie

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem palenia papierosów i e-papierosów przybiera wśród uczniów z gminy Barciany znaczne rozmiary. Odpowiedzi młodych mieszkańców Gminy wskazują, że znaczna część z nich regularnie pali papierosy i e-papierosy. Podczas projektowania działań profilaktycznych należy zwrócić uwagę na wczesną inicjację nikotynową, stosunkowo łatwą dostępność papierosów w opinii wielu badanych, a także brak wiedzy części uczniów na temat szkodliwego wpływu omawianych substancji na zdrowie i życie.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości tego osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych. Przy realizacji tego warto mieć na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Społecznych* odnośnie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, które brzmią następująco:

„Na realizację pozalekcyjnych zajęć sportowych i imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym samorzady lokalne wydają blisko sześciokrotnie więcej funduszy niż na realizację rekomendowanych programów profilaktycznych, czyli ponad 62 mln zł. Te dysproporcje są szczególnie niepokojące, zważywszy na fakt, że nie udowodniono poprzez badania naukowe pozytywnego związku pomiędzy uczestnictwem młodzieży w takich działaniach a zmianą ich postawy wobec substancji psychoaktywnych. Należy podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek.”

- Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

Zajęcia sportowe powinny wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem zasad zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Istotne jest również, aby osoba prowadząca takie zajęcia miała odpowiednie przygotowanie i wiedzę w zakresie profilaktyki.

- Zorganizowanie warsztatów/zajęć mających na celu wzmacnianie poczucia własnej wartości, naukę asertywności i umiejętności przeciwstawiania się presji grupy rówieśniczej.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

- Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Pomocne w realizacji tej strategii, może być zaproszenie wykwalifikowanej osoby (np. lekarza), który w profesjonalny sposób przekáže uczniom odpowiedni zasób wiedzy, na temat skutków podejmowania takiego zachowania.
- Rozwijanie umiejętności budowania samokontroli, która jest uniwersalnym czynnikiem chroniącym przed paleniem papierosów, a także ogranicza inne zachowania ryzykowne młodych ludzi.
- Ograniczanie dostępności papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek uczniów, którzy sięgnęli po narkotyki lub dopalacze.

- 4%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za łatwe do zdobycia.

- 4%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za łatwe do zdobycia.

- 5%

Odsetek uczniów oceniających narkotyki za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 14%

Odsetek uczniów oceniających dopalacze za mało szkodliwe, nieszkodliwe lub deklarujących brak wiedzy w tym zakresie.

- 15%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że po narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne sięgnęło 4% uczniów.
- Podczas trwania izolacji spowodowanej COVID-19 po substancje psychoaktywne częściej sięgało 2 uczniów *(spośród 5 respondentów deklarujących ich zażywanie)*.
- Ankietowani wskazali, iż sięgali po marihuanę lub haszysz, substancje wziewne i LSD. Ponadto jeden z respondentów wskazał na wszystkie pozostałe, wymienione w kafeterii odpowiedzi substancje.

Dostępność środków psychoaktywnych

- W kwestii dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym uczniów, wyniki kształtują się na zadowalającym poziomie – tylko 5% uczniów uznaje dopalacze, a 4% narkotyki, za łatwo dostępne w swojej miejscowości.

Opinia na temat substancji psychoaktywnych

- W opinii uczniów narkotyki są nieco bardziej szkodliwe dla zdrowia (87%) niż dopalacze (86%).

podsumowanie

Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem środków psychoaktywnych badania pozwala stwierdzić, że problem ten wśród młodzieży nie występuje w znacznym natężeniu, gdyż: stosunkowo niewielka część młodych mieszkańców Gminy sięgnęła po substancje psychoaktywne oraz niewielka część z nich deklaruje łatwą dostępność środków psychoaktywnych na terenie gminy Barciany. Należy zwrócić jednak uwagę na to, że część uczniów nie posiada świadomości na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Przeprowadzanie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte przez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia. Nieskuteczne będą obrazy, statystyki i historie w celu wzbudzenia lęku przed konsekwencjami używania substancji oraz tradycyjne metody edukacji np. wykład/ pogadanka.
- Podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Przydatny w tym zakresie może być materiał udostępniony na stronie *Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii*, która zawiera przykłady objawów mogących wskazywać na używanie przez dzieci i młodzież narkotyków.
Link do strony: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=490267>
- Organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych - wtedy w większym stopniu przyczyniają się oni do rozwijania pozytywnych zachowań, niż prowadzący spoza szkoły. Szkoły, w których część kadry pedagogicznej przeszła szkolenia dla realizatorów, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności przy konstruowaniu programu wychowawczego.
- Przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

„Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Rodzice mają największą możliwość podejmowania skutecznych oddziaływań wychowawczych.

Szkoła i inne instytucje mogą wspierać rodziców w wychowaniu dzieci i uzupełniać ewentualne braki wynikające ze specyficznych trudności danej rodziny” -

Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek uczniów deklarujących
doświadczenie przemocy.

• 32%

Odsetek uczniów deklarujących
stosowanie przemocy.

• 35%

Odsetek uczniów deklarujących
występowanie w swojej szkole
przemocy między uczniami.

• 55%

Odsetek uczniów
stwierdzających, że w ich domu
członkowie rodziny stosują
wobec nich przemoc.

• 2%

Odsetek uczniów deklarujących
doznanie cyberprzemocy.

• 38%

Odsetek uczniów, którzy
w okresie izolacji
spowodowanej pandemią
COVID-19 częściej niż zwykle
doświadczali lub byli
świadkiem przemocy ze strony
członków swojej rodziny.

• 12%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemocy kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek respondentów, tj. 32%.
- Warte uwagi jest to, że do stosowania przemocy również przyznała się duża część uczniów. Na pytanie „czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby” twierdzącej odpowiedzi udzielił co trzeci respondent (35%).
- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy okazała się przemoc psychiczna – wskazało na nią 70% ankietowanych (spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy). Doświadczenie przemocy fizycznej zadeklarowało 59% badanych.
- Z uzyskanych danych wynika również, że wśród uczniów stosujących przemoc, większość stosowało przemoc fizyczną (58%), a do stosowania przemocy psychicznej przyznało się 56% respondentów.

Przemoc rówieśnicza

- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowego wynika, że znaczna część respondentów doświadczyła przemocy ze strony kolegów ze szkoły, rodzeństwa oraz znajomych (kolejno po 51%, 29%, 25% spośród tych, którzy doświadczyli przemocy).
- Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o stosowanie przemocy – większość ankietowanych (spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy), stosowało ją wobec swoich rówieśników (52%), a znaczny odsetek także wobec rodzeństwa (45%).
- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole dostrzega ją ponad połowa uczniów (55%).

Przemoc domowa

- Wśród uczniów biorących udział w badaniu byli również tacy, którzy zadeklarowali doznanie przemocy ze strony taty (11%) lub mamy (7%).

Cyberprzemoc

- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 2% domów respondentów – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje przemocy bezpośrednio w swoim domu.
- Z przeprowadzonego wśród uczniów z gminy Barciany badania wyłania się niepokojący obraz skali cyberprzemocy wśród przebadanych nastolatków – doznał jej średnio co trzeci uczeń (38%).
- Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy okazało się wyzywanie (27%), natomiast na drugim miejscu pod tym względem znalazło się ośmieszanie/poniżanie (15%).

podsumowanie

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem przemocy rówieśniczej występuje na stosunkowo wysokim poziomie i domaga się podjęcia działań profilaktycznych – znaczna część uczniów zadeklarowała bowiem występowanie w swojej szkole przemocy oraz doznawanie cyberprzemocy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); burza mózgów (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Przekazanie uczniom ulotek bądź plakatów dotyczących hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Wprowadzenie na terenie szkoły, jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Skuteczne zapobieganie działaniom przemocowym jest możliwe tylko wtedy, gdy w szkole funkcjonuje czytelny system norm współżycia społecznego i jasny system konsekwencji w przypadku złamania zasad. Ważne, aby zasady te odnosiły się do traktowania innych w społeczności szkolnej i powstały w wyniku pracy zespołowej uczniów, przy współudziale nauczycieli. Zasady te muszą być konsekwentnie egzekwowane.
- Przekazanie uczniom wiedzy, na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądaných działań

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

- w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doświadczających przemocy), trening atrybucji (świczenia w wyjaśnianiu orzyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia frugie osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Realizacja programu rekomendowanego „ARCHIPELAG SKARBÓW”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówiesniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomendowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.

„Warto podkreślić, iż wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

- Realizacja zajęć integracyjnych w klasach mających na celu budowanie konstruktywnego środowiska wychowawczego, wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami, tworzenie związków opartych na partnerstwie, dobrych relacjach i wzajemnym wsparciu.
- Wprowadzenie programów rówieśniczych jako pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy, czy rówieśniczy mediatorzy. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły. Program polega na organizowaniu grupy szkolnych liderów/pomocników, którzy pomagają rówieśnikom w różnych obszarach ich funkcjonowania.
- Zwrócenie szczególnej uwagi na zjawisko tzw. klasowej cyberprzemocy, którego nasilenie wynika z trwającej pandemii COVID-19.
- Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ klimat szkoły kształtują praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

- Opracowanie procedur reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy oraz podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.
- Dążenie do współpracy całego personelu szkoły poprzez szkolenie oraz zapoznanie ze szkolnym podejściem do przeciwdziałania przemocy (rozwiązywania konkretnych przypadków przemocy rówieśniczej) nie tylko personelu pedagogicznego, ale także administracyjnego i obsługi.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- Wspieranie personelu medycznego w profilaktyce i zgłaszaniu przypadków krzywdzenia dzieci. Istotne w tym zakresie będzie zapewnienie wsparcia merytorycznego oraz inwestowanie w profilaktykę w celu wzmocnienia personelu medycznego w tym zakresie.
- W załączniku nr 3 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka*, który zawiera informacje przydatne w diagnozie czy dane dziecko doświadcza przemocy oraz w jaki sposób należy w takim przypadku postępować. Kwestionariusz i algorytm zaleca się rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi (np. wśród pracowników świetlic środowiskowych). Można go pobrać bezpośrednio ze strony <https://www.niebieskalinia.pl/>.

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Odsetek uczniów, którzy grali
w gry na pieniądze.

• 24%

Odsetek uczniów grających
w gry na pieniądze częściej niż
10 razy w ciągu ostatnich 12
miesięcy (*spośród całej próby
badawczej, tj. 183 osób*).

• 3%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

*Skala grania
w gry na
pieniądze*

- Badania pokazują, że bezpośredni kontakt z grami w gry na pieniądze miał czwarty uczeń z gminy Barciany.
- Większość uczniów grała w ciągu ostatnich 12 miesięcy do 5 razy (*46% spośród tych, którzy grali w gry*), natomiast częściej niż 10 razy grało w nie 12%.

*Doświadczenia
związane
z graniem w gry
za pieniądze*

- Poważnych problemów w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczyło 4% uczniów (*spośród całej próby badawczej, tj. 183 osób*).

podsumowanie

Badania wykazały, że w gry na pieniądze grał kiedykolwiek w życiu co czwarty uczeń z Gminy. Z nadmierną częstotliwością gra w nie tylko 3% respondentów, w związku z czym możemy stwierdzić, że problem ten jest widoczny u niewielkiej części uczniów. Warto jednak podjąć działania profilaktyczne w tym zakresie, gdyż niektóre osoby doświadczyły problemów związanych z graniem w gry za pieniądze.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Działaniami profilaktycznymi należy objąć te miejsca, gdzie istnieje możliwość grania w gry na pieniądze czy też podejmowania zakładów, bowiem osoby do 18. roku życia obowiązuje zakaz wstępu do salonów gier oraz punktów na przyjmowanie zakładów wzajemnych. Młodzi ludzie przed osiągnięciem pełnoletności nie mogą również uczestniczyć w grach losowych, poza loteriami fantowymi i promocyjnymi. Należy umieścić informacje o zakazie dotyczącym osób niepełnoletnich w widocznym miejscu na maszynach do gry i innych miejscach (np. zakłady bukmacherskie). Osoby pracujące w takich miejscach powinny zostać przeszkolone.
- Zastosowanie strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie dzieciom wiadomości na temat negatywnych konsekwencji grania w gry na pieniądze. Zajęcia takie mogą się odbywać np. w ramach godziny wychowawczej.
- Warto zwrócić uwagę rodzicom na występowanie tego problemu i konsekwencje jakie może za sobą nieść. Wskazane jest podejmowanie rozmów z dzieckiem na temat podejmowania hazardu w młodym wieku, a także uważne przyglądanie się symptomom wskazującym na to, że dziecko podejmuje się tego typu zachowań. Wśród rodziców można rozpowszechnić pytania, na które warto szukać odpowiedzi podczas rozmowy z dzieckiem:
 - czy dziecko czuje potrzebę grania i myśli o nim, nawet jeżeli nie gra?
 - czy wydaje na nie coraz więcej pieniędzy?
 - czy czuje czasami taką silną potrzebę, żeby zdobyć pieniądze, że nawet myśli że mogłoby ukraść?
 - czy granie staje się na tyle ważne, że inne sprawy, w tym szkoła traci na znaczeniu?
 - czy czuje, że grając zaczyna czuć przyjemny dreszczyk emocji i ma potrzebę powtarzania tego doświadczenia?
 - czy zdarza dziecku przeznaczyć pieniądze np. na przejazdy na granie?Odpowiedź twierdząca na którekolwiek z powyższych pytań powinna wzbudzić czujność.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

- Przed podejmowaniem się grania w gry hazardowe przez dzieci i młodzież oraz przed jego negatywnymi konsekwencjami może uchronić właściwa komunikacja na linii rodzic-dziecko. Wśród rodziców można rozpowszechnić ulotki, które uświadomią rodzicom wagę pozostawania w bliskiej relacji i kontakcie z dzieckiem.

KORZYSTANIE Z INTERNETU

Odsetek uczniów deklarujących korzystanie z Internetu codziennie.

• 70%

Odsetek uczniów deklarujących korzystanie z Internetu powyżej 6 godzin dziennie.

• 29%

Odsetek uczniów bardzo często lub czasami nie śpiących w nocy z powodu korzystania z Internetu.

• 25%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Częstotliwość korzystania z Internetu

- Z Internetu korzystają 95% młodych mieszkańców Gminy.
- Bardzo duże ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin dziennie, poświęca na korzystanie z Internetu 29% uczniów.
- Do kłamania w celu ukrycia prawdziwej ilości czasu spędzanego na korzystaniu z Internetu przyznało się 29% badanych, w tym 6% robiło to bardzo często.
- Warto mieć na uwadze odpowiedzi respondentów na temat ich doświadczeń związanych z Internetem – wyniki są dosyć niepokojące: próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z Internetu bardzo często 8% ankietowanych, najbliższe osoby zarzucają zbyt często spędzanie czasu na korzystaniu z Internetu bardzo często 8% badanych, a późno w nocy nie śpi, bo korzysta z Internetu bardzo często 9% badanych.

Najczęstsze powody korzystania z Internetu – Najczęstszą formą korzystania z Internetu jest kontakt ze znajomymi, słuchanie muzyki oraz granie w gry.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie warsztatów poruszających problematykę użytkowania oraz wykorzystywania współczesnych mediów. Warsztat powinien uczyć dzieci jak bezpiecznie poruszać się po świecie cyberprzestrzeni.
- Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla uczniów w celu przekazania im aktualnej i rzetelnej wiedzy na temat problemowego użytkowania Internetu oraz jego konsekwencji.
- Modelowanie odpowiednich zachowań poprzez odpowiedzialne korzystanie z nowych technologii, w tym przestrzeganie zasad związanych z korzystaniem z urządzeń elektronicznych zarówno przez dzieci, młodzież jak i dorosłych.
- Przeprowadzenie zajęć dla uczniów mających na celu zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od Internetu. Pomocne przy realizacji takich zajęć może być rozpowszechnienie ulotek informujących o takim problemie. Dzięki ulotce, która znajduje się poniżej, odbiorcy mają możliwość zbadania indywidualnego ryzyka uzależnienia, poprzez wypełnienie prostego kwestionariusza. Przekaz podsumowuje sposoby racjonalnego wykorzystywania multimediiów w życiu codziennym oraz wyjaśnia istotę nadużywania. Wskazuje również ogólnodostępne źródła poszukiwania pomocy i wsparcia.

PROFILAKTYKA

Odsetek uczniów, którzy nie brali udziału w zajęciach profilaktycznych.

• 30%

Odsetek uczniów, którzy stwierdzili, że zajęcia profilaktyczne nie wniosły nic nowego i były nieciekawe.

• 26%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia o zajęciach profilaktycznych

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że znaczna część uczniów nie brała udziału w zajęciach profilaktycznych, natomiast co czwarty ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego.
- Dla większości respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą oraz zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych, z kolei najmniej ciekawy byłby spektakl lub musical muzyczny.

podsumowanie

Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić, że znaczna część uczniów nie brała udziału w zajęciach profilaktycznych oraz ocenia je jako nieciekawe.

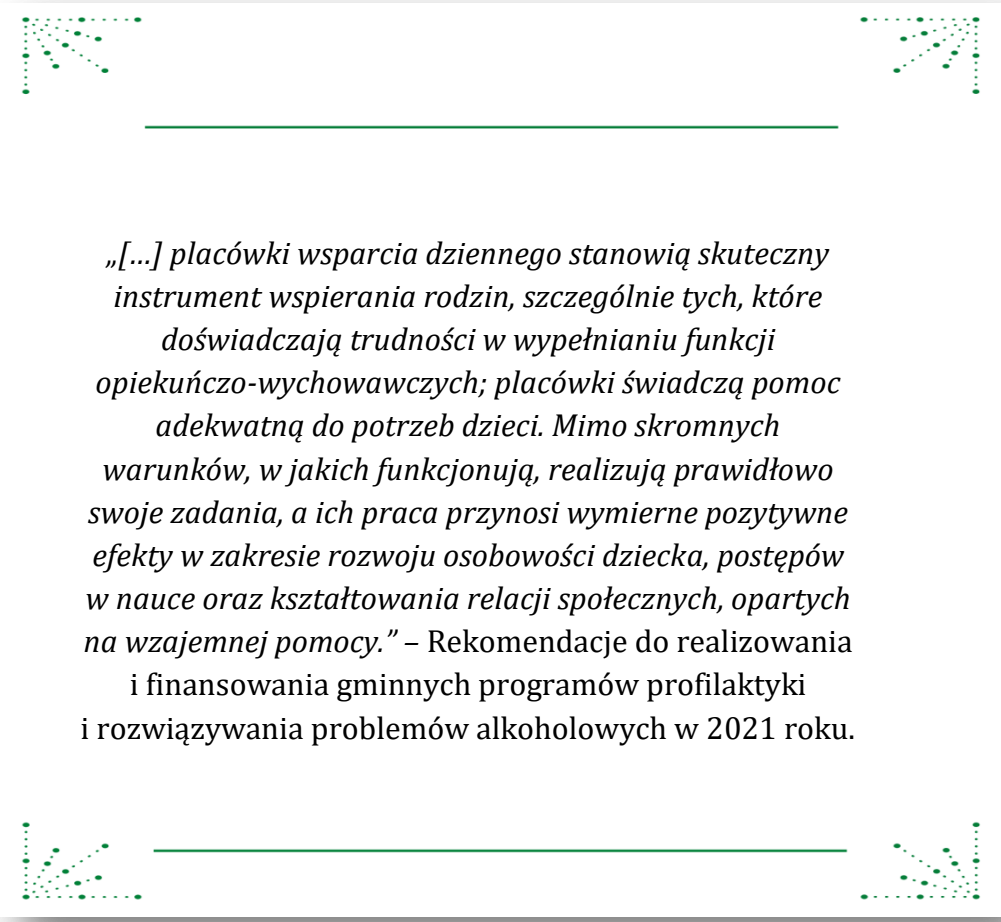
Rekomendowane działania profilaktyczne

- Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.

Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.

- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

„[...] placówki wsparcia dziennego stanowią skuteczny instrument wspierania rodzin, szczególnie tych, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; placówki świadczą pomoc adekwatną do potrzeb dzieci. Mimo skromnych warunków, w jakich funkcjonują, realizują prawidłowo swoje zadania, a ich praca przynosi wymierne pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dziecka, postępów w nauce oraz kształtowania relacji społecznych, opartych na wzajemnej pomocy.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

WPŁYW PANDEMII COVID-19 NA KONDYCJĘ PSYCHICZNĄ

Odsetek uczniów, którzy podczas trwania pandemii COVID-19 doświadczyli pogorszenia się samopoczucia.

• 32%

Odsetek uczniów borykających się z trudnymi emocjami/uczuciami podczas trwania pandemii COVID-19.

• 47%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia na temat kondycji psychicznej podczas pandemii COVID-19

- Z uzyskanych danych wynika, że obecna sytuacja epidemiologiczna jest źródłem pogorszenia się nastroju wśród 32% uczniów z gminy Barciany.
- Stosunkowo wysoki odsetek badanych odczuwa trudne emocje/uczucia związane z trwającą sytuacją epidemiologiczną. Najczęściej deklarowanymi odpowiedziami były trudności z koncentracją/skupieniem, odczuwanie lęku oraz bycie zestresowanym.

podsumowanie

Reasumując uzyskane wyniki badań można stwierdzić, że trwająca sytuacja epidemiologiczna spowodowana pandemią COVID-19 i związany z nią okres izolacji, skutkujący nauczaniem zdalnym i brakiem kontaktu z rówieśnikami, miał niebagatelny wpływ na kondycję psychiczną młodych mieszkańców Gminy. W związku z tym konieczne jest zaprojektowanie adekwatnych działań profilaktycznych z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zaleca się objęcie wsparciem psychicznym całą populację dzieci i młodzieży, stanowi to podstawowy warunek do uniknięcia zapaści systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej i psychiatrycznej. Konieczne jest wprowadzenie rozwiązań systemowych ułatwiających jak najpełniejsze wykorzystanie potencjału leżącego w naturalnych zasobach wsparcia dostępnych w najbliższym otoczeniu dzieci i młodzieży (rodzice i rodzina, nauczyciele i wychowawcy, pedagog i psycholog szkolny, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, sprawdzone programy profilaktyczne i realizujące je podmioty).
- W przypadku nauki zdalnej zaleca się dostosowanie wymagań związanych z realizacją podstawy programowej do zmniejszonej efektywności kształcenia wynikającej z osłabionej kondycji psychicznej uczniów oraz niższej efektywności nauczania zdalnego.
- Należy w pełni wykorzystać potencjał zawarty w pracy wychowawczo-profilaktycznej wychowawców szkolnych i w lekcjach wychowawczych. Wsparcie psychiczne ze strony wychowawców jest niezwykle istotne. Konieczne jest uświadomienie wychowawcom ich roli i wpływu oraz wskazanie prostych sposobów troski o kondycję psychiczną uczniów.
- Niezbędna jest szeroka realizacja skutecznych i sprawdzonych programów profilaktycznych, które pomogą zapobiec odreagowywaniu stresów czasu epidemii w szkodliwe sposoby i „rozhamowaniu” po rozluźnieniu reżimu sanitarnego i zakończeniu okresu izolacji.
- Zaleca się podjęcie działań mających na celu troskę o dobre wzajemne relacje w środowisku szkolnym pomiędzy jego głównymi podgrupami: uczniami, rodzicami i nauczycielami.

PRACOWNICY INSTYTUCJONALNI

Odsetek pracowników deklarujących bezrobocie jako największy problem społeczny wśród rodzin na terenie Gminy.

• 82%

Odsetek pracowników deklarujących zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców/opiekunów jako problem wśród dzieci i młodzieży na terenie Gminy.

• 82%

Odsetek pracowników, którzy znają wiele rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie.

• 13%

Odsetek pracowników uznających problem uzależnień od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców jako wysoki i bardzo wysoki.

• 58%

Odsetek pracowników uznających problem uzależnienia od alkoholu wśród dzieci i młodzieży jako wysoki i bardzo wysoki.

• 42%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Najczęstsze problemy rodzin oraz dzieci i młodzieży

- Do najważniejszych problemów rodzin pracownicy zaliczyli bezrobocie, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozpad więzi rodzinnych, samotne wychowywanie dzieci.
- Wśród problemów dzieci i młodzieży wyróżniono głównie zaniedbanie wychowawcze ze strony rodziców/opiekunów, sięganie po substancje uzależniające, demoralizację oraz agresję i przemoc.
- Najczęstszą przyczyną negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży zdaniem badanych jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców oraz brak perspektyw po zakończeniu edukacji na podjęcie zatrudnienia.
- Wśród najczęstszych potrzeb zgłaszanych przez rodziny wymieniono wsparcie w trudnościach opiekuńczo-wychowawczych, pomoc w rozwiązywaniu konfliktów, pomoc dzieciom w nauce oraz pomoc w zorganizowaniu i zapewnieniu dziecku specjalistycznej pomocy.

Działania poprawiające sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo

- Z przeprowadzonych badań wynika, że zdaniem pracowników sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo poprawiłaby edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego oraz pomoc asystenta rodziny.
- Odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w Gminie jest zdaniem badanych pedagogizacja rodziców, rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych, organizowanie miejsc spotkań dla młodzieży, zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego oraz promowanie zdrowego trybu życia.

Poszerzenie oferty instytucji

- Z zebranego materiału badawczego wynika, że zdaniem pracowników instytucjonalnych na terenie gminy Barciany należy utworzyć Dzienny Dom Pomocy dla Osób Starszych, Klub Seniora, a w dalszej kolejności Placówkę Wsparcia Dziennego.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

Przemoc w rodzinie

- Z analizy badań wynika, że na terenie gminy Barciany występuje zjawisko przemocy w rodzinie. Co trzeci respondent zna kilka lub wiele rodzin, w których występuje przemoc, natomiast blisko co drugi badany słyszał o takich rodzinach.
- Wśród najskuteczniejszych działań wobec ofiary przemocy domowej badani wyróżnili izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc, zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego oraz umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia.

Skala uzależnień

- Z zebranego materiału badawczego wynika, że skala uzależnienia od substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców jest wysoka – przyznało to 36% badanych, a 22% jest zdania, że jest ona bardzo wysoka.
- Za wysoką lub bardzo wysoką skalę uzależnienia od środków psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży opowiedziało się 42% badanych. 40% osób uważa, że jest ona średnia, a zaledwie 4% uznaje ją za niską.
- Skalę uzależnienia od Internetu wśród dorosłych mieszkańców Gminy za wysoką lub bardzo wysoką uważa 31% przebadanych pracowników.
- Wyniki badań wskazują także na znaczący problem uzależnienia od Internetu wśród dzieci i młodzieży – skala tego problemu jest wysoka i bardzo wysoka w opinii 76% respondentów.

Działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin

- Z analizy badań wynika, że pracownicy instytucji opowiedzieli się za podejmowaniem na szerszą skalę pomocy psychologiczno-terapeutycznej, profilaktyki dzieci i młodzieży szkolnej oraz profilaktyki dorosłych mieszkańców.

Działania pracowników na rzecz rodziny

- Badani w ramach czynności służbowych współpracują z: Policją, pedagogami szkolnymi, dyrektorami, zawodowymi/społecznymi kuratorami sądowymi, koordynatorami pieczy zastępczej, pracownikami socjalnymi, asystentem rodziny, pracownikami GOPS oraz pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
- Co drugi ankietowany podejmował działania interwencyjne lub zaradcze w ramach czynności zawodowych, natomiast co trzeci badany podejmował się działań kontrolujących względem rodzin.

*Udział
w szkoleniach
i kursach*

– Co trzeci badany bierze udział w mniej niż 3 szkoleniach w roku (40%), blisko co czwarty w 3-5 szkoleniach w roku, natomiast 20% nie uczestniczy w żadnych szkoleniach.

podsumowanie

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że na terenie Gminy występuje problem bezrobocia, przemocy w rodzinie oraz uzależnień, gdyż znaczna część badanych wskazała na alkoholizm jako jeden głównych problemów rodzin oraz sięganie po substancje uzależniające przez dzieci i młodzież z Gminy. Przyczyną takich zachowań wśród uczniów jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców, brak perspektyw po zakończeniu edukacji na podjęcie zatrudnienia oraz ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych. Warte uwagi jest również to, że część pracowników nie uczestniczy w żadnych szkoleniach lub kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zaleca się szkolenie kadry pomocowej pod kątem efektywnej pomocy rodzinom w sytuacjach kryzysowych.
- Zaleca się rozwinięcie poradnictwa skierowanego do rodzin w obszarze spraw bieżących, tj.: załatwianie spraw urzędowych, pomoc przy wypełnianiu wniosków itp.
- Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
- Edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz pomoc asystenta rodziny.
- Tworzenie miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży, w tym placówek kulturalnych i obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie Gminy, a także wzbogacenie oferty edukacyjno-wychowawczej.

Diagnoza profilaktyczna na terenie Gminy Barciany

- Zwiększenie dostępności do wsparcia specjalistycznego dla dzieci i młodzieży np. pedagoga, psychologa, psychiatry.
- Zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, socjalnego i terapeutycznego dla dorosłych mieszkańców gminy.
- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmocnienie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.
- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.
- Przekazanie uczniom wiedzy na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

BIBLIOGRAFIA

1. Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*.
2. CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.
3. Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*.
4. Denzin N., *Wprowadzenia. Dziedzina i praktyka badań jakościowych*.
5. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>
6. *Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.
7. Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.
8. Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
9. Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*.
10. Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
11. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok.
12. *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.
13. *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.
14. Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.
15. Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*.
16. *Problematyczne używanie Internetu przez młodzież. Raport z badań z 2019 roku*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2019.

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

17. *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
18. Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*.
19. Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*.
20. *Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018*, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.
21. *Raport o stanie gminy Barciany za 2020 rok*.
22. Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.
23. *Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA G1 za 2020 rok*.
24. Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*.
25. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*.
26. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).
27. *WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies*, World Health Organization, Geneva 2017.
28. Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68).
29. Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*.
30. *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.
31. Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14(237).

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu	10
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w porównaniu do powiatu kętrzyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego na przestrzeni lat 2018-2020	18
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach).....	19
Tabela 4. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020	28
Tabela 5. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku – liczba rodzin oraz udział w ogólnej liczbie korzystających z pomocy społecznej rodzin	28
Tabela 6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Barciany w 2020 roku.....	29
Tabela 7. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w 2020 roku	30
Tabela 8. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? N=68	38
Tabela 9. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). N=68	39
Tabela 10. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=68	39
Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? N=68	40
Tabela 12. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) spożywa Pan/i większe ilości alkoholu niż przedtem? N=68	40
Tabela 13. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala? N=33	44
Tabela 14. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia covid-19) pali Pan/i większe ilości papierosów niż przedtem? N=33.....	44
Tabela 15. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie? N=33	45
Tabela 16. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID 19) pali Pan/i większe ilości e-papierosów niż przedtem? N=16	46
Tabela 17. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i? N=5.....	49
Tabela 18. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) zażywa Pan/i większe ilości środków psychoaktywnych niż przedtem? N=5.....	49
Tabela 19. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=11.....	54
Tabela 20. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=11	55
Tabela 21. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy? N=11	55
Tabela 22. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) doświadczał/a Pan/i przemocy częściej niż przedtem? N=11	56
Tabela 23. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a? N=3	57
Tabela 24. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? N=3.....	57
Tabela 25. Czym według Pana/i jest cyberprzemoc? N=88	59

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

Tabela 26. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z Internetu (nie wliczając w to godzin pracy) ? N=87	63
Tabela 27. Czy w związku z korzystaniem z Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i: N=87	64
Tabela 28. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) poświęca Pan/i na korzystanie z Internetu więcej czasu niż przedtem (z wyłączeniem pracy zdalnej) ? N=87	64
Tabela 29. Do jakiego stopnia poniższe stwierdzenia pasują do Pana/i obecnej sytuacji? N=88.....	71
Tabela 30. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=46	78
Tabela 31. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=46	78
Tabela 32. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? N=46	78
Tabela 33. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu? N=46	79
Tabela 34. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol? N=46.....	79
Tabela 35. Czy w okresie trwającej pandemii COVID-19 (okres izolacji) sięgałeś/aś po alkohol częściej niż zwykle? N=46	80
Tabela 36. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy? N=37.....	82
Tabela 37. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=37	83
Tabela 38. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) sięgałeś/aś po papierosy częściej niż zwykle? N=37	83
Tabela 39. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N=42	85
Tabela 40. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=42	85
Tabela 41. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) sięgałeś/aś po e-papierosa częściej niż zwykle? N=42.....	85
Tabela 42. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=58	95
Tabela 43. Jakiego rodzaju przemoc doznałeś/aś? N=58.....	95
Tabela 44. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) częściej niż zwykle doświadczałeś/aś przemocy ze strony członków swojej rodziny lub częściej byłeś/aś jej świadkiem? N=58	96
Tabela 45. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=64	97
Tabela 46. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=64	97
Tabela 47. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) doświadczyłeś/aś cyberprzemocy częściej niż zwykle? N=69.....	101
Tabela 48. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=42	104
Tabela 49. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze? N=42.....	105
Tabela 50. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z Internetu (nie wliczając w to czasu lekcji online) ? N=174	107
Tabela 51. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z Internetu? N=174.....	108
Tabela 52. Odnieś się proszę do poniższych stwierdzeń, korzystając z przedstawionej skali. N=174.....	109
Tabela 53. Czy zdarzyło Ci się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzonego w Internecie, np. przed rodzicami? N=174.....	110

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Barciany w latach 2018-2020	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Barciany na przestrzeni lat 2018-2020.....	18
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie kętrzyńskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w procentach).....	20
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Barciany na przestrzeni lat 2017-2019.....	21
Wykres 5. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego.....	22
Wykres 6. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku.....	23
Wykres 7. Wykaz jednostek oświatowych w gminie Barciany oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2020 roku.....	23
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Barciany w latach 2018-2020	27
Wykres 9. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020.....	31
Wykres 10. Wiek. N=88.....	34
Wykres 11. Wykształcenie. N=88.....	34
Wykres 12. Miejsce zatrudnienia. N=88	35
Wykres 13. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=88.....	35
Wykres 14. Stan cywilny. N=88	36
Wykres 15. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=88	38
Wykres 16. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=88.....	41
Wykres 17. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=88.....	41
Wykres 18. Jak często w ostatnich 12 miesięcy widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=88	42
Wykres 19. Czy według Pana/i na terenie Gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych? N=88	42
Wykres 20. Jak często pali Pan/i papierosy? N=88	43
Wykres 21. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=88	45
Wykres 22. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=88	48
Wykres 23. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=88.....	50
Wykres 24. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=88	51
Wykres 25. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=88	53
Wykres 26. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=88.....	53
Wykres 27. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? N=88.....	56
Wykres 28. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? N=88	58

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

Wykres 29. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=88	59
Wykres 30. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy? N=88.....	60
Wykres 31/ Czy stosował/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	61
Wykres 32. Jak często korzysta Pan/i z Internetu(nie wliczając w to godzin pracy)? N=88	63
Wykres 33. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców? N=88	66
Wykres 34. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? N=88	67
Wykres 35. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie? N=88	68
Wykres 36. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy? N=88	69
Wykres 37. Czy podczas trwającej pandemii COVID-19 doświadcza Pan/i częściej niż zwykle, któryś z niżej wymienionych zachowań/uczuć? N=88.....	72
Wykres 38. Co budzi Pana/i największy niepokój w związku z pandemią COVID-19? N=88.....	73
Wykres 39. Wiek. N=183.....	75
Wykres 40. Klasa. N=183	75
Wykres 41. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=183	77
Wykres 42. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=183.....	82
Wykres 43. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=183	84
Wykres 44. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=183	87
Wykres 45. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=183.....	89
Wykres 46. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=183	90
Wykres 47. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów? N=183.....	91
Wykres 48. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami? N=183	92
Wykres 49. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=183.....	94
Wykres 50. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=183.....	96
Wykres 51. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? N=183	98
Wykres 52. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? N=183.....	99
Wykres 53. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=183	99
Wykres 54. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=183	100
Wykres 55. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=183	102
Wykres 56. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? N=183	104
Wykres 57. Jak często korzystasz z Internetu (nie wliczając w to czasu lekcji online) ? N=183	107

D i a g n o z a p r o f i l a k t y c z n a n a t e r e n i e
G m i n y B a r c i a n y

Wykres 58. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza? N=183	112
Wykres 59. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? N=183.....	113
Wykres 60. W jakim stopniu Twoje samopoczucie (ogólny nastrój) uległo zmianie w okresie pandemii COVID-19? N=183	115
Wykres 61. Czy w okresie trwania pandemii COVID-19 (okres izolacji) częściej niż przedtem doznajesz, którejs z niżej wymienionych uczuć/zachowań? N=183	116
Wykres 62. Jakie są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne wśród rodzin występujące na terenie gminy? N=45	118
Wykres 63. Jakie są Pana/i zdaniem największe problemy społeczne wśród dzieci i młodzieży występujące na terenie gminy? N=45	119
Wykres 64. Jakie działania w Pani/Pana opinii poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie? N=45	120
Wykres 65. Jakie problemy występujące w środowisku lokalnym są zdaniem Pani/Pana najczęstszą przyczyną negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży z gminy? N=45.....	121
Wykres 66. Jakie działania w Pani/Pana opinii mogłyby być odpowiedzią na problemy, z którymi zmagają się dzieci i młodzież w gminie? N=45	123
Wykres 67. Proszę podkreślić, które z wymienionych potrzeb najczęściej zgłaszane są przez rodziny. N=45	124
Wykres 68. Czy na terenie gminy jest potrzeba poszerzenia oferty poniższych instytucji? N=45.....	125
Wykres 69. Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy występuje zjawisko przemocy w rodzinie? N=45	126
Wykres 70. Jakie działania według Pana/i byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej? N=45	127
Wykres 71. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu przemocy rówieśniczej wśród dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę? N=45	127
Wykres 72. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dorosłych mieszkańców gminy? N=45... 128	128
Wykres 73. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień (od alkoholu, papierosów, narkotyków i dopalaczy) wśród dzieci i młodzieży z gminy? N=45..... 128	128
Wykres 74. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień od Internetu wśród dorosłych mieszkańców gminy? N=45	129
Wykres 75. Jaka jest Pana/i zdaniem skala problemu uzależnień od Internetu wśród dzieci i młodzieży z gminy? N=45	129
Wykres 76. Jakie działania w gminie powinny być podejmowane na szerszą skalę na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin? N=45.....	130
Wykres 77. Czy zdarzało się, aby Pan/Pani podejmował/a działania interwencyjne lub zaradcze w ramach czynności zawodowych? N=45.....	131
Wykres 78. Proszę wybrać, z jakimi osobami/służbami Pan/Pani współpracuje w ramach pracy z rodziną: N=45.....	133
Wykres 79. Proszę o udzielenie informacji, jak często Pan/Pani bierze udział w szkoleniach/kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych? N=45	133

S P I S R Y S U N K Ó W

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej	6
Rysunek 7. Położenie gminy Barciany na mapie Polski	16
Rysunek 8. Położenie gminy Barciany na mapie powiatu kętrzyńskiego.....	17
Rysunek 2. Płeć. N=88	33
Rysunek 3. Płeć. N=183	74

ZAŁĄCZNIKI ZAŁĄCZNIK NR 1

DOROŚLI

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DOROŚŁEGO

OCHRONA
ZDROWIA

W przypadku wystąpienia czynników ryzyka proszę zaznaczyć X w kratce.
Na podstawie zaznaczonych punktów w kwestionariuszu możesz wykonać kroki według proponowanego algorytmu.

1. Pacjentka/Pacjent przejawia niechęć/obawę przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia
2. U pacjentki/pacjenta bezpośrednio przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia pojawiają się/nasilają się objawy chorobowe (proszę właściwie podkreślić)
3. Z powodu sytuacji domowej pacjentkę/pacjenta natchodzą myśli o tym, żeby zakończyć swoje życie

Zaznaczenie jednego z punktów 1-3:
proszę rozważyć pozostawienie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia w celu dalszych badań (w przypadku placówki ambulatoryjnej proszę skierować do właściwego szpitala)

4. Osoba dopuszczająca się przemocy groziła pacjentce/pacjentowi pozbawieniem jej/jego życia
5. Osoba dopuszczająca się przemocy próbowała pacjentkę/pacjenta pozbawić życia

Zaznaczenie jednego z punktów 4-5:
proszę rozważyć zatrzymanie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia i wezwanie policji

6. Pacjentka/Pacjent boi się mówić (odpowiadać na pytania pracownika ochrony zdrowia)
7. U pacjentki/pacjenta można zaobserwować nadmierne (nieadekwatne do sytuacji) wycofanie/lęk/poczucie winy (proszę właściwie podkreślić)
8. Osoba towarzysząca pacjentce/pacjentowi nie dopuszcza jej/go do głosu, sama odpowiadając na pytania pracownika ochrony zdrowia
9. Osoba towarzysząca nie chce zostawić pacjentki/pacjenta sam na sam z pracownikiem ochrony zdrowia

Zaznaczenie dwóch lub więcej z punktów 6-9:
proszę zadbać o bezpieczne warunki do badania bez osób towarzyszących pacjentce/pacjentowi

10. Podczas badania pacjentki/pacjenta zauważono zmiany wskazujące na urazy nieprzypadkowe
11. Historia pacjentki/pacjenta (w postaci dokumentacji medycznej i/lub wynikająca z przekazu ustnego) wskazuje na powtarzające się urazy mechaniczne

Zaznaczenie jednego z punktów 10-11:
proszę poinformować pacjentkę/pacjenta o prawie do otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie

12. Pacjentka/Pacjent jest (lub kiedykolwiek była/był) źle traktowana/traktowany przez osobę bliską
13. Pacjentka/Pacjent została/został zraniona/zraniony fizycznie przez osobę bliską (raz, czy więcej razy?)
14. Osoba stosująca przemoc grozi pacjentce/pacjentowi posiadaną bronią
15. Osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu i/lub innych środków psychoaktywnych
16. Osoba stosująca przemoc leczy się psychiatrycznie
17. Pacjentka/pacjent próbowała/ próbował targnąć się na swoje życie z powodu sytuacji domowej

Zaznaczenie trzech lub więcej z punktów 12-17:
proszę rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty” (wypełnić Kartę A i przekazać pacjentce/pacjentowi Kartę B)

Opracowanie:

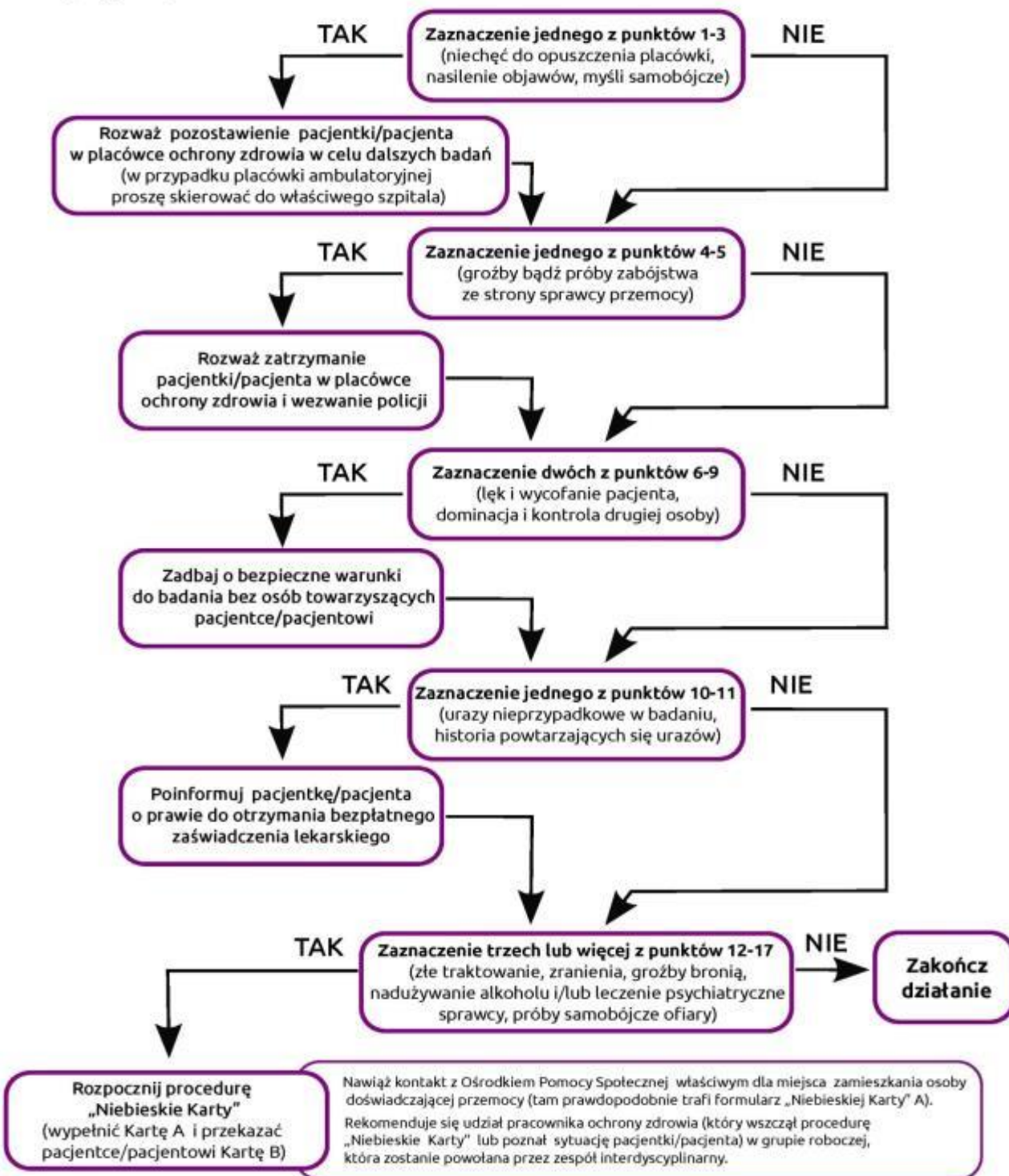
Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji Finansowanego z Funduszy EOG

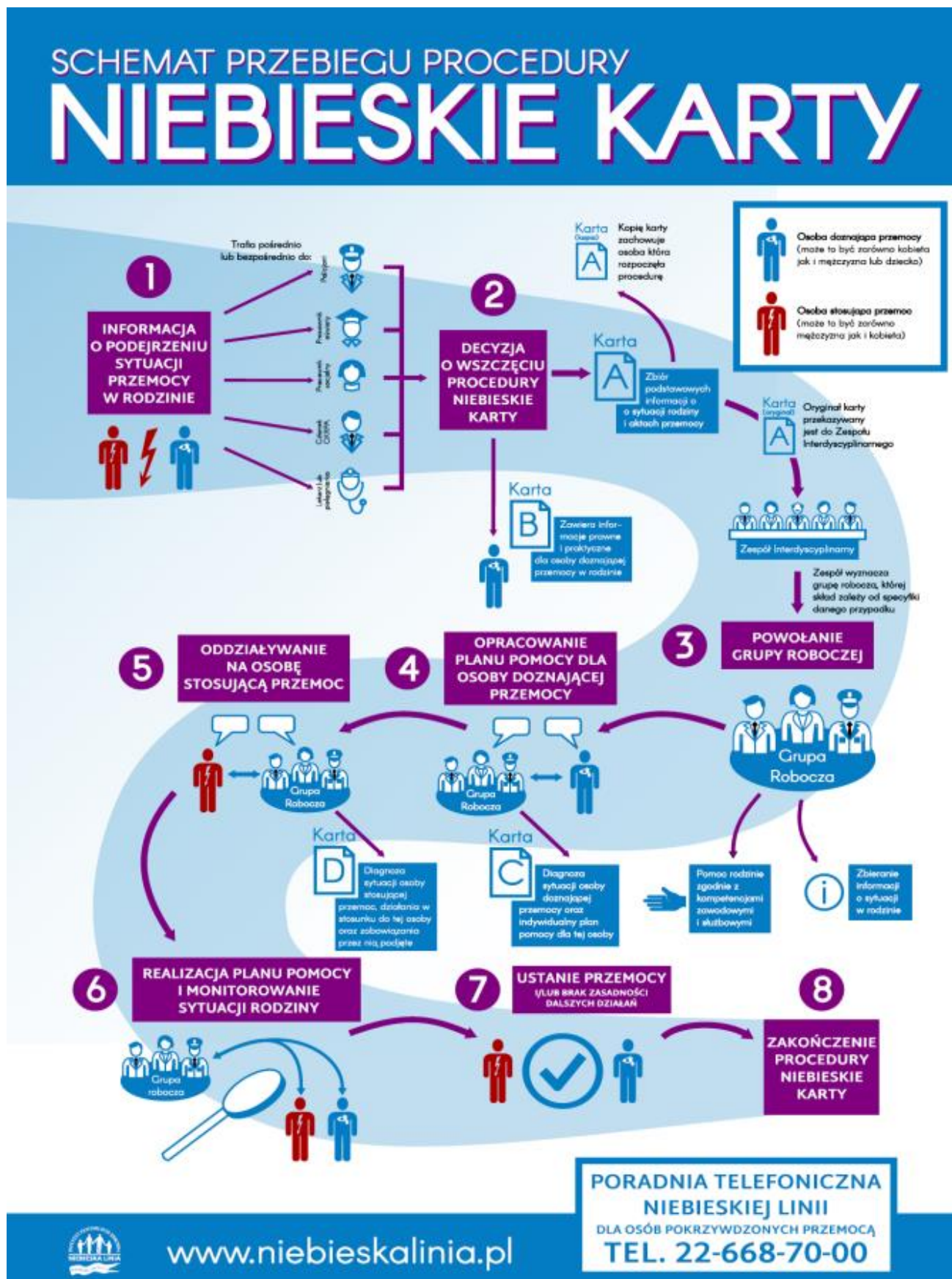
**PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA
W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W
RODZINIE WOBEC OSOBY DOROSŁEJ**

Jeżeli masz wątpliwości czy Twoja/Twój pacjentka/pacjent doświadcza przemocy w rodzinie skorzystaj z kwestionariusza w celu podjęcia odpowiednich kroków.

Z A Ł Ą C Z N I K N R 2

Z A Ł A C Z N I K N R 3

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC DZIECKA

Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!

LISTA A

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotyknięcia intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.).
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej.
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku.
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka.
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

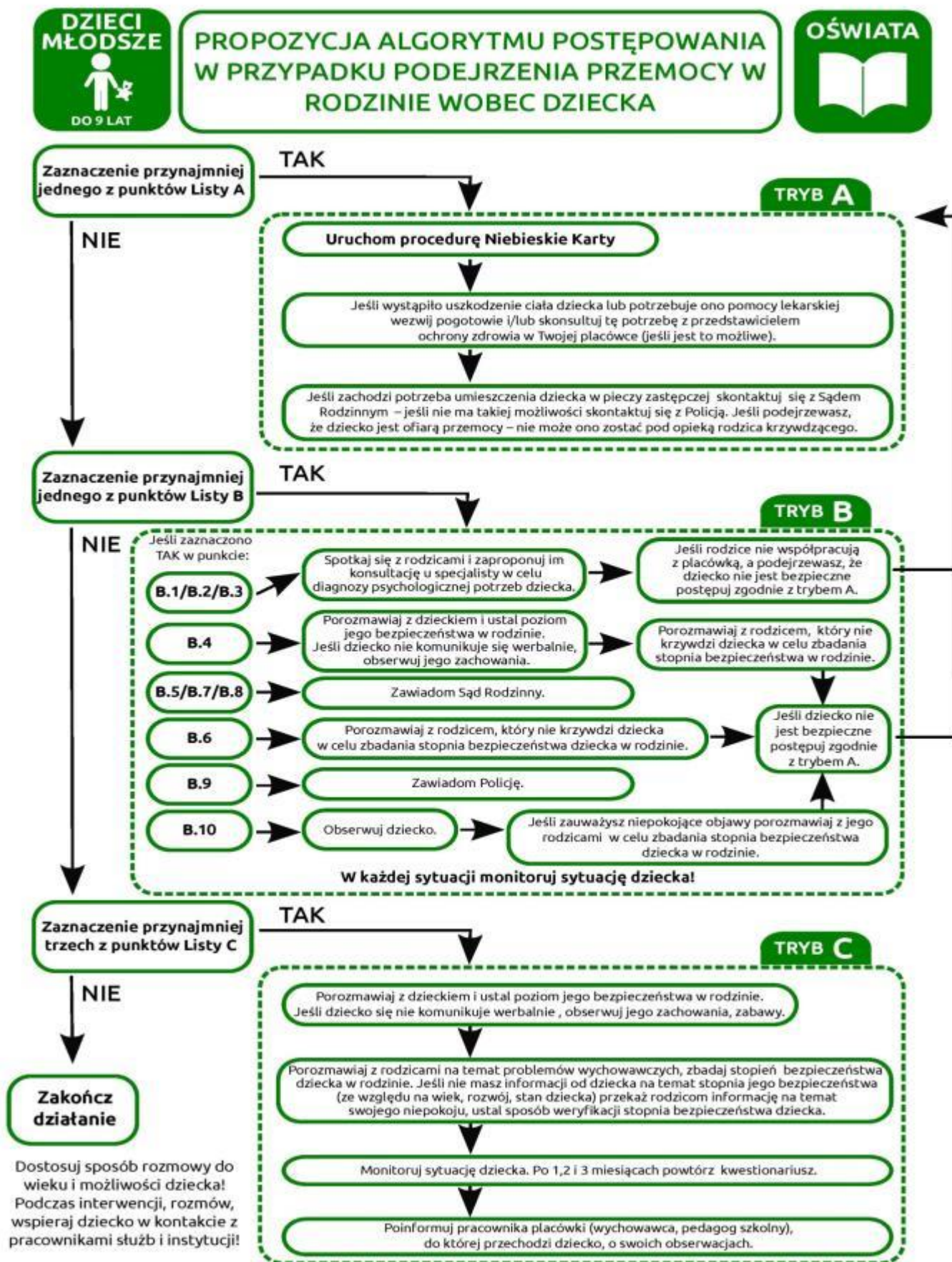
**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

DZIECI
STARSZE

POWYŻEJ 9 LAT

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DZIECKA

OŚWIATA

Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!

LISTA A

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp.
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp.
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp.
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.)
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny).
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie.
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu).

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp.

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp.
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie.

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy.
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp.
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp.
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu.
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki.

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka.
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku.
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny.
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp.
- B.10.** Ktorekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej.

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

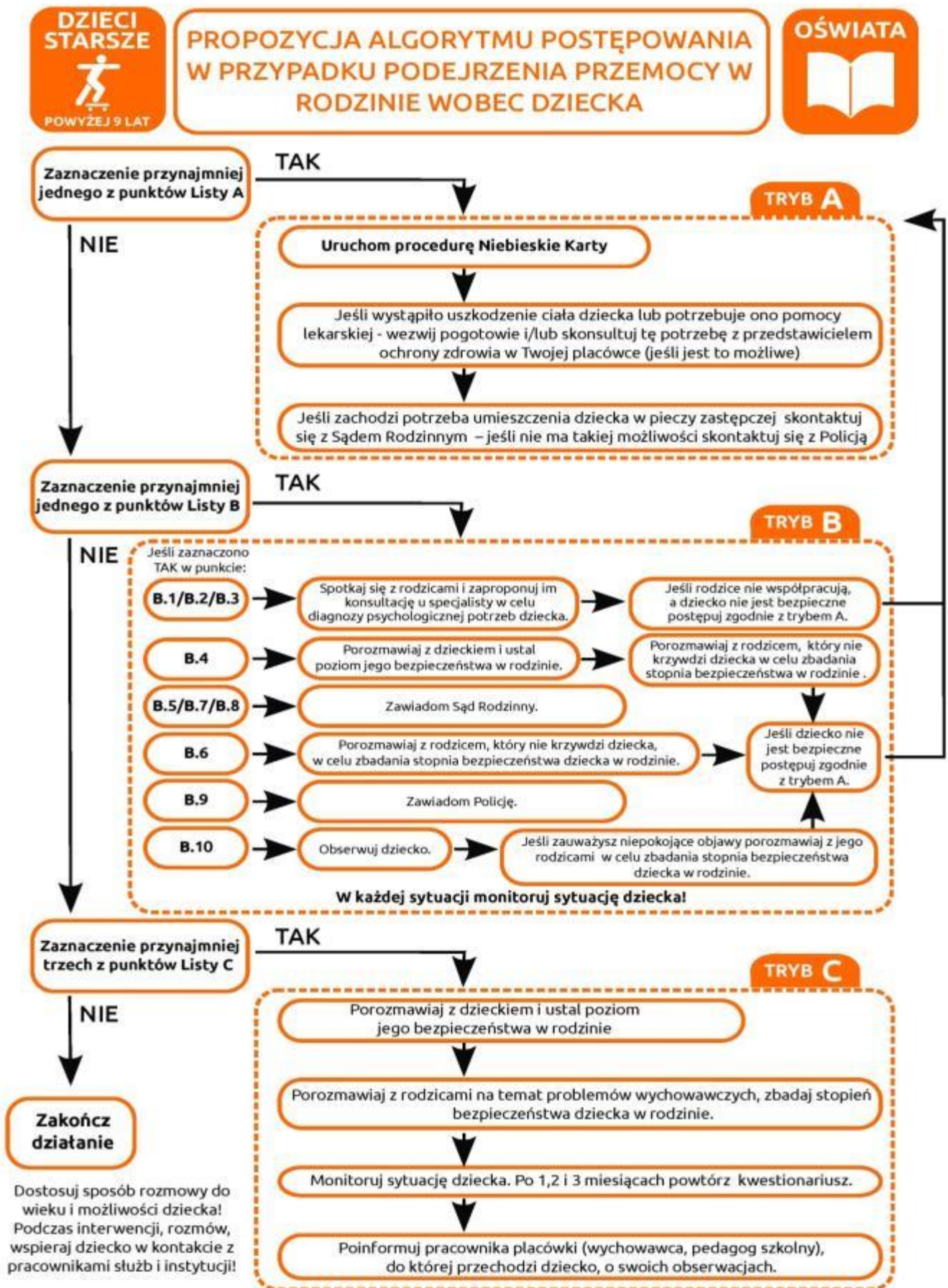
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie.
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka.
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp.
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem.
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa.
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność.
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka.
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka.
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców.

Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

Diagnoza profilaktyczna na terenie
Gminy Barciany

UL. KRASICKIEGO 27/1,
30-513 KRAKÓW
TEL/FAX: 12 427-21-41,
TEL. KOM: 881-455-251